

ČASOPIS
PRO
KATOLICKÉ
DUCHOWENSTWO.

WYDÁWÁN
O D
KNJŽECJ ARCIBISKUPSKÉ PRAŽSKÉ
KONSISTORĚ.

ŠESTNÁCTÝ ROČNJ BĚH.

Swazek čtvrtý.

W P r a z e .

W knjžecj arcibiskupské knihtiskárně, řjzenjm synů Bohumila Haase.

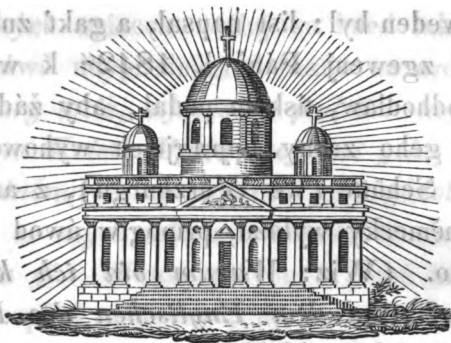
1 8 4 3 .

CHRONICA CATHOLICA

Dat panis coelestis figuris terminum.

Hymn. festo Corpor. Christi.

Pogednánj.

1. „Že gediná katolická cjrkew prawá gest cjrkew Krista Pana,“ mocně hlásá i napl-
něnj toho, co se za starého zákona
u figůře dalo.

od

Jos. Wotýpky,

místnjho duchownjho správce w Tuchoměřicích w arcidiécesj.

**Učeny Pán, Doktor Richard Waldo Sib-
thorp,** duchownjk wyznánj anglikánského, gediné
ono, gehož potřebj, snažně hledage, pomöcj mi-
losti Páně skrze hegno předsudků nekatolických
se probрал, a do lůna cjrkewe swaté se nawrátíl.
Ze všech stran na to docházeli ho dotazowé, proč
že byl takowau wěc učinil, a katoljkem se stal?
Kterýmž chtěge on všem pogednau dosti učiniti,
a zvláště učitelům i učencům na vysokých, ode-
dáwna proslulých školách Oxfordských se wyká-
zati, kterau a gakau cestau k poznánj prawdy,

že by uweden byl: list napsal, a gakl' znamenáno, „na' den zgewenj Páně l. 1842“ k weřegnosti takowý odhodlaw, tiskem podal, aby žádostem na obrácenj geho zraky upjragjejch wyhowěl. List tento Dr. Schütte (we Würzburgu), z anǵlického gazyka německy wyložil, připogiw úwod k obgasněnj geho. (Wiz: *Warum bin ich katholisch geworden? Aus dem Englischen des Dr. Sibthorp. Landshut, 1842.*)

W listu pak tam swém p. Sibthorp wznešeným a spolu přjwětiwým způsobem, mjrným wesměs slowem a beze wšj trpkosti i bez přepiatého horlenj, udává přjčiny, kteréž gsau donutily ho, aby kátolickau toliko cjrkew za gedinau prawau cjrkew Páně uznal, a k nj bez prodlenj se prohlásil.

Z kterýchž minauce my wšecky ostatnj wúbec známějšj, co welmi pěkně wykládá o rozmilé gednotě, kteráž od urjzeného středu, od stolice totiž sw. Petra vycházegje, wšude a wšude po cjrkwí sw. kátolické skutečně, patrně a wýhradně panuge; — minauce i co prawj o nesmyslu námjtek něktěrych, ginowěrce wúbec a anǵlikány zwlášt, aby neupustili od swého zdržugjejch; — a skoro nerádi minauce též, co on zpozorowaw welmi libuge sobě, totiž, že tak wraucně, ano nawlas dle gistého řádu wykonává se ta pobožnost wšeliká; o čemž wyznává, to práwě že i dijwe giž ke kátoljkům geg nakloňowalo a ku zkaunánj wjry té padilo; wše toto prawjm minauce, gedině sobě na zřetel wezměme to, o kterémž w nowějšjch

theologických spisech nečinj se hned tak zmjuka, a ono právě neypředněgi dorazilo na srdce geho.

Fičury totiž, stjnowé a podobenstwj starého zákona na Kristu Pánu a cjrkwí geho naplněné a uskutečněné, — ty mohůtně prý působily, aby probrala se mysl geho z mrákoty bludu, kteráž obestjrala gi. Však sám on ať sobě mluwj.

„As před pěti lety, dj, byl gsem w Rydě, kněžský tu zastáwage auřad. Zde na to přišel gsem, abych na řády poswátne a obyčege židowské, čili na cjrkw starozákonnj bedliwěgšj pozor obrátil. Geště pilněgi wěc tu gsem ohlédal, o právě levitickém a gegich ustanowenjch weřegně čjtage a wyučuge. Toho zagisté dokazowati netřeba, kterak že práwo toto a uřženj podobenstwj a fičury powahu skutečně do sebe má: gelikož wůbec uznáno, že wěci ty, podobizny byly čehos lepšjho, čehos trwanliwého, což přigjti mělo;“ což wůbec platj, počna od Israele gakožto národu, až na neypatrněgšj ozdoby stánku, na kteréž hledě řekl Jehovah: „*Hledjž, uděley wšecko ku podobenstwj, kteréž gest tobě ukázáno na hoře.*“ (Hebr. VIII. 5.)

Giž pak, kde lepšj toto? kde as to, co tu nawlas wypodobněno, a tak patrně, tak podrobně naznačeno? kdež nagde se obraz nástinu zákona tohoto swědčej a gemu přiměřený? — Gá owšem obrazu tohoto dokonaného gal se hledati, přiroownáwage zákon křesťanský, zákon nowý s tjm, což zákon starý byl wypodobnil a gako nastjnil. A hle! na-

lezlť gsem brzy odpowěd na otázku mau; odpowěd, kteráž poswátneho a utěšeného poučenj hogně mi poskytla. Stjnowé ti, totiž starozákonnj, došli gsau w Ježjši Kristu swého uskutečnění, gakož o tom řeč činj Apoštol w listu swém k Židům: *Onť chrám gest či stánek, On kněz neyvyššj i oběť. Geho to krew a sprawedlnost, prostřednictwj a o smjr gednánj, — Geho to powaha, bjdy i práce tjm což předešlo byly wypodobňowány. On sklad byl všeho lepšjho, gežto přigjti mělo: a podobnstwj ona pauhy byla nástin Geho.*

Wšak o nic méně patrně widělo se mi, a kdokoli věci ty přjsněgi powážj, trwám, že gemu patrně bude, všecká ta podobnstwj zákona Mogžjšowa na samém toliko Wykupiteli, či raděgi na osobě Kristowě že nenabyla swého auplného opodstatněnj. “Nedát se zapřjti, On že nikterak nej Israel, aniž hora Sion, ani město swaté, ani sám toliko chrám, — aniž pak Geg chlebowé poswátnej a kadidlo, aneb sedmírohý ten swjcen a služba Levitů znamenagj. Wýznamné tyto podobizny, rovně gako i wětšj djl z proroctwj a žalnů dále zagisté sáhagj; než na Krista Pána a na osobu, a na činy gehu. Na kohož to však a na co gdau a mjřj ony? Odpowěd takto znj: „Na mystické ono duchownj gehu tělo, na cjrkew totiž nowého zákona.“ Nechápa-li kdo prawdy této, nepochopjť i důležitých těchto částek pjsma swatého.

Gsaut sice, a to dosti mnozj, kdož na tom chtěgi státi, gako by prý stjnowé starělo zákona

samým Kristem Pánem úplně podstaty své byli
 došli, i že netřeba takových hledati ginde. A však
 nebudau souditi tak, leč jen kdo rád se překwa-
 pugj a we věcech těchto se neznagj. Sama řeč
 gegich nedodrží; a nelze také gi porownati ani
 s ostatnjm, co na těch stránkách dále smeyšlegj,
 aniž potom s weškerým pořadjm pjsem. I gsau-liž
 wšecky nástiny starozákonnj w Kristu Pánu samo-
 gediném zúplna uskutečněny a naplněny: proč pak
 negeden z nich, k ostatnjm tak nápadně se hlá-
 szej, má w křesťanské cirkwi své trwánj? I pročez
 tuto swátosti gsau a oddělené poswatné přísluho-
 wánj? nač obět a widitedlné urjzenj cirkwe? pak-li
 prawjm Kristus Pán sám na sobě ukončil naplněnj
 wšeho toho, což w tam tom zákoně bylo znamenáno.

Máť sice cirkew, gakožť některj sektáři se
 domnjwagj, — má prý býti ona zcela a dočista
 duchowj, bez zvláštnjho swěceného kněžstwa, beze
 wšj křesťanské obřizky, (bez křtu totiž), bez kře-
 stánských welikonocj, bez swatých, bezewšeho dnů
 wykazowánj, i bez wšeho widitedlného se-rjzenj a
 vlády. Wěřej, co audowé Kristowi, neměli by
 potom se wšjm tjm ničeho co činiti, nýbrž wšeho
 jen w Něm, a ne ginde pohledáwati. A však,
 chceme-liž anglikánské cirkwi ucha propůgčiti: stá-
 wát zagisté i w nowém zákoně řádného kněžstwa,
 stáwá dwau swátostj, stáwáť i powahy cirkwe
 w gedno tělo pogcj a giných některých urjzenj,
 kteréž s lewitickými řády sauhlasugj. A poslechne-
 me-liž cirkwe neystarsj, totěž gestíť bez wsakého

odporu, což i ona, o uřizenj takowém smeyslj. Ano nigak nedá se pochybowati, zdaby byl i sám Kristus Pán w cirkwi té říditele, přislubugcj kněžstwo, a na neymjň dvě poswátňá uřizenj zvláštnjho rázu ustanowil? Onť zagisté ustawil gi we twáři swěta, gakožto králowstwj poswátné, od swěta toho určítau wěrau, i zákony i službau Božj a zvláštnjm řádem se lišjcj; a gi gakožto tělo swé vlastnj po zemi rozložil, aby ona vyplněnj obrazů prwe nastjněných na wždy wykazowala na sobě, a powždy též uskutečněnj lewitických podobizen dokonáwala. Což giným slowem takto znj: „Cjrkew starého zákona cirkwe nowozákonnj dokonalý obraz byla, a newypodobňowala toliko Božské hlawy gegj.“

Těto takowé se drže wjry, začal gsem pozorowati a srownáwati předměty hlawnj, na kterýchž nastjňugcj ta cjrkew scházeti se musela s nastjněnau. I shlédalť gsem, že byla prwněgšj skutečné, na všech swých stranách widitedlné, tuze spogené občanstwo; že množstwj částj po kraginách a mjstech se rozkládagjejch w lid geden, w gedíný národ spogowala; a to w způsobě takowém, žeť gednostegné geho smeyslenj a spolčenj gak u wjře, tak skužbě Božj, i w zákonech, i w kázni a náboženských řáděch, ba i w těch neypodrobněgšjch obřadech na wýsost bylo přjsné, úplné a takorka makawé; vyhrazugjc zauplna a načisto wšelikau gakaukoli rozdjlnost, a wšaké od té gednoty odstupowánj, gežto ona na každém audu gednotliwém as gako oposwatněna měla býti spa-

třowána. Tak sestawen byl Israel starý: a byl-li on podobenstwjm cirkwe, nelze byloť gináce, než že podobně též musel býti seřjzen Israel Hóspodinůw w zákoně nowém.

Na čele swém mělo občanstwo, tělo toto, národ ten aneb cirkew, gedno neyvyššj důstogenstwj, a zwláštnjmi wýsadami od Pána nadaný rád kněžský, kterýž w nepřetržené poslaupnosti měl Israel zprawowati, dokawadž by nepřišel Pán. W osobě gehu, w auřadě a sjdle gehu gednota, celičkého národa toho, — gak na hljkzu tak u vzdálj — as co zastupitelstwo byla, zde na zemi osobě božského onoho kněze Neyvyššjho na nebi předstawugjcj. Dále shledává se tu wedlé prawidel ustanený a poswěcený kmen, na dvě se děljcj, kněžj totiž a levité; kterjž zwláštnjmi řády, weysadami i powinnostmi swými od ostatnjho Israele odděleni gsauce, auřadem tjm swým, obrady také, ba i oděwem swým cos poswátného znamenali, oběťj a wyučowanj lidu neustále hledjce. Neydůležitěšj z poswátných lidu toho wykonů byly oběťj; gichž počet i nepřetržené wzdáwanj, i ráz gegich i co dále k nim náleželo, rovněž bylo důležité, a ty, kterj tak Bohu slaužili, nawádělo, aby zraky swé obraceli na beránka Božjho, kterýž měl segmauti hřjchy swěta. W chrámě pak tu wezdegšjm byl přjtomen Hóspodin w skutku, a ne toliko dle wšudypřjtomnosti swé, neb dle podobenstwj gen, či dle domyslu; protož i chrám oswěcowalo swětlo sedmeroplamenné, žiweno gsauc olegem swatým. Wy-

podobněj tu Cherabini a Angelé posvátnému konání obcovati se zdáli, spolu též pobožnost konati, a nadto i modlitby a služby posvěceného lidu obětovati Pánu. Dále widj se tu důrazný a stkwostný služeb Božjch řád, gehož část každá wýznam swůg a naučenj do sebe má; mile se snášegjc i s wezdegšj slabostj lidskau, kteráž widitedlné nápomoci má potřebě, i též se sláwau welebnosti Hospodiny, genž ode tworů swých ráčj přigjmati takowéto oběti, výrazy to citu, gegž sláwa geho a wznešenost wynucuge gim. Zwlastnj časowé weyročnj — pro nabyté Božj milosti aneb znamenité u wedenj toho národa udalosti, zwlastnj paměti hodnj, zwlastnjmi též a wýznam swůg magjcjmi obyčegj značili se. Počna od Dan až k Bersabee, po celém staré té cjrkwí wykázaném okresu dědičném, nebylo Israelity, kterýž by byl wrchnj prawomoci kněze neywyššjho se nepodrobował a takowé nešetřil, aneb kterýž by byl zpráwně gaksi a strašného hněwu Božjho se nelekage, služby posvátné za platné uznáwal a gim obcował, pakli by od kohos gíného byly konány, než od pokolenj Levi a od rodu Aaronowa; ano nebyloť nižádného, genž by snad na ustanowené oběti nedbal, aneb obwyklá, poswatná ustanowenj dobrowólně obměškáwage žiwot swůg byl tráwil. Kamkoli který Israelita se obrátil, všude shledal gedinau toliko wjru, geden tentýž náboženský řád, a stegný, pěkně se srownáwagjej způsob i w těch podrobných k obřadům služeb Božjch patřjjejch věcech. Gak daleko okrslek

cjrkwe starého zákona dosahował, wszude on, po-
 patrili na náboženstw, gako doma byli; neboť
 byla cjrkw starozákonnj w řečeném tom rozsahu
 právě a na čisto katolická či obecná. — Hle! takto
 dá se nakresliti nástin onen znamenitý: gehoť ráz
 starý Israel na sobě nese, a ku kterémuž w cjr-
 kwi křesťanské musj se hledati, co bylo by podo-
 bau swau rázně příbuzného gemu.

Takowá tato powaha úmluwy staré wedla mne
 tedy, abych ohlížel se po cjrkw, kteráž by přede-
 všjm vynikala patrnuu gednotau, přjsnuu swatostj,
 a katolictwjm či obecnostj, panugcjm po kraginách
 dědictwj gegjho, (kterěž w zákoně nowém weškerý
 toho swěta okršlek zaugjmá); — abych ohlížel se,
 kde že spatřuge se a w skutku nalezá neyvyšší
 wladařstw duchownj, a celé to pořadj zpráwu ta
 wedaucjch; kde že nepřetržený auřad pastýřský,
 beraucj začátek swůg od apoštolů, prwnjch těch
 od Boha zwolených w něm usazenců; — kde že
 ona bez přestánj wykonáwaná každodennj oběť,
 kteráž i mysli obětugjcjch nazpět poukazuge na
 welikau onu oběť smjřenj od samého Beránka Bo-
 žjho dokonananu, i také gi wzhůru powznášj, tak
 aby oběť ta smjřenj ustawičně před trůnem wěc-
 ného Boha byla předkládána; — ano kde že w kte-
 rež to cjrkwí tagemná ona, a však skutečná přj-
 tomnost Boha samého; kde že sedmerý práměn
 milostj swátostnjch, milostj přewznešených, a vše
 cožkoli zárij swau swatau obkličugj, k gasnosti po-
 wznášegjcjch, — to vše prostředkowánjm angelůw,

a zpřímým, ač oku nedostupným obcowáním s těmi, gežto na Boha patřj; — ano posléz, kde že nalezá se úplná ona gednota w učenj, kázni, i w službách Božjch, i řádu weškerém, dle njžby křestan, kambykoli se obrátil, wšude a wšude na té šjré zemi, na seweře i k gihu, na východu i na západu gedno a totěž náboženstwj nalezal, kteréž doma u swých byl seznał a wykonáwal. O čemž o wšem kteréhož gsem nabył očekáwanj, nástin onen i obraz skutkem dle něho wydobený pozoruge: o tom čáku w mjře dwognásobné poskytowala mi a pogištowala modlitba požehnaného Wykupitele, gežto on byl modle se, prawil: „*Neprosjm pak toliko za ně, ale i za ty, kterjž skrze slowo gegich uwěřj we mně, aby wšickni, gako ty, Otče! we mně a gá w tobě, i oni gedno byli w nás; aby uwěřil swět, že gsi Ty mne poslal.*“ Pawel sw. též takowau stanowj známku cjrkwě, a že takowé skutečně stáwá, takto potwrzuge: „*Gedno tělo a geden duch, gakož powołáni gste w gedné naděgi powołánj swého. Geden Pán, gedna wjra, geden křest; geden Bůh a Otec wšech, kterjž gest nadewšecho, a skrze wšecho a we wšech nás.*“

I gižt pak — možná-liž mi bylo tuto tak *na-stjněnau* cjrkwě nagjti na zemi. Prawda Božj gistj, že gj tu stáwati musj. *Sekta* owšem *nizádná, ni gediný druh odpadljkůw* newykazowal mi, co by i w maličku gen podobalo se gj. — *Wyznánj*, k němuž gá se potud hlásil, totiž *an-*

glikánské, powrchu neywjc bylo slibowalo. A však na čisto nedostáwalo se mu, na čemž onano powždy byla stála; totiž: aby tjm byla na oboru zemském, čjm cjrkew židowská w zemi swaté. Makawěť proti němu swědčj, že ono tak na auzko gest obmezeno, že tak osamotnělé tu stogj na ostrowě tom swém, aniž pak od kohos z ostatnjho křesťanstwa w čem uznáwáno býwá. Geho nynějšj staw katolictwj t. g. obecnosti dokonce se přjčj. Ono wzpjrá se a nechce nikterak pastýře neywyššjho uznati, gehož wrchnj moc a práwo od šestého až do šestnáctého stoletj wesměs tu byly uznáwány. — Geště méně bylo by lze opodstatněnj a naplněnj levitického toho nástinu nagjtj, kdyžbychom učinili *slátaninu a w gedno pogmuli celé to množstwj odstěpků křesťanských*, z nichž geden a každý ginam mjřj, gináč wěřj i gináč každý Bohu slaužitj chce? Či-liž snad možná, aby wypodobňowaný ten swatý, od giných oddělený a sám o sobě tak patrně sgednocený národ, — tělo to Kristowo gediné — aby prawjm sestáwati mohlo z mjchamny peřesté, w njž tuto Pruštj Lutheráni, tamto Francauzštj Kalvjni, tu Šweycarštj Sociniáni, tu zas Independenti, Baptisti, Quakerowé, tam Schäkerowé, Irwingité a bratřj Plymouthštj; tamto zas Methodisté starého i nowého rázu; ba zas Nowo-jerusalemité a prwepočátečnj Revivalisté? W tomto-liž různu snad, w tomto-li swárliwém shonu naplněnj oněch tolik swatých řádů mělo by se nalezati? ano toto-liž takowé rozerwánj gednoty wšaké

skutečným měloby býti wywedením onoho dřívějšího obrazu, na němž sauměr we všech jeho částech a dokonale sgednocený právě neypředněgi bylo znáti? Ba po hřichu! i sám wůp ten neybystřegšj nižádné tu zagisté nenagde podobnosti.

Naproti této zpaustě však ohledl-liž gsem se na starau apoštolskau cirkew w prwnjch šesti stoletjch: nalezal gsem, an tuto vše s podobenstwými a nástinem onjma nawlas se srownáwa; — a popatřil-liž gsem na starau cirkew w Anglii, gak gi byl sw. Augustin zawedl: shlédal gsem, kterak že ku podiwu gednostegně smeyšlenj, a žiwá, patrná i weyslowná gednota pianowala mezi nj a onau cirkwí apoštolskau, gak byla tato prwnjch šest stoletj stála; gežto onano nebyla než část toliko gedna w kragině té swé ubytowaná, a aud toliko geden welikého onoho katolického těla aneb celku, gehož meze tam dosahugj, kam až byla pronikla o křesťanstwí známost. Sleduge pak gi w pozděgšjch času oddjlech dále až k šestnáctému stoletj, všude nalezal gsem gednu a tutěž powahu gegj. A byt katolické toto tělo w bogjch swých s bludařstwím a odtrženj časem bylo i potratilo aud některý: předceť gen stogj, a kwěte strom tento silný, dobře gsa zakořenělý a daleko rozesáhlý; — i w důležitých swých základech i w gednotliwěgšjch přjslušenstwjch wždy trwage tentýž, gakýž i téhdáž byl, když ze starého bugného kmenu jeho poprwé byla wypučela wětew cirkwe anglické. Ano o cirkwi to *katolické s řjm-*

skau stolicj sgednocené nahlédli gsem, že nese ona na sobě auplný a dokonalý wyše prawený ráz ten cjrkwě umluwy staré.

A gestěť trwala ona we vlasti mé; co letorost — ne zaschlá, abrž se zelenagjcj; slabá sice a však ukryta žiwostj bugná; opowržena sic, než hognest owoce plodjc: a gá pocjtíl, k nj pak-li bych připegil se, k cjrkwí celého swěta, že přistaupjm, — k cjrkwí dwanácterostoleťé w Anglicku, osmnácterostoleťé pak na swěťe tom, — k cjrkwí té umluwy nastjňugjcj, kteráž obsahowala pokolenj Israelská od té chwjle, co byli wysli z Egypta za Mogžjše a Aarona; — ano pocjtíl gá, že připogjm se k prawému tomu Israeli Hospodinowu. Wše, což ukládaly mi staré podobizny hledati w cjrkwí Kristówě, nalezl gsem w nj té samogediné. Onať w pjsmě pewně magic kořeny zapašťené, stála tu co samogediná opráwněná dědička přjzně Božj a podjlu s njm. Odpadl-li kterýmkoli časem, gakýkoli djl lidstwa: to nic neugalo práwům gegjm, a nic nepokazilo prawé obecności a gednotě gegj; as gako kmen hlawnj s ostatnjmi haluzemi a letorostmi gměna stromu nikoli nepotratj, byť i některá odpadla od něho wětew uschlá. — —

Hle! tak prohlašuge se p. Dr. Sibthorp — obrácenec. A nám, když poněkud powážjme této gehu řeči, nenapadne-liž otázka tato následugjcj: Neměli-liž by se předce gen trochu nad tjm pozarazití ti mezi námi, kdož o cjrkwí a zwlášť o hlavě

gegj diwné swé gakési smeyšlenj rádi u sebe si magj, — a za přčinau gého o všem všady giném i vysoké i ústrogné řeči přednáseti umj: gen však snad co žiwi o uspořádánj cjrkwě Kristowy, newjm proč as hrubě mluwiti nechťj, aneb na neyweyš gen leda gaksi nemotorně a s nechutj málo kdy zawaditi sobě libugj, — tak i na zlehčenj samého auřadu kazatelského lid křesťanský na těch stránkách w hrubé newědomosti necháwagje? —

2. Saustawa Učenj Ježšje Krista u sw. Lukáše a Matauše obsaženého.

Od

Jana Körnera,

profes. bibl. stud. n. Z., Dokt. theol. a Rektor biskup. semináře w Buděgowicích.

Úwod do Ewangelium Sw. Matauše.

§. 1. Historické zpráwy o Matauš Ewangelistu.

Podánjm cjrkewnjm došlo nás Ewangelium od apoštola Matauše sepsané.

Mimo to všeobecné swědectwj, kteréž cjrkw s tjm samým Ewangelium chowá, gsau určité zpráwy o témž cjrkewnjm spisowateli, z kterýchž něgaká částka w úvodu do Marka w témž časopisu roku 1832. str. 196 položena.

Odwoláwage se na ně, uweđu zde gedné, což se Matauše týká:

1. Papias Hieropolitanský biskup u Euseb. 3. 35. pjše takto: Matauš gazykem židowským Ewan-

gelium o Kristu kázanj a skutcích sepsal, kteréž potom každý, gakž mohl vykládal.

2. Irenea svědectwj (838. st. 199.) w geho knihách 3. 1. u Euseb. 5. 8. — Swatý Matauš, když Pěter a Pawel w Řjmě Ewangēlium kázali a základy cirkwe kladli, vydal Ewangeliium mezi židy vlastnjm gegich gazykem sepsané.

3. Hyppolit, učedlnj Ireneůw a biskup w Adaně Arabské, znamenitý biskup, w knjze o apoštoljch a učedlnjch pjše: Matauš, kterýž Ewangeliium hebreysky sepsal, vydal ge w Jerusalemě.

4. Origenes u Euseb. kn. 6, 19. Prwnj Ewangeliium psané od Matauše někdy celného, potom ale apoštola Pána Jesu Krista, kterýž ge židům k wjře Kristowě obráceným, literami hebreyskými složené vydal.

5. Eusebius swé svědectwj uwádj w knjze 3. 20. Matauš, poněwadž židům slovo Božj kázal, mage se také mezi giné národy odebrati, Ewangeliium swé, vlastnj řečj swau sepsal, tak aby to, čehož by se snad pro nepřjtomnost geho těm, kteréž vyučował, nedostávalo, psanjm wrchovatě doplnil. — W knjze pak 5. kap. 10. pjše o

6. Panténowi, přeslawném učiteli Alexandrinském, kterýž až do Indie se odebral, a tam (gakž ta powěst gde) Ewangeliium od S. Matauše sepsané, kteréž i tam před geho přjchodem přigaté bylo, w rukau některých, Krista w týchž mjstech wyznáwagjcjch nalezl. Nebo wědomé gest, že w těch kraginách Bartoloměg, geden z apoštolů

Páně kázal, a těm národům Ewangelium S. Matauše w gazyku židowském zanechal, kteréž tam až do gmenowaného času chowáno bylo.

§. 2. Osobnost Ewangelisty Matauše.

1. Rod geho z přesných židů, gazyka ne cizjho, nýbrž hebreyského užjwagjcjch, gak historij tak powahau geho Ewangelium ugištěn gest. Žádný z spisowatelůw cirkewnjcjch o něm mluwjcjch nepřiwlastňuje gemu giný nežli židowský rod.

To samé vyplývá z geho Ewangelium, w kterémž obraz geho osobnosti se stkwj; onoť gest dle newywratných historických swědectwj w onom hebreyském nářečj, kteréhož židé za časů Ježjšowých we vlasti swé užjwali, sepsáno, a ney-
znamenítějšj částky žiwota Ježjšowa, gako geho narozenj z Panny w Betlémě, zawražděnj djtek Betlémských, geho wychowánj w Nazaretě, geho učenj w městě Kafarnaum, geho zázraky, geho učenj w podobenstwjch, geho slawné wgetj do Jerusaléma, geho zrada za třidcet stříbrných, potwrzené gsau průpowědmi prorockými, odkud geho zběhlost w pjsmě starého zákona, gakáž genom u rozeného žida k nalezenj, wyswtá. Protož zlo-
lagicnost farisegská, kteráž se nad tjm horšila, že Ježjš u něho, ač celným byl, stolil, nikdež gemu nedůstatek rodu židowského newytekala. Byl tedy Matauš též synem Abrahamovým gako Zacheus, wrchnj nad celnými. (Luk. 19, 9.)

2. Ač o něm žádný Ewangelista, že by bo-

hatým byl, nepjše, gak to Lukáš o Zacheowi wyprawuge, předce z mnohých přjpadnostj geho žiwota a žiwnosti vyplýwá, že zámožným byl. Giž staw celný to do sebe má, že ti, kterýmž se wybjránj celných danj swěřuge, něgakau zámožnost, gakožto základ swé zpráwnosti mji musegj. Lukáš wyprawugjcj geho powolánj za učedlnjka Ježjšowa doswědčuge, že opustil wšecko, — hody weliké w domě swém učinil, a zástup weliký celných a giných přjtomen byl; zmjuka o domě vlastnjm, o stkwostné hostině pro mnohočetné hosti pokazuje na geho zámožnost.

3. Však toto gměnj a nábytek neomámilo bystrost geho ducha, aniž srdce napnilo peychau. Neboť ač Ježjš bez wšj swětské nádhernosti a sláwy se zgewil, a gediné maudrostj swého učenj a welikostj zázraků se stkwěl, nebyl Matauš podoběn oněm, kteřjž se nad sprostotau a chudobnostj Ježjšowau horšili. Lukáš wyprawuge 3, 11., že k Janowi předchůdci Ježjšowu přišli také celnj, prosjce ho, co činiti magj, aby k přjštj Messiášowu připraweni byli. Dle toho možno gest, domejšleti se, že i on učenj a napomjnánj Jana Křtitele aučasten byl. Ježjš, zpytatel ledwj lidských, znal upřjmné a nábožné smejšlenj, ano dychtěnj geho po sobě; kteréž snad pauhau bázliwostj, aby prosba celného od Ježjše oslyšena nebyla, se newygewilo. Protož předešel Ježjš prosbu geho — powolaw ho sám k následowánj sebe.

Wyprawugjcj Matauš powolánj swé, wyge-

wuge swau pokoru, prostosrdečnost a náchylnost k swým někdegšjm spoludruhům. Staw celných byl u židů tak zostuzen, že každého téhož powolánj k hrjšnjkům přičtali, a s njmi obcowati za hrjch pokládali. Toto kriwé o celných smeyšlenj nepohnulo gjm, aby byl swůg předešlj staw, a horšenj se židů nad společnostj Ježjšowau s celnými we swém Ewangelium zamlčel. Powolánj geho, aby Ježjšowým učedlnjkem byl, nezměnilo náchylnost geho k swým někdegšjm spoludruhům, neboť množstwj gich, té hostiny, kterauž ku počtěnj Ježjše stkwostnau dle Luk. 5, 29. byl učinil, aučastni byli. Znameníť tento přjběh wyprawuge tak pokorně, gako by se to někoho giněho týkalo. 9, 9. A gda odtud Ježjš, uzřel člowěka sedjejho na cle, gménem Matauše, a řekl mu: „pogď za mnau,“ a wstaw šel za njm.

5. Tento smysl pokory wyniká w osobnosti Mataušowě také z té strany, že obzwláštně na Ježjši, an od bluku městského oddělen, na pokogných samotách dobrodinj lidem proukazowal, tuto ctnost pokory a tichosti okazowal a proroctwjm w Ježjši zplněným označowal. Neboť když po uzdrawenj ruky uschlé w den sobotnj, Fariseowé a Sadduceowé drželi radu proti němu, kterak by geg zahladili, a Ježjš z té přjčiny byl odtud odešel, a těm, kteříž za njm gdauce, byli uzdraweni, přikazowal, aby geg newygewowali: přikládá Matauš, že se to stalo aby se naplnilo, co powědjno gest, skrze Isaiáše proroka, řkaucjho: 12, 18—21. „Ay

služebnjik můg, kteréhož gsem zwolil, milý můg, w němž se dobře zaljbiło duši mé; položjm ducha swého na něj a saud národům zwěstowati bude. Nebude se waditi ani křičeti, ani kdo na ulicjch uslyšj hlasu geho, trřtiny nalomené nedolomj, a lnu kaurjcejho neuhasj, dokud nepřiwede saudu k wjtzstwj, a we gměnu geho národowé daufati budau.“

6. Gak welice duch Matauše po sprawedlnosti a rozšafném gednánj prahnul, widěti z toho, že mnohem wětšj zásobu prawidel mrawoučnjch nežli wěroučnjch we swém Ewangelium zachowal. Sprawedlnost, w kteréž sobě libowal, nebyla powrchnj, na šlupce zákona wězjej a w pauhé zewnětrnj zákonnosti se zakládagjcej, nýbrž gadrná, celé srdce a mysl pronjkagjcej; protož byla tato sprawedlnost wšeho zprzněnj, pokrytské psychy, marnosti, lakomosti a šalby čista. Z této dychtiwosti po sprawedlnosti neauhonné, pocházj také, že řeči Ježjšowy, kterýmiž křiwé wykládánj mrawnjho zákona, lákánj po chwále lidské, a giné neřestě na Farisejoh káral, nám we swém Ewangelium zachowal, wiz kap. 5, 17. 6, 1. a 23, 2. 3. Na stolici Mogžjšowé posadili se zákonjci a fariseowé, protož wšecko, cožkoli řeknau wám, zachowáweyte a činte, ale podle skutků gegich neděleyte.

7. Lukáš o něm prawj, že opustił wšecko, a wstaw, šel za njm — bylť tedy geho neywětšj poklad u Ježjše. Geg následowati, bylo gemu hognau náhradau za wšecko, co pro Ježjše opu-

stil. Tichost a přjwětiwost Ježjšowa táhla geg k němu; slowa Ježjšowa: *Pogďte ke mně všickni, kterjž pracujete a obtjženi gste, a gá wás občerstwjim; wezměte gho mé a učte se ode mne, neboť gsem tichý a pokorný srdcem, a nalěznete odpočinutj dušjm. — Gho mé zagisté gest sladké a břjmě mé lehké* (M. 11, 28. 30.) — bylať gemu nezapomenutedlná.

8. Odtud pocházela horliwost gehu pro Ježjše a pro rozšjřenj gehu učenj a králowstwj, odtud také bolest nad křiwym počjuánjm nepřátel Ježjšowych. (M. 28, 15.)

§. 3. Matauš Ewangelista gest tentýž, kterýž se u Marka 3, 14. a Lukáše 5, 17. nazýwá Lewi.

Dwoge gméno též a gedné osoby gest welmi obyčegné u židů; Josue, nástupce Mogžjšůw, nazwán také syn Nun; Nathanael, gináč Bartoloměg; Šimon také Kéfas nebo Petr; Marek také Jan.

Že i Matauš giné geště gméno měl, ukazuge slowjčko λεγομενος, užjwané tam, kdež mimo gedno pogmenowánj geště přjgmj *cognomen* bylo, n. p. 1, 16. Jakob pak zplodil Josefa, muže Marie, z njžto se narodil Ježjš, genž slowe (λεγομενον) Kristus, to gest, gešto mimo gméno Ježjš, také Kristus nazwán byl.

Částky tohoto přjběhu u Matauše, Marka a Lukáše též a weskrz stegně se čtau, gest celným powolán od Ježjše, aby geg následowal, činj hostinu, Fariseowé reptagj.

Těž dosvědčuje, Jeroným s jinými svatými otci říká: Matauš, kterýž také Léwi.

Kdyby někdo totožnost (*identitas*) Léwi s Mataušem připustiti nechtěl, musel by také dosvědčiti, že Léwi, ač za učedníka povolán, důstojnosti apoštolské nikdy neobdržel; neb Léwi nenachází se v počtu Apoštolů, leč dle svědectví Origena proti Celsowi 1, 48. v některých rukopisích stoji místo „Jakoba Alfeova“ Léwi, též u kacíře Herakleona.

§. 4. Matauš co učedník a apoštol Ježíšův až do na nebe vstoupení Páně.

Od toho okamžení, kdež od Ježíše, k následování ho, povolán byl, aniž v jeho, aniž v ostatních Ewangeliích něco zvláštního o něm čteme; on gest s ostatními učedníky pokorný poslušáček řečí, bedlivý pozorovatel skutků Ježíšových, gať to z jeho Ewangeliium wysvětá.

Paulé gméno jeho nachází se v počtu ostatních apoštolů, kteréž on 10, 3. po dvou gmenuge, v čtvrté řadě stoji Tomáš a Matauš publikán.

Těž u Marka 3, 18, u Lukáše 6, 15, Matauš u Tomáše pospolu stoji; v témž pořádku byli od Ježíše za jeho osobného přebývání na zemi k ohlašování království Božího rozesláni. — Matauš gako celný v nemalé vážnosti byl u svých spoludruhů, protože, když se z toho auřadu wypověděl, předce mnohočetnj k hostině na rozlauenau přišli. Z té příčiny lze se domeysleti, že

on gako celný výtečnými vlastnostmi téhož stawu i zpráwnostj, rownostj, sprawedlnostj a samotnostj wynikal.

Podobně Tomášowa powaha smeyšlenj, má něco zwláštnjho do sebe — getjm a ukřižowánjm Ježjšowým, ućedlnjci se rozprchli, wšak gřiz w prwnj den, kdež Ježjš z mrtwých wstal, opět se schromáždili; Tomáš ale, při prwnjm Ježjše zgewenj se gim, nebyl geště přjtomen. Když pak k nim přišel, a wšickni ostatni, na počet deset, swědčili, že Pána widěli, on tomuto hogně ztwrzenému swědectwj newěřil, nýbrž zkušenj swau rukau a swými prsty žádal. Oba titi spoľečnjci Ježjšowi gsau tedy znamenitj, geden vlastnostmi celného we wšem pořádného: druhý samostatnostj we swém smeyšlenj, kteráž ani desjti austnému swědectwj se nepodala, wynikagcj.

Poznamenánj to důležitě *proti těm mudrákům našeho wěku*, kterjž s opowrženjm na apoštolj, co slabé a powěrečné muže hledj.

Po utrpenj a zmrtwých wstánj Ježjšowu gest, dle wyćenj apoštolů w skutcjch Apoštolských 1, 12, Filip a Tomáš, Matauš a Bartoloměg, gako spoludruhowé spolčeni, kterážto spogenost až do toho času, kdež apoštolé k hlásánj słowa Božjho w rozličné kraginy a země se byli rozdělili, trwala nerozlučitedlná; neboť dle swědectwj Eusebia a Jaronyma, přinesl Bartoloměg Ewangelium Mataušowo také k Indům, kterýmž ge s ućenjm Ježjšowým zanechal, a kteréž u nich Pantén, mudrc

Alexandrinský, druhého stoletj přišel k nim, aby jim učenj Ježjšowo ohlašowal, nalezl. Wiz §. 1,

Znamenítejšj částky a přjhydy geho žiwota od utrpenj Ježjšowa až do na nebe wstaupenj Páně gsau tyto. — W čas utrpenj a z mrtwých wstánj Ježjšowa, obcowal s apoštolem Jakubem, synem Alfewým, a máterj geho, sestrau blahoslawené Panny Marie, kterauž nazýwá druhau Marii, aby gi rozeznał od Marie Magdaleny, neboť 27, 56, wyprawuge, že Maria Magdalena, Maria Jakubowa a Josefowa matka (tento Jakub gmenuge se u Marka 15, 40, Jakub menšj, od kteréhož se rozeznawá Jakub wětšj) a matka synů Zebedeowých u křížo přjtomny byly — 27, 61. prawj, že když tělo Ježjšowo w hrob wloženo bylo — Maria Magdalena a druhá Maria tu byly, sedjce proti hrobu, — 28, 1. pjše, že na skonánj soboty, když se. giž swjtalo, na prwnj den po sobotě, přišla Maria Magdalena a druhá Maria, aby pohleděly na hrob. —

On tedy genom o dwau ženách Marie gmenowaných zmjnknu činj, gedna byla Maria Magdalena, gešto dle Jana 20, 1. na blizku k Petrowi a Janowi bydlela; z čehož vyplýwá, že ona druhá Maria, matka apoštola Jakuba mladšjho toť byla, od kteréž se poslednj udalosti Ježjšowy, o geho z mrtwých wstánj dowěděl.

Když w prwnj den swého z mrtwých wstánj Ježjš shromážděným apoštolům se zgewil, byl Matuš s njmi; neboť genom Tomáš byl nepřjtomen, též i po osmi dnech, kdež Tomáš o z mrtwých

wstánj Ježjšowu přesvědčen byl, s ostatnjmi byl přjtomen. — Zda-li při onom zgewenj-se Páně na gezeru Tiberiatském, Jan 21, kde Petr, Tomáš, Nathanael, synowé Zebedeowi, (Jakub a Jan) a ginj, z učedlnjků geho dwa, on mezi těmi negmenowanými se wyrozumjwati má, nenj patrno.

Wšak když se Ježjš na určené hoře w Ğalilei všem apoštolům zgewil, sebe za aučastnjka wšj moci na nebi i na zemi wyhlásil, a s tauto swrchowanau mocj apoštoly do weškerého swěta, wšecky národy učit, křtit a wšecko zachowáwat, cožkoli gim byl přikázal, rozeslal — byl Matauš osobným swědkem tohoto 28, 16—20. znamení-tého zgewenj Ježjše Krista.

§. 5. Konánj Matauše apoštola po na nebe wstaupenj Páně.

Matauš byl také přjtomen slawnému wstaupenj Ježjšowu na nebesa s ostatnjmi apoštoly a učedlnjky, na počet 120 dušj, s njmi měl aučastenstwj na modlitbách, na zwolenj Matěge mjsto Jidáše, s nimi byl aučasten darů Ducha Swatého, gakež i kázanj mocj téhož Ducha w rozličných gazycjch. (Skutk. 1. 2.)

Když tauto prwnj řečj apoštolskau 3000 obráceno a k počtu cjrkwě přičteno bylo, pracowal s ostatnjmi apoštoly na wzdeláwánj této prwotnj cjrkwě, giž gedno srdce a gedna duše byla 4, 32. Když všickni apoštolé do žaláre obecného byli wsazeni, odtud w noci skrze angela wyswobozeni

a na uswitě ráno z chrámu, (kdež na rozkaz angela gich ze žaláře wedaucjho učenj Páně ohlašowali), před neyvyššj radu byli wedeni: zastáwal Matauš s ostatnjmi apoštolí tuto powinnost gim od Boha uloženu. — Zároveň s ostatnjmi trestu zmrskánj zakusil, raduge se, že byl hodným učiněn, trpěti protiwenstwj pro gméno Pána Ježjše. (Skutk. 4, 41.) Jerusalemsťj křesťané, gimž byla gedna duše, a gedno srdce; přinášeli gměnj k apoštolům, aby swé rozdělowali gednomu každému, gakž komu potřebj bylo, — při tomto rozdělovánj Matauš, gakožto někdegšj celný zagisté zvláštnjho podjlu měl; když pak cirkew Ježjšowa walně se rozmnožowala, a pro množstwj křesťanů nebyli apoštolé dostatečnj zprávě cirkewnj i podělovánj každodennjmu odolati, radili apoštolé, tedy i Matauš, aby k tomu každodennjmu posluhovánj chudých zwoleno bylo sedm, jahnů nazwáných.

Když gedn z těchto jahnů — Štěpán od Židů, kterjž geho maudrosti a pronikawé wýmluwnosti odolati nemohli, kamenován byl, a tjmto rozgítěnjm lidu prwnj pronásledovánj křesťanů vzniklo a křesťané Jerusalemsťj se rozprchli, pozůstal s ostatnjmi apoštolý Matauš w Jerusalemě.

Když neyzuřiwěgšj nepřitel cirkwe Šawel zázračným zgewenj Páně obrácen byl, a po třjletém kázanj w Arabii okolo léta Páně 40. do Jerusalema přišel, aby s apoštolí se seznámil, byli gediné Petr a Jakub z apoštolů w Jerusalemě přítomni; mělať tehdaž cirkwe Páně po všem Judstwu,

Galilei a Samaři pokog, protož Matauš zároweň s ginými apoštolý obcházet města těch kragin, hlásage učenj Páně. (Skutk. 9, 27.)

Když král Herodes Agrippa okolo léta Páně 45. cjrkew Kristowu sužowati počal, Jakuba, bratra Janowa stál, a Petra. k témuž cjli do žaláře wsa-dil, tehďáz bylo potřebj následowati učenj Páně: (když wás pronásledowat budau w gednom městě, utečte do giného, tehďáz nacházjme gediné Jakuba mladšjho při cjrkwí Jerusalemské.)

Otázka, zda-li pohané k wjře Ježjše Krista přestupugjcj také zawázáni gsau, wšecká obřadnj zákony zachowáwati čili nic, byla welmi důležitá, a protož ani Pawel ze swé moci gi rozhodnaut nemohl, nýbrž šel do Jerusalema, okolo léta Páně 52., aby tato rozepře od apoštolů tam shromážděných rozhodnuta byla. W skutejcch apoštolských 15, 1. gmenowáni gsau genom Petr, Páwel, Barnabáš a Jakub, však z toho newypleywá, žeby nebylo wjce apoštolů přjtomných bylo, protože Pawel o otázce k Galatům 2, 1. pjšjcj mimo Petra a Jakuba též Jana gmenuge. Zda-li wsickni apoštolé a protož i Matauš přjtomen byl, nelze určitě twrditi.

Od toho času, kdež ten sněm apoštolský o této wěci držán byl, nenj žádné známky w historii o přjtomnosti apoštola Matauše w Jerusalemě, neboť když Pawel po pěti létech opět do Jerusalema přišel, okolo léta 57., bylať to poslednj geho cesta do téhož města, pauze o apoštolu Jakobu (mladšjm), gakožto w Jerusalemě, a taměgšj cjrkew

řjdcjm zmjnká se činj. Dle toho důmyslně gest, že Matauš po Judstvu a Ğalilei o rozšjřenj a upewněnj cirkwe Ježjšowy pracowal. Že až do času wogně židowské bljzkého w Palestině swůg auřad zastáwal, patrno gest z toho, že Ewangelium za téhož teprwa času sepsal, a ge spjše než z Palestiny do giných kragin se odebral, Palestinským křesťanům z židowstwa zanechal. Wiz §. 1. Euseb.

(Pokračowánj.)

3. Láska a maudrost Kristowa a geho Cirkwe we swátostech zwlášť.

od

Ant. A Řeháka,

duchownjho zástupce w káznici Litoměřické.

Pogednawše w okresu wykázaném o swátostech wůbec, přikročmež giž ku každé swátosti zwlášť. Tu pak giž dle pořádku přirozeného a Cjrkwj swatau určitého prwnj mjsto zaujmá:

A. Swátost swatého křtu.

a. Swátostnj žiwel. (materia.)

„W břjśjch počatým,“ (Žalm. L. 7.) od přirozenj „dětem hněwu a pomsty,“ (Ephes. II. 3.) gest předewšjm zapotřebj, bychom „z wody a z ducha Swatého znouwuzrozeni“ (Joan. III. 5.) a ode všech poskwrn hřjchu dědičného očištění byli. Tato očišťugjcy milost, giž se nám skrze prwnj swátost do-

stáwá, wyznačuje se neylépe a neywhodněgi obmytj m wodau, zewnitr na těle wykonaným. Překrásně s maudrostj hlubokau a s božskau obezřetnostj gest přirozená woda ustanowena slaužiti za látku křestnj (*materia baptismi*). Co gest spjše a snadněgi dostati po weškerém okrsku zemském, nežli rozšjřený žiwel wodnj? Kterak gest tjm usnadněno udělowánj této každému newyhnutedlné, a tudjž neypotřebněgsj swátosti! Dále, co wyznačj wnitřnj očistěnj člowěka, umytj duše pokálené — čjm se to ukáže lépe a všestranněgi, než litj m čistau, přirozenau wodau na hlawnj aud křtěncůw? Woda též občerstwuge, ochlazuge člowěka a hasj oheň: tak docházj křtem i duše občerstwenj, nezřjzené žádosti býwagj ochlazeny, a pekelný plamen udušen.¹

b. Audoba (swátostnj doba, *forma*.)

Křtěnj, kaupánj a mytj u wodě mjesto mělo giž w cjrkwí židowské. Jan křtil w řece Jordan. Tau přjčinau se křest, Ježjsem ustanowený, od Janowa křtu a každého giného křtěnj, gešto židům w obyčegi bylo, znamenitě děliti musil. Ježjs Kristus i w skutku vlastnj ustanowil křest, křest we gměnu troggediného Boha. Neřeklť toliko wůbec: „*Křtěte národy*,“ — nýbrž wýslovně doložil: „*Křtěte ge we gměnu Otce i Syna i Ducha swatého*.“ Dle nařjzenj geho trogosobnost Božj při

¹ *Conf. Catechismi Rom. Part. II. Quaest. VIII. Cap. II.*

křtu každého člověka gmenována býti má.² Tjm gest tedy negen žiwel, nýbrž i doba (slovo *per excellentiam*) swatého křtu určena. Gakau negistotau byl by člověk zmjtán, kdyby toho byl lidem zanechal Spasitel drahý, kdyby nebyl tak určité ustanowil, w čem se křest náš ode křtů starozákonnjch ljšiti má. Než, On předešel bázeň a strach náš, a sám ráčil milostiwě w ústa Apoštolská wložiti slova, gichž by se při udjlenj této swátosti užjwati mělo, k nemalému gisté potěšenj i upokogenj všech wěřjcjch, gakož i s welikau maudrostj a láskau. Tjmto wýslownjm odwołánjm se na tři božské Osoby nabýwá slawné křtu okamženj gestě wjce wáhy, uctiwosti a spolu ukazuge, co každá z gmenowaných Osob Božjch w této přewznešené době působj.³ Kterak by také křtěnec

² „Homiletické řeči od Wincencia Zahradnjka.“ Djl drahý str. 8—9. Výrok zwěcnělého Zahradnjka o křtěnj wúbec a očišťowánj wodau gest mnohými důwody w pjsmech stwrzen. Býwalt tento obřad obyčegný Židům. — *Gen. XXXV., 2. Joan. I., 25. Math. III. Joan. III., 22—36. Jos. Flav. de bello Jud. I. II. c. 8. §. 2—13.* — ano i pohanům — *Tert. L. de Bap. §. 5. et de Praescript. Clem. Alex. L. Strom. p. 5. Anquetill. in Zendav. Ovid. Fart. Lib. 2. v. 42.* Než to wše gest stjn, náš křest swětlo.

³ Dobře se o tom dá slyšeti německý katecheta Kühn: („*Neue Bearbeitung des Felbigr'schen Katechismus*“), řka: „*Die Seele des Menschen ist von der Sünde entstellt und befleckt, und ausser dem Reiche Gottes; sie bedarf der Reinigung und Aufnahme in das Reich Gottes. Nun tauft sie die Kirche im Namen des Vaters und des Sohnes und des heiligen Geistes: und der Vater setzt sie in die Rechte des Sohnes ein, und spricht: „Du bist jetzt mein Kind, und wirst einst mein Erbe! Und Christus weiht uns zu einem frommen heiligen Leben, zu Seinen Schülern, zu Erben seines Reiches; und der heil. Geist zum Tempel Gottes ein.*“

neměl býti pamatován hned na prahu swatě Cjrkwe, do njž práwě vstupuge, na ono učenj, genž gest základ a takorka obsah weškerého náboženstwj křesťanského? —

Obmytj přirozenau wodau s wyřknutjm ustanowených slow gest následowně řádně swatého křtu udělenj (*bapt. fluminis.*) Mohauť pak časem nastati okolnosti — a w prwnj Cjrkwi nastávaly z husta — w nichžto člowěku zcela nemožné, řádně pokřtěnu býti. Maudréť tedy a weliké lásky důkazem, že geště giné cesty wedau k obdrženj všech křestnjch milostj; neboť známe též křest žádosti (*bapt. flaminis,*) a křest krwe (*bapt. sanguinis.*) Všichni ti tedy, gimž by při wšj swé wraucj žádosti a při všem želenj hřjchů swých křtu wody dosáhnauti nelze bylo, mohau se upokogiti slowy, gimíž swatá Kateřina oněch 50 mudrcůw těšila, an před swým whozenjm do plamenůw bědowali, že gim swatého křtu zbaweným zemřjti. „Budte bez starosti,“ nabádala Swětice mužů od nj na wjru Kristowu obrácených, „upokogte se; neboť w brzku budete swau vlastnj krwj pokřtěni.“⁴ Proto i swatý Chrysostom w gedné ze swých homiletických řecj⁵ prawj: „*Neque miremini, quod martyrium baptismum vocaverim: nam quemadmodum ii, qui baptizantur aquis, ita qui martyrium patiuntur, proprio sanguine abluuntur.*“

⁴ Laur. Sur. 25. Novembr.

⁵ Hem, in Lubianum Maryrem.

c. Učinky (*effectus.*)

Podstata (látka, či swátostnj žiwel) i doba křestnj ukazuge nám maudrost i dobrotu Kristowu; co teprw, wnikne-li naše oko, smjm-li se tak wygádřiti, co když wnikne do wnitřka a gako do srdce této swátosti! Co když pozoruge a s wděčným srdcem rozgjmá ty uslechtilé účinky gakež ona působj. Známoť každému, co w tom ohledu wěřj a učj Cjrkew swatá.⁶ Zde pak, by se wytknutému učinilo cji zadost, postačuge, přewzác-ných účinků gen gako auhrnkem se dotknauti. Nuž, kterak wšecko to, co předobřý Bůh skrze křest w duši působj, sestřediti? Můžeme krátce a wůbec řjci: Křtem býwá duše z neywětšjch běd a swjzlů wytržena a přestkwostnými milostmi obdařena; přemnoho zlého býwá gjm od nj odwráceno a gj přemnoho dobrého podáno. Co komentář na tuto powšechnau wýpowěd stůgte zde slowa dwau mužů, genž gsau Cjrkwi katolické k nemalé okrase. Swatý Blažeg pjše o tom, gak následuge: *Dvěma předměty objrá se křest. Zničuge w nás hrjch a owoce smrti, gež xplozuge smrt, a zakládá w nás řjši Ducha swatého, přinášege w nás geho owoce.*

⁶ Wiz: *Conc. Trid. Sess. V. Decretum de peccato originali*; žádáš-li pak k tomu wyswětlenj, srownoy s tjm „*Catechism. Rom. P. II. cap. II. Quaest. 31, 33, 38, 39 a 44.* Whodně prozpěwuge Cjrkew: „*Qui Pastor aeternus gregem*

Aqua lavas Baptismatis:

Haec est lavacrum mentium:

Haec est sepulchrum criminum. (Hymnus tempore paschali ad Matutinum.)

Spasitelná křestnj kaupel gest obraz smrti, w njž býwá tělo pohraušeno gako w hrob; Duch Božj pak rozšjruje život (nowj), gakjž nowě zroze-nému křestanu uděluje.“ Swatý Chrysostom⁷ pak: „Genž gsau w Kristu pokřtěni, býwagj netoliko z otroctwj hrjchu wyswobozeni, leč i swatými uči-něni; netoliko swatými ale i osprawedlněnými; ne-toliko osprawedlněnými ale i dětmi Božjmi; ne-toliko dětmi ale i dědici; netoliko dědici i audy, netoliko audy i chrámem; netoliko chrámem ale i nástrojem Ducha swatého.“ Kde gest w swětě šjřém wyššj, kde wznešeněgšj hodnosti? kde krásněgšj a nás wjce powyšugjcjho wyzna-menánj? —

Ano, mohl by kdos mysliti w srdci swém, we-liej gsau to účinkowé; než to wše týká se toliko člowěka wnitřnjho. Proč se nezměnj křtem i gehu zewnitřnj staw? Proč nebýwá i ode wšech těles-ných a pozemských nehod wyswobozen? Slowem: proč nebýwá člowěk křtem do onoho blahého stawu přenešen; w němž se Adam před hrjchem nalezal? I to gest opětým důkazem maudrosti Božské. Předěwšjm podobáme se tak wtělenému Bohu, kterýž ač zcela bez hrjchu wšecky trampoty nesl, a sice tak, že naše nehody k Gehu utrpenj w témž gsau poměru, w gakémž gest kapka wody přirownána k nesmjrnému oceánu. Tjm se nám též poskytuje přježitost, nashromážditi sobě přemnoho zásluh,

⁷ Hom. ad Neoph.

gestliže wše trpěliwě, odewzdaně neseme, gestliže dobrý bog zde bogugeme, náš běh dokončjme, wju zachowáme, gest i pro nás uložená koruna ctnosti, kterauž nám podá Pán, sprawedliwý Saudce. (II. Tim. IV. 7 — 8.) Tjm se posléze wšecka njzká, podlá ziskuchtiwost wylučuge; geštoby ginák mnohý ku křestnj kaupeli gedině z časných ohledů spěchal, by pokogný a pohodlný žiwot wěsti mohl na zemi. Ne časných, ne pomjgegjcjch ale wěčných, w prawdě oblažugjcjch statků zaopatruge nám swátost tato. Nechť se gen každý pokřtěný wmyslj w duchu tam na břehy Jordánské: gaké tu rozprostjrá se před geho duchownjm zrakem diwadlo! (Mat. III. 16, 17. Mar. I. 10. Luc. III. 21.) A hle, totěž dělo se způsobem newiditelným i při mém křtu. I tehdáž se otewřela nebesa, Duch Božj sstaupil dolů, učinil přjbytek w duši očištěné, poswětiw gi za chrám sobě; Otec nebeský hleděl milostiwě na obnowený obraz swůg, wolage: *Tento gest můg syn milý, w němž se mi zaljbiło!*“ Neboť, gak swatý Jan Zlatoustý twrdj, ku každému z nás řekl při křtu Bůh: „*Syn můg gsi ty, gá dnes zplodil tebe.*“ (Psalm II, 7.) Tehdáž byla wšecka krásná a bez poskwrny pokřtěná duše, působjc potěšenj weškerému nebi. Dobře tedy prawil přede křtem k Alfonsowi Ratisbonu⁸ rozčilený řečnjk: „Plno wděku a lásky pohljžj na tě w tomto okamženj nebe, země ti žehná

⁸ Až bude o neyswětěgěj swátosti řeč, naskytne se opět příležitost, odwolati se na tohoto, Cjrkwi katolické podiwným způsobem zjksaného syna.

a Ježš Kristus očekává tebe: nuž wzclopjš se tedy, angelé nebes započali slawnost, a zde (na zemi) se s tebau radugj přátelé Božj! . . .“

O, by tuto překrásnau, s dušj při křtu nastalau proměnu wjce k srdci bral všeliký člowěk! O, by zvláště každý, gemuž křtem obmyté duše swěřeny gsau, ó by ge často, ba denně na přestkwostný klénot swaté newinnosti činil pozorný! Ach, děle, spjše by se uchránila čistota w zázračné kaupeli Kristowě obdržená, kdyby k swěřenci záhy a často asi promluweno bylo takto: Synu můg! dcero má! i ty gsi byl křtěn, gakož widjš křtjti nemluwnátka. Wjš pak, co se tehdáž dělo s tebau? O, pozorug dohře nynj na slowa má, wtiskni ge w mysl swau a nezapomeň gich: nikdy! — Swatým křtem obdržel gsi práwo k dědictwj nebeskému. W nebi bude o angela wjce, pakliže w tomto stawu zemřeš. Gak dlauho se těžkého hřjchu uchránjš, tak dlauho podržjš práwa k nebi. O, kterak tedy, kterak by gsi nenáwiděl škaredý hřjch, tebe o statek neywětšj olupugjcj? Za swé djtě přigal tebe tehdáž milostiwý Bůh; on gest twým Otcem, twým Ochrancem, wjceť než gjm gá býti s to gsem. Wjce a wraucněgi milugeť tebe, nežli to zemskému otcí možné. A však w též době přestane Otcem býti tobě, w kteréž se dopustjš hřjchu! Hle, toť twůg neyhoršj, neyauhlawněgšj nepřjtel: warug, ó warug se ho; utjkey před njm, co před hadem gedowatým!

Kdožkoliw účinky swátosti křtu seznati žádá,

necht' gen žiwě powážj dřewněgšj staw swůg; nechť si předložj a upřímně zodpowj otázku: co gsi byl přede křtem? Ach! w gak hrozném wězel gsi otroctwj! Dábel byl twůg pán, neboť měl práwo k tobě! „W hřšjch byl gsi počat,“ kletba spravedliwá tížila tebe, nebe wždy zawřeno, časná i wěčná propast k pohlcenj otewřena! Byls dle swatého Jana Zlatoustého obět, wšecku nenáwist nebe zasluhgjcj. Byls, gak swatý Auĝustin dokládá, obět, genž hněw i nenáwist Páně zasluhge. Pln nečistoty, smutným prwotnjho lřjchu dědictwj stžžen, gak gsi mohl, kterak gsi směl daufati přigiti kdys před neposkwrněný obličeg Neyswětěgšjho?! — Hle, křest tě obmyl onau wodau, o njž dáwno před Kristem řekl Bůh skrze ústa prorocká: *Pokro-
pjm wás wodau čistau, a očištění budete ode
wšech poskwrn swých.*“ (Ezech. XXXVI, 25.) O nás přešťastných! S nadšenjm a se srdcem swatau chlaubau se powznášegjcjm naslaucháme teď slo-
wům Apoštolským: *Wy gste rod wywolený, krá-
lowské kněžstwo, národ swatý, lid dobytý; aby-
ste zwěstowali ctnosti toho, kterýž z temnostj wds
powolal w přepodiwné swětlo swé.*“ (I. Petr. II. 9.) Ano, teď platj ono potěšitelné ubezpečenj we-
líkého učitele národůw: (I. Cor. VI, II.) *Umyti
gste, posvěćeni gste, osprawědnění gste, we
gměnu Pána našeho Ježjše Kristu a skrze Duchu
Boha našeho.*“ Gaká tedy a gak neskončená gest to láska! O, my přešťastni! Bůh gest našjm Otcem (I. Joan. III. 1. Rom. VIII. 16), Kristus našjm

bratrem, w neyúžšj spogenj wcházjme s njm (Gal. III, 26. I. Cor. XII, 27.), stáwáme se chrámem Ducha Sw. (I. Cor. III, 16), a Cjrkew gest našj matkau (Eph. IV, 5. I. Cor. II, 13). K nowému žiwotu gsme zrozeni a naše duchownj, nad tělesnau mnohem pečliwěšj máteř bdj nad námi, strará se o nás swými modlitbami, swým wyučovánjm a udjlenjm božských tagemstwj. Wěru, slauti a býti djtětem Boha žiwého a gehu Cjrkwe, byti dědicem Božjm a spoludědicem Kristowým (Rom. VIII, 13) — věru, to gest prawá urozenost, to gest prawý diplom a list powýšugjcj křestana ne mezi šlechtu zemskau, ale mezi nebešťany, mezi šlechtu nebeskau! Prawdiwé tedy, zcela prawdiwé gest slovo, gež swatý Ludwjk, král Francký pronesl, že wjce sláwy, wjce wznešenosti, wjce dobrodinj obdržel w Posiaku (*Possiaci*) kdež byl křten, než w Řemeši (*Rhenis, Reims*) kdež byl korunowán.¹⁰ Přeslawné této slwanosti účinky na mysli přemjtage zwolal řečnj K onstantinopolitánský: „*Luge infideles, luge eos, qui nihil ab infidelibus differunt, qui sine signaculo decesserunt. Hi vere lamentis digni, hi lachrymis!*“¹¹

d. Posluhowač (*minister baptismi.*)

Pořádně a slawně udjlegj owšem toliko biskupowé a kněži swátost tuto; neboť gediné k swatým

¹⁰ Ano i protestantský Göthe prawj we swém žiwotopisu: „*Der Neugeborne wird mit heiligem Wasser gereinigt und der Kirche dergestalt einverleibt, dass er diese Wohlthat nur durch den ungeheuersten Abfall verschmerzen kann.*“

¹¹ S. Chrisost. Hom. 3. in epist. ad Philip. n. 4.

Apoštolům a k gich náměstkům bylo řečeno: „*Gděte a Křtěte!*“ Mimořádný pak posluhowač káže-li totiž potřeba, gest každý bez rozdjlu; ano i newěřej i kacěr, a Cjrkew neomylná wyřkla na sněmu Tridentském (Sess. VII, cap. 4.) kletbu na toho, kdož by toho upjratí se opowážil. Slepec gen neuznáwal by lásky Božj w tomto cjrkewnjm ustanowenj se zárjcj. Nemusjme-liž u srdečném pohnutj při tom zwolati: O neobsáhlé milosrdenstwj Boha neywyššjho! Gak snadno odewjráš bránu do wěčného králowstwj! Gak mnohému zrozeňátku nedostalo by se těch přewelikých křestnjch milostj, kdyby tauto swátostj w čas nauze poslaužití nebyla dána každému moc, kdož toliko úmysl má „*facere, quod facit ecclesia*“, a kdož gest wyučen, že k odewřenj bran nebeských postačuge obmytj přirozenau wodau a pronešenj ustanowených slow! —

A předce zase přemaudrá starostliwost duchownj našj Máteře nigak to neydůležitějšj swého djtku negistotě zanechatí neradj. Kde se křtem na chwat, tamť wždy buď roditelce, buď zrozenci buď oběma nebezpečj hrozj. Přjtomnj ubjhagj snadno w zmatek a poňatenj; a tu pak giž nic řjdkého nenj, že swatý křest nebýwá tak udělen, gak by to býti mělo. Za těmito přjčinami gest ustanowen wýmjnečný křest, křtj se pod wýmjnkau (*sub conditione*). W tomto wýmjnkowitém udjlenj té neypotřebnějšj swátosti, kdo smj upjratí dobrotu i maudrost swrchowanau? Takť se zagistě wšeliká trap-

liwá negistota odstranj, a spolu wšeco zneužitj a zneuctěnj swátosti předejde.

Těž tak maudře a dobrotiwě gedná Duchem swatým nadchnutá Cjrkew proměnjc způsob udjlenj křtu ponořowánjm w trogj politj wodau, což se na hlavě, gakožto hlawnj částce lidského těla stává. Pohrauwenjm byl by snadno mnohý plamjnek slabého žitj zhasnut, což o welikém počtu hned po narozenj ke křtu přinešených nemluwnat platj. Nelepe wedlo by se dospělým a však těžkau nemocj skljčeným křtěncům. Úřad jahnů ženských (*diaconissa*) zanikl giž dáwno; při křtu osob pohlawj ženského byla by snadno swatá a tak lehce ranitelná cudnost s obogj strany mnohému nebezpečnstwj wystawena, a scestné, neslušné myšlěnkj trápily by časem proti wšj wůli mysl, čin tak wznešený, gako gest křest, konagjejch. Ponořowánj požaduge též wjce času, wjce příprav, wjce prostrannosti, což wše by nezřjdkka na ugmu býti mohlo welikému počtu křtěnců, gakyž rozšjřenjm Cjrkwe teď obyčegně býwá. Z těchto přjčin byl způsob křtěnj změněn, an to doğma nenj a zginačené okoličnosti změnu též požadowaly.

e. Čas křtu.

W prwnjch stoletjch zachowáwala Cjrkew katolická z wětšjho djlu¹² giný obyčeg (*praxis*) nežli

¹² Neboť že wždy wýmjnky mjwaly mjsta widjme i z pjsma, gešto celé rodiny častěgi křtěny byly, w nichž se gisté i nedospělé djetky nalezaly. Cef. I. Cor. I. 16. Acta A. XVI, 15. Jb. v. 33.

gest onen teď panugcj. Mimo nutné potreby ne-
 byl nikdo, leč w dospělegšjm stárj křtěn. Než,
 co přinutilo pozděgi pečliwau duchowŋj Máteř křtu
 neodkládati, ale spjše gjm gak gen možná brzo
 zrozenátkům posluhowati? Toliko maudrá láska,
 an gj k nemalému žalu patřiti bylo, gak mnozj
 náhlau smrtj překwapeni odsud se beze křtu ubj-
 rati museli.¹³ Weliké dobroty gest to gistě důkaz
 hned po narozenj udjleti swátost křtu! Když to ta
 neypotřebněgšj swátost, když žádný, a byť by i ge-
 diného dne toliko žil, od poskwrny čist nenj, (Job.
 XIV., 4. *juxta* LXX.) když bez nowého zrozenj
 z wody a z Ducha Swatého žádný nemůž wgiti
 do králowstwj Božjho, (JoanIII, 5, 4.) když Kri-
 stus Pán wůbec, bezwýmječně všech národů
 křtjti (Math. XXVIII, 19.) přikazuje: tuť nemů-
 žeme ginák, leč obdiwowati starostliwau lásku Cjr-
 kwe, genž Duchem Swatým řjzena toliko zwě-

¹³ Táž řeč a totěž přesvědčenj o newyhnutelné potřebě swatého křtu
 pro každého panuge u všech Otců. Tak swatý Cyrill Jerusalemský
 (Catech. 3. de Bapt. n. 4.) progáďřiw mysl swau: „*Neque si quis
 etiam virtutum operibus instructus, signaculum per aquam non re-
 cipiat, ille Coelorum regnum ingressurus est;*“ stwřze tento swůg
 výrok příkladem Cornelia, genž od Apoštola, swatého Petra byl
 křtěn, ač etnostný a sprawedliwý, ač w zásluhách bohatý a Bohu
 welmi milý. Papež pak Siricius (Epist. ad Himerium.) poukazuje
 na starostliwost Cjrkwe w témže ohledu, udává přjoiu této peč-
 liwosti následnými slowy: „*ne negato fonte salutari exiens quisque
 de saeculo: et regnum perdat, et vitam.*“ A swatý Ambrož (Epist.
 7. n. 10.) dokládá: „*Nec fides sola ad perfectionem satis est, nisi
 etiam Baptisma iis adipiscatur gratiam.*“ Tudž w čas potreby a
 nebezpečnstwj udjlela i prwnj Cjrkew swátost křtu w óase každém
 gakkoli některé výročnj časy zwláštně k tomu ustanoweny gsau byly.

stuge wůli Boha neylaskawějšho, zahynutj žádného twora nežádaucjho? Gakož nenj přigimačem osob, tak též nehledj na stárj, ale všem se dobrotiwým prokazuge Otcem, všech zowe k sobě, a obmýwá gich skwrnau dědičnau neb i ginými hřjchy pokálené duše w kaupeli spasné křtu swatého. We gměnu swém a we gměnu wjce padesáti biskupů na sněmu shromážděných, odpowjdá swatý mučedlnjk a biskup Cyprián (Epist. 59.) na otázku předloženau: zdažby djtky hned w druhý, neb w třetj den swého stárj křtěny býti měly w slowa tato: „*non debere eis gratiam baptismi negari, tum quia Deus ut personam non accipit, sic nec aetatem, cum se omnibus ad coelestis gratiae consecutionem praebeat Patrem: tum quia infans ad remissam peccatorum accipiendam hoc ipso facilius accedit, quod illi remittantur non propria, sed aliena peccata.*“

A kdožby se opowážil twrditi neplatnost křtu dětem sděleného.¹⁴ Kdožby se opowážil gim zbraňowati, přigjti a dostati se k swěmn božskému Přjtelu? Wěru i w tom widjme lásku Twau ó Pane Ježjši Kriste! w tom widjme, že gsi nepřišel sauditi ale spasiti swět; (Luc. IX, 56.) že gsi pramen žiwých wod a swětlo prawé, genž oswěcuge každého, přicházegjeho na tento swět! (Joan. I, 9.) Gak také ginak? Wždyť gsi sám řjci ráčil: „*Nechte maličkých přigjti ke mně, aniž gim zbraňugte;*

¹⁴ Wiz: Conc. Trid. Sess. V. De peccato originali. a Sess. VII. de Bapt. can. 13 et 14.

nebot' gegich gest králowstwuj Božj; (Mat. XIX, 14.) wždyt' gsi ge s láskau newýslowau obgjmaj, na ně ruce wzkládal a gim žehnal! (Mar. X, 16. Luc. XVIII, 15—16.) Protož giž Irénéus o Pánu Kristu mluwě, takto se pronesl gest: „Omnes venit per semet ipsum salvare, omnes, inquam, qui per eum renascuntur in Deum, infantes et parvulos, et pueros, et juvenes, et seniores. (Irenaeus I. 2. c. 22. n. 4.)

f. Poswátnej řádowé křestnj.

Kdo toliko něco pozorněgi křestnj obřady rozgjmá, přiswědčj zagisté twrdjcmu, že se w nich welmi hluboká nalezá maudrost. Do všech gednotliwých, krásných a wýznamných řádů se pauštěti, a při každém se zwláště a gak by toho zasluhowal pozdržeti, požadowalo by giž samo pro sebe obšjrněho pagednánj. Zde gest wšecko wýznamu plné, ničeho nenagdeš, což by k dalšjmu rozgjmánj hogné neposkytowalo látky; zde se hrne obraz za obrazem, geden mistrněgšj druhého, wšecky pak poukazugj na mistra dokonalého. Gešto předmět tento nad mjru wábiwý a k šjřenj slow welmi lákawý, chciť sobě meze wytknauti a wšemu pokušenj obšjrnosti uwedenjm giného, a sice co neystručněgšjho tlumočnjka ugjtí. Gest to ritual Pařžský, o křestnjch obřadech takto se pronášegjcj:¹⁵ „Swěcenj wody znamená, že tento žiwel k našemu

¹⁵ *Ritual Paris. sub Eminent. Cardinal. Lud. Ant. Noaille. Anno 1679. p. 49. in Ord. Supplendi ceremonias.*

poswěcenj slaužj; *exorcismus*, že gsme z otroctwj ďáblowa wyswobozeni; wdechnutj, že se nám w nowuzrozenj skrze Ducha Swatého giného (rozdjlného) žiwota dostává, než gaký byl onen, kteréhož prwnj Adam při stwořenj obdržel; mazánj, že gsme poswěceni, býti žiwými chrámy; znamenj kříže, že gsme známkau Ježjše Krista pozname-náni, zapečetěni; křížmo, že gsme gehu králowstwj a kněžstwj účastnj učiněni; bjlé rauchy, že gsme cestu newinnosti nastaupili, a žiwot čistý, žiwot bez poškrwny žjti musjme; posléz hořej swjce, že gsme ze tmy přišli k světlu, bychom Ženichu vyšli wstříje, a geg k wěčným, swatebnjm hodům prowázeli.“

Ritual gedná o obřadech, genž se konagj při dětech za přjčinau nebezpečenstwj giž pokřtěných; tudjž pomjgj zmjnití se o tom, kteraktě to přemaudré, že nekřtěný wně zůstati a do swatyně wkročiti nesmj. Gak ginak? Nenj to křesťan, gest dědičným hřjchem poskrwněn, nemá až dosud prazádného dju w tom, což křesťanům přináležj; a proto ustanowila maudře Cjrkew swatá, by nekřtěný prwé do chrámu wpuštěn nebyl, leč by dřjwe swau wůli a swůg aumysl, křesťanem se státi, buď sám, buď skrze zástupce pronesl, a od křtjceho (*resp.* do Cjrkwe přigjmagjceho) kněze powolenj k tomu obdržel slowy: „*Ingredere in templum Dei!*“ Toto wkročenj w swatyni, toto přigetj w Cjrkew přinášj křtěnci přewelikých i přemnohých milostj, ano udjly mu takřka měšťanského práwa w nebe-

ském Jerusalemě, gestliže sám pozděgi rukau swé-
 wolnau chrám swého prawého štěstj nezbořj a
 wšecku proň přichystanau blaženost od sebe ne-
 odstrěj; a proto udává křitel přčinu, proč křtěnec
 do sboru křesťanstwa wstupuge, proč se w lůno
 swaté Cjrkwe přigjmá: „*ut habeas partem cum*
Christo in vitam aeternam!“ O, by se o tento
 djlec nekřesťanským žiwotem a rušenjm slibu při
 křtu složeného nepřiprawowal pozemčan! O, by ne-
 wcházel tak snadno w spolky s nepřitelem Božjm,
 s nepřitelem wšeho dobrého, gehož se tak slawně
 odřekl, ano i wšech geho skutků se warowati slj-
 byl, když swátostnj kaupelj giž giž obmyt býti
 měl! Se Žalmistau korunowaným mohl by pak se
 radowati a plesati: „*Prowazowé padli mi w wy-*
borných: něbo dědictwj mé wyborné gest mi.“
 (Pslm. XV, 16.) Tak *Vulgata*; ginj: „*Podjl mi*
připadl ljbezný, gistěl krásné gest dědictwj mé.
 Při křtu obdržj člowěk gméno některého z osla-
 wených Nebešťanůw. Nenj-liž i to rád welechwalný
 a mnohých prospěchů poskytgj? Nic neřku o tom,
 že se tjm w rodině geden aud od druhého roze-
 znává; že tjm býwáme upamatowáni na obdržený
 křest a wšecky geho milosti; gediné poukáži, gak
 přjgemně dotýká se w tom citu našeho ono wzne-
 šené, ono potěšitedlné učenj o „*obcowánj Swa-*
tých.“ Anebo nenj to pro nás, zde w údolj zem-
 ském až dosud se trmácegij, nenj to, prawjm, po-
 těšitedlné, řjci k sobě: Tam w nadhwězdneš nebi
 máš swého patrona, swého ochrance, swého přj-

mluwce a zástupce? Tam máš ale také příklad, dle něhož gednati; tam máš swého dozorce, kterýž se rmautj z každého zlého kroku twého a raduge, kdykoli geg následugeš. Oslawený patron můg bére aučastenstwj na všech mých wezdegšjch auzkostech, obtjžjch a trampotách. Wjť o mém cizincowánj a gehu podjlnost gest tjm wřelegšj, tjm nezištněgšj, čjm bljže se giž nalezá wěčné, neskončené Lásce. Ano gist gsem, že se mne můg gmenowec ugjmá;¹⁶ neboť člowěk bez sdjlnosti gest podlý sobětnjk, lidského gména nehoden; a Šwatý bez těchto vlastnostj — ani se mysliti nedá! Mé žádosti, má přánj, negsau-li ginak wůli Božské odporna, gsau též mému patronu předmětem wraucjho přánj a mociých přjmluw. — O kterak se tjm cjtj powýšeným ubohý zemorodce! Kterak se tjm gehu žádosti, gehu snahy wzghuru powznášegj nade prach pomjgegjcj swěta tohoto! — Kdykoli tedy swého sobě připomjnáš gména, wzpoměň i na swého gmenownjka, w končinách nebeských giž se nalezagjcjho a hled se, bys geg hřjchem nezarmucowal, ale spjše se wždy wjce gemu podobal, a tak mu působil radost. Neboť Šwatý, genž ti při křtu za wzor dán, wolá neustále k tobě: „*Bud' mým následownjkem, jakož gsem gá byl*

¹⁶ Krásně pjše o této podjlnosti Nebešťanů swatý Cyprian we swém spisu „*de mortalitate*,” gednage o nebi: „*Magnus illic nos charorum numerus exspectat, parentum, fratrum, filiorum frequens nos et copiosa turba desiderat, jam de sua immortalitate secura et adhuc de nostra salute sollicita. Ad horum conspectum et complexum venire, quanta et illis, et nobis in commune laetitia est?...*“

následownjk Krista! Pak podá i tobě gednau sprawedliwý Saudce korunu sláwy wěčné, gakauž giž mne oslawiti ráčil.“ Hle, tak wznešeného určenj má gméno křestnj, a tak se i tjmto ustanowenjm o naše blaho stará Cjrkew přemilostně.¹⁷

Dále welikau dobrotu našj duchownj Matky shledáwáme i w onom ustanowenj gegjm: by při křtu a biřmowánj byli swědkowé či kmotři. Gak starostliwau prokazuge se tjm! Každému chce zapopatríti dwogjch rodičů, dwogjch wůdců na wezdegšj nebezpečj plné pauti, by tjm spjše a gistěgi došel cjele swého. Zwlašt pak se ugjmá těch nešťastných, politowánj a wšj podpory hodných, gichž rodičowé aneb tělesně, aneb duchowně zemřeli gsau. A nebo, nenj to gegj úmysl? Neukládá ona kmotrům powinnostj k tomu směřugjejch? Gsauf to swědkowé obdržených milostj; swědkowé, že ti, gimž kmotřjmi byli, odřekli se hřjšného swěta a w službu Božj se uwázawše, a sladké gho Krista Ježjše na se wzawše, wstaupili w řady bogownjků

¹⁷ Douška. U wyššjch, wznešených a štěsteně w lúně sedjcejch pozoruge se obyčegně u wěcech náboženských spjše *deficit* než *plus*; zde wšak gest to naopak. Newjm, proč se gcdnjm neb dwogjm gménem neuspokogugi. Newjm proč i pachalatům ženská a děwčatům mužská gména dáwati si obljbili. Gest to snad známka probuzugjejho se náboženského citu? Chtj snad tomu, by gich djtky tjm wjce ochranců, orodownjků a přjkladů měly, a gako stawem a statky tak i swatým žiwotem nad ostatnj lid vynikaly. — Deyž to Pán! Než obáwám se, že w tom gedině tak zwany wyššj tón, módnj baženj, neb giná ncsmyslnost wěžj! To pak saudjm z toho, že se při wolenj gmen wjce na lahodný zwuk a neobyčegnost, než na srownalost a podobnost žiwotnjch okolnostj ohled běře, w nichž by gcho odporučeneo (*clients*) přigiti mohl! —

křesťanských. Na ně tedy bedlivým okem hleděti, ge cwičiti, nabádati a gestliže bogácně bogiště opustili, opět a opět ge zmužiti a na mjsto wykázané přiwěsti, gest rovně gako rodičů swatoswatá powinnost i těch, genž na se přewzali otcowstw duchownj při křtu neb biřmowánj. Takým duchem wedena gednala swatá Cjrkew při ustanowenj tomto; pakliže se gádro tohoto přemaudrého a dobrotiwého nařzenj w našjch dnech pohřešuge, pakliže nám toliko chatrná pozůstala služba — na kom ležj toho winá?! — Gistě by to i w tomto ohledu docela ginak wyhlželo, kdyby cjrkewnj ustanowenj swědomitěgi byla plněna, a kdyby mnohým nebyla gako u wjtr řečená slowa swatého Auğustina: „*Quicumque viri, quaecunque mulieres de sacro fonte filios spiritualiter susceperunt, cognoscant se pro ipsis fidejussores extitisse apud Deum, et ideo illis semper sollicitudinem verae charitatis impendant. Admoneant, ut castitatem custodiant, virginitatem usque ad nuptias servant, a maledicto vel perjurio linguam refrenent, cantica turpia vel luxuriosa ex ore non proferant, non superbiant, non invidiant, iracundiam vel odium in corde non teneant, auguria non observent, — — — — fidem catholicum teneant, ad ecclesiam frequentius currant, contemta verbositate lectiones divinas attentis auribus audiant, peregrinos excipiant, — — — — pacem et ipsi teneant, et discordes ad concordiam revocare contendant, sacerdotibus et parentibus honorem et*

amorem verae charitatis impendant. Haec ergo omnia et his similia si filios et filias vestras (i. e. quos et quas spiritualiter qua patrini suscepistis) admonere contenditis, cum ipsis ad aeternam beatitudinem feliciter pervenietis."¹⁸

Gestliže se gediné na to, co zde o Swátosti křtu pronešeno (přemnoho zagisté mlčenjm pomínuto), rozpomeneme, gest nám nemálo zwelebowati Swrchowau maudrost, gegjž stop týž i týž pozorowati nelze; než spolu musjme i wyznati a s nábožnau wděcnostj zwolati: O, gak přeweliká, gak neobsáhlá gest láska a starostliwost Twá, Wykupiteli Božský! Že gsi nás do lůna Cjrkwe swé přigal, a z pauhého milosrdenstwj duchowně znouu nás zrodil, gest milost neocenitelná. A hle, to gest toliko začátek lásky Twé; na tom nepřestáwáš! — Ano, tak gest, předrahý Pán nedá swému započatému djlu zůstati nedokončenému. Newystawil nás w swůdný swět co bjdných nalezencůw! Ne, geho péče gest péče Otce neydobrotiwějšjho k djkám swým. Ginau swátostj stará se dále o nás; chce, by w nás milost při křtu obdržená nepřišla na zmar, ale bychom gi zachowali, a negen zachowali, nýbrž w nj i rostli. O, tedy „oslawug katolický křestane! Pana, a chwal Boha swého!“ Nebot On, náš drahodrahý Pán Ježíš, gest to, o němž i w tomto ohledu platj slowo prorokowo: byť se i matka zapomenula nad djtkem swým, On se nezapomene

¹⁸ Append. Augustin Serm. 168.

nad námi.“ On gest to, genž swých wodau a slowem zrozených djtek sjlj a k duchownj dospělosti přiwádj následnau swátostj.

(Pokračowánj).

4. Apoštolské cesty swatého Pawla s obzvláštnjm ohledem na gehu listy.

Od

Josefa Roštlapila,

kaplana w Dobrušce, w Králohradecké diócesj.

Ú w o d.

Bez ugmy swaté uctiwosti a vážnosti, kterauž se ku každému apoštolu Páně lnauti má srdce křesťanowo, lze řjci, že žádného apoštola žiwot, — proto že neznámý — tolikerymi pamětihodnými výgewy, stkwělými sláwočiny, trpkými zkušenostmi a smutnými udalostmi propleten nenj, gako žiwot apoštola národů, sw. Pawla. Tomu nasvědčugj zarytj odpůrcowé našeho náboženstwj, gemuž sw. Pawel žiwot swůg zaswětil, uznáwagjce, že neobyčegným wtipem duch gehu byl obdařen, chwáljce gehu důkladné a rozšjřené wědomosti; poznáwagj, že do prawd téhož sw. náboženstwj hluboko gest wnikl, téměř w nich se ponořiw, oslawugjce při tom plnost, hognost a ostrotu gehu myšlének, nemohauce se ani dosti wynadiwiti saustawnému látky uspořádáwánj, pochopitelnosti, zagjmawosti, půwabu a wřelosti w gehu wyučowánj.

A w prawdě: zdaž koho Nówý Zákon čtaucjho tagna zůstává bezúhonná ctnost, wraucná nábožnost, a newywratná wjra Pawlowa, gakáž ze všech geho slow a činů proswjtá? Listy geho, na wětšjm djle od něho diktowanj, neyskwělegšjm zůstanau pomnjkem geho bohomyslnosti, kteráž nábožné wzdláwá, učeliwé poučuge, nešťastné těšj, maudré všech časů a wěků přes meze mylného rozumu unášegjc na pewnau skálu swatotagemné wjry usazuje.

A právě tato vážnost a uctiwość byla gest přjčinau, že gsem s nemalým srdce potěšenjm péra se ugal, abych horliwé apoštolowánj sw. Pawla takým během wypsal, w gakémž ge nám skutkowé apoštolštj wypisugj, plamenné geho listy naswědčugj, ústnj pak podánj dochowáwá. Wjmť, ano přeswědčen gsem, že nábožnému národu českoslowanskému mnohé tjm zgednám potěšenj, když ho po apoštolských cestách sw. Pawla powědu, na geho listy poukáži, kterého času, w gakých okoličnostech, a komu ge psal, co všude pro zachycenj, ugmutj se, rozšjřenj a utwrzenj náboženstw Ježíšowa činil, mluwil a podnikal. Wyprawowati však budu podle neklamných slow pjsma sw., ačkoli i takových spisů šetřjno bude, genž tytýž předmět za swůg cjl si obrátili. Toho mi arci žalno, že wychwálených spisů Hensen-owých a Schröder-owých do rukau mých se nedostalo.

Ku snadnějšjmu pochopenj připoguge se mappa, naznačugjcj sw. Pawla putowánj we Skutcích apoštolských wyprawowané.

„Kdo nás odlučí od lásky Kristovy? zdali sauzenj? aneb úzkost? nebo hlad? zdali nahota? čili nebezpečnstwj? zdali protiwnstwj? čili meč?... Gist gsem zagisté, že ani smrt, ani život, ani an-
gelé, ani kněžstwj, ani mocnosti, ani přítomné věci, ani budoucí,
ani sjla, ani vysokost, ani hlubokost, ani jiné stwořenj nebude
moci nás odlučiti od lásky Boží, kteráž gest w Kristu Ježíši
Pánu našem.“ (Řím. VIII. 35—39.)

Mladictwj Pawlowo a geho powaha.

Šawel — pozděgi Pawel, čili Paulus, což w řeckém gazyku se vykládá „tichý, pokogný, klidný,“ w latinském „maličký,“ — narodil se w Tarsu, w městě Cilickém, w malé Asii ležícím. Rodičowé geho pocházeli z pokolenj Benjaminowa. Za příčinou, že se narodil z rodičů ač židowských, a však právem římského občanstwj čili měšťanstwj obdařených, byl i Šawel římským měšťanem, což nemalých výhrad a práv w sobě zawjralo. W útlém již věku mládeneckém přišel s nimi do Jerusalema, kdež wychován byl, sedávage u noh Gamaliela, neyslowůtnějšho učitele, zákonnjka a farisea za času tehdejšho, aby z geho úst zakrytému Zákonu rozumu a smyslu porozuměl, ustanowením a výkladům farisegským se naučil. Wedle obyčeje tehdejšho věku naučil se také řemeslu, gjmžto se živil a gehož pro obživu swau i jako apoštol prowozowal; záleželo však w tom, že stany buď ze sukna neb jiných látek dělal a hotowil.

Geho rozum byl gasný a bystrý, a protož snadno chápal, což z úst učitelových plynulo, ukládage vše w paměť dohrau a stkwělau. Gasnau a bystrau myslj swau w gediném okamženj ty ney-

rozmanitějšj věci w gednotu wázal a slučowal, z částečných a gednotliwých předstaw wšeohecná wýwáděl prawidla a zákony, neyhognějšjch tjm wýskaumáwage a dobjrage se wýsledků. Neywýššj pak, a neyčastějšj bystrota ducha geho gewila se w přjsném záuěrkowánj a w důkladném gakýchkoli namjtek wywracowánj.

Gakkoli wzdělánj ducha geho bylo na weskrz židowské, zawjragje w sobě rozsáhlau pjsma starozákonnjho, a giných otcowských, zwlastě farisejských ustanowenj známost: nicméně i řecká filosofie geho rozumem probleskla, i řečtj básujkové, z nichžto na třech mjstech se dočjtáwá, w geho mysli se zastkwěli. Ač poslán nebyl, aby Ewangelium kázal w maudrosti slowa řečj učenau a ozdobjau: předce ústa geho wýmluwnostj ljbeznau oplýwati musila, proto že geg pohané za neywýmluwnějšjho Boha swého Merkuriáše drželi.

Newj se zdali Krista Ježjše w twář twářj znal, pokudž Pán po tré let w zemi Pálestinské co Spasitel swěta zgewowati se ráčil; že ale giž tenkrátě o Pánu Ježjši wěděl, snadno se domýšleš můžeme z toho, proto že byl učednjkem Gamalieowým, genž w neywýššj raddě židowské wýrok smrti nad Kristem nepronesl; ano i tenkrátě se gj protiwil, když apoštoly Páně ubičowati chtěla; řka: „Nebo gestližeš z lidj rada tato, aneb djeło toto, rozprchneš se: pakliž gest z Boha, nebudete moci toho zrušiti, abyste snad Bohu odporni nalezeni nebyli.“

Leč učedlnjġ geho nebyl ani tak mjrny, ani tak snášeliwý, ani, abych doložil, tak wěhlasný. Alebrž wida, kterak rozmahánjm křesťanstwa otcowský zákon hyne, gehož byl horliwým milownjġem: zaželelo se mu w srdci wraucném a nábožném nad zkázau otcowské wjry. Taktě se stal ze wřelého zákonnjġa a farisea neyljtěgšjm a neyúhlawněgšjm nepřjtelem a protiwnjġem křesťanů, gichžto za zrádce Božjho-otcowského zákona pokládal, w nichžto widěl a patřil rúhače Mogžjšstwj, odrodilce hanebné, boříče chrámu giž giž se rozsypugjcjġho. A protož na neywýš se protiwl cestám gegich, swazuge a dá-wage do žalárů i muže i ženy křesťanské, domnj-wage se, že Bohu tjm ljbezně slaužj an židy na křesťanstwj obrácené do škol a žalárů zawláčj, donucuge gich, aby se Krista odpřisáhli, Krista, gehož učenj židům bylo pohoršenjm, národům pak bláznownstwjġm.

A dychtě po pohrůžkách, a po wraždě proti učedlnjġům Páně, přistaupil ku knjžeti kněžskému, a žádal od něho listů plnomocných do Damašku do škol; nalezl-li by tam té cesty, to g. náboženstwj Kristowa které muže a nebo ženy, aby swázané přiwedl do Jerusalema. Mečem plamenné wýmluwností w ohni pjsma starozákonnjġho rozžawené, mečem i sprawedlností swětské opásaného Šawla wysjlá neywyššj radda židowská z Jerusalema do Damašku, do města starowěkého a gednoho z těch neystaršjch měst zemských, (1 Mogž 14, 15) genž na aupatj antilibanonském w neykrásněgšj a ney-

úrodnějšj kragině syrské leželo. Wýchodčané gmenugj okolj Damašské „rágem pozemským, „pestrobarewným krkem holaubka hřiwnáče“ — „obogkem krásy;“ neb rowina Damašská zdá se býti zelenawým mořem, na němž kwětnice se štěpnicemi střidawě splýwagj. A gelikož Damašek na silnici, přednj a zadnj Asiu spogugjcj ležel: kwětl w něm obchod a průmysl wšeliký. Sem tedy wyslala radđa židowská horliwého služebnjka swého Šawla; neboť gegj práwomocnosť, wygma odsauzenj na smrtj wztáhowala se nade wšecky židy we wšech končinách welerozlehlého panstwj římského přebýwagjcj; — což až po dnešnj dobu w židowské synagogě poněkud nacházjme. — (Skut. ap. IX. 1—2.)

Obrácenj Šawlowo. (L. P. 35—36.)

A když byl na cestě, přihodilo se, že se giž přibližowal k Damašku: a rychle w tom obkljčilo geg swětlo s nebe. A padna na zemi, uslyšel hlas řkaucej k sobě: *Šawle! Šawle! proč mi se protiwjš?* kterýž řekl: *Kdo gsi Pane?* A Pán mu odpověděl: *Gá gsem Ježjš, gemuž ty se protiwjš. Twrdot' gest tobě proti ostnu se zpěčowati.* A Šawel třesa se po celém těle, a boge se, řekl: *Pane! co chceš, abych činil?* A Pán k němu: *Wstaň, a gdi do města, a tamť bude powědjno tobě, co máš činiti.* Tí pak mužj, kterjž šli s njm, stáli ohromeni gsauce, hlas zagisté slyšjce, ale žádného newidauce. I wstal Šawel ze země, a

otewřew oči, nic newiděl. Tedy pogawše ho za ruce, uwedli geg do Damasku. I byl tu za tři dni newida, a negedl nic, ani nepil.

Byli pak geden učedlnjk Ježjšůw w Damasku, gménem Ananiáš, i řekl k němu Pán u widěnj: *Ananiási! A on řekl: Ay gä, Pane! A Pán k němu: Wstaň, a gdi do ulice, kteráž slowe přjme: a hledey w domě Judowě Šawla, gménem Tarsenského: nebo ay modlj se.* A widěl také Šawel u widěnj muže Ananiáše gménem, an weházj, a wzkládá naň ruce, aby zrak přigal. I powěděl Ananiáš: *Pane! slyšel gsem od mnohých o tom muži, kterak mnoho zlého činil swatým twým w Jerusalemě: a i zděl má moc od knjzat kněžských, aby gjmal všecky, kterjž wzywagj gméno twé.* I řekl gemu Pán: *Gdi: neboť nádobau wywolenau gest mi on, aby nosil gméno mé a w známost ge uwáděl před pohany, i krali, i syny Israbelskými. Gď zaqisté ukáži gemu, kterak on mnoho musj trpěti pro gméno mé.* — I šel Ananiáš, a wšel do toho domu, a wložiw ruce naň, řekl: *Šawle bratře! Pán Ježjš postál mna, kterjž se ukázal tobě na cestě, kterauž gei šel, aby prohlédl, a zrak přigal, a naplněn byl Duchem swatým. A hned spadly s očj geho jako lupiny, a přigal zrak, a wstaw, pokřtěn gest.* A přigaw pokrm, posilnil se. I byl s učedlnjky, kterjž byli w Damasku za několik dnů. A hned we školách kázal Ježjše, prawě, že on gest Messiáš, Syn Božj. I diwili se náramně všickni,

kdož geg slyšeli, prawjce: *Zdaťž toto nenj ten, kterýž wyboğiwáwal a pronásledował w Jerusalemě ty, kterýž wozýwali gměno toto, a sem na to přišel, aby ge swázané wedl ku knjžatům kněžským?* Šawel pak mnohem wjcé se zmocňował u wjře Kristowě; a zahanbowal židy, kterýž bydleli w Damašku, potwřzuge, že Ježš gest Kristus, prawý to zasljběný Messiáš. (Sk. ap. IX, 3—22.)

Hle takýmto způsobem zázračným wywolil si Pán Ježš Šawla na apoštolstwj, učinil z učěného a houliwého farisea pokorného a wraucného apoštola; ze zákonnjka i w řecké filosofii zblblého, prostičkého učedlnjka; z muže w neykrásnějšim rozkwětu stogjcjho, na němž weškerá téměř naděge klesagcj rady židowské spočjwala, wywolenau nádobu, genž se přjzně knjžat kněžských odřjka, sláwu a lesk farisegského řádu opauštj, aby po haněnj, wazby, muky i smrt pro Krista podstaupil. Tak mocná gestit láska Kristowa! (Řjm VIII, 35—39.) Toto se dělo asi roku 35. aneb 36. po narozenj Krista Pána, za panowanj Heródesa Agrippy, krále židowského, a Kaliguly, cjsaře římského.

Z Damašku se Šawel do Jerusalema nena-
wrátil, ale odešel do Arabie, bezpochyby do po-
horj Hauranského — odkudž se po negistém čase
(některj twřdj po 3 letech) zase do Damašku na-
wrátil. Mezi tjmto časem obdržel Šawel důklad-
nou známost učěnj Kristowa, poznaw prawau geho
powahu, naučil se neylepsjmu způsobu ge dů-

kladně wyswětlowati, gemu učiti a wěřiti. Tuto wědomost wsak neobdržel náwodem lidským, aniž pak během přirozeným: ale hned beze všeho gíného zprostředkowánj přigal gi od samého Boha skrze zgewenj Ježšje Krista. Gak, kde a kdy se to stalo, nemůžeme určit, ač mnozj tomu naswědčugj, že se to neyspjše dělo na paušti arabské.

Nawrátil se do Damašku, gegž wládař arabského krále Aréty obsadil. Asi půl hodiny k východu ukazuge se u Damašku mjsto, kdež Šawel z oře na zem gest padl; w městě pak gedna brána na gehu památku slowe „Pawlowa brána,“ ulice pak kdež Ananiáš přebýwati měl, zowe se třjda Ananiášowa.

Nápodobně se ukazuge pautnjům dům, w němž Šawel u Ananiáše přebýwati měl. *Přjma ulice* až po dnešnj dobu stogj, a gest neydelšj ze všech, hěžje městem od východu k západu, w gegj budowách gsau téměř samj sklady a sklepy, w nichžto se neydražšj a neybohatšj zbožj ewropské a asiatské prodáwá. Dnešnj Damašek počjtá asi 140,000 obywatelů, mezi nimi 15,000 maronitských katoljků, 6,000 nesged. Řeků a 2,000 židů. Ostatek gsau Mahometáni, kterjž zde tu neyslawněgšj magj mešitu, genž dřjwe křesťanským chrámem byla, w njžto, dle podánj, hlawa sw. Jana Křt. se chowala.

Když pak drahně času přeběhlo, učinili židé mezi sebau radu, aby Šawla zabili. Ale zwěděl Šawel o těch úkladech gegich. Neb ostrjhal takě i bran we dne i w noci, aby geg zabili, čehož

i vládař arabský krále Aréty náwodem židů činiti rozkázal, aby geg gal. Neb wznikla tehďáž wálka mezi Arétau, králem kamenité Arábie, gemuž i Damašek patřil, a Heródesem Antipau a Řjmany; snadno gim tedy bylo namluwiti vládaři, gakoby Šawel byl něgakým wyzwědačem. Ale učedlnjci w noci ho wzawše, wypustili geg přes zed', spuštíwše geg w koši po prowaze.

Náwrat Šawlů do Jerusaléma a Tarsu. (L. P. 38—39.)

Po třech létech po swém obrácenj — 38. neb 39. roku po Kristu — přišel Šawel do Jerusaléma, prohljdage k tomu, aby se k tamněgšjm učedlnjkům připogil. Ale ti se ho všickni báli, newěřjce, by byl učedlnjkem Kristowým, wěrně si na mysl uwozugjce, kterak před léty třemi cjrkew pronásledowal. Tu ho pogaw Barnabáš, wedl geg k apoštolům, swatému Petru, u něhož 15 dnj pobyl, a k sw. Jakubowi, sestřenci Páně, prwnjmu to biskupu Jerusalémskému. Ostatnj apoštolé byli bez pochyby po Juděi, Samarii a giných pobljkých kraginách w ten čas rozptýleni přjčinau rozhlašowánj ewangelium Kristowa. I wyprawowal gim Barnabáš, kterak Šawel na cestě do Damašku widěl Pána Ježjše, a že s njm mluwil, a kterak w Damašku důwěrně čioil a swobodně mluwil we gménu Ježjše.

Leč gakým během se to stalo, že wěřjci Jerusalémští teprw po 3 létech o obrácenj Šawlowě se dowěděli? Djlem tjm, že snad po ten celý čas

Šawel na pausťi arabské se zdržował, djlem pro wálku, geťž mezi Damaškem a Jerusalémem weskere obcowánj zamezowala; a konečně snad i Farišowě wšemožně s tautó událostj se tagili, kteráž gim zhaubau, cirkwi Kristowě sláwau se oswědčila. I zůstal Šawel s apoštoly, wcházegé i wycházegé, obouge a přebýwage w Jerusalémě; a důwěrně čině we gměau Páně. Mluwil také pohanům, a hádal se s Řeky, to gest s počtílými židy, hledě gich o přáwdě wjry Kristowě přesvědčiti: oni pak hledali ho zabiti. I stalo se, když se modlil w chrámě, že byl n wytrzenj mysli: a widěl Pána, an dj k němu: „*Rospěš! a wygdi rychle z Jerusalema, neboť nepřigmanu swědectwj twého o jiné.*“ I řekl Šawel: „*Paně! onit wědj, že gá zaojral gsem w žaláři, a bil gsem we školách ty, kterjž uwěřili w tebe: a když wyléwali krew Štěpána swědka twého, gá také gsem tu stál, a přiwolil gsem k usmrcenj geho, a ostrjhal gsem raucha těch, kterjž geg mordowali.*“ I řekl k němu Pán: „*Gď! neboť gá k národům pohanškim ďaleko pošlu tebe.*“ To, že řečť židé chtj Šawla usmrtiti, zwěděwše bratřj, dowedli ho do Césaree, a pustili geg po zemi do geho rodného města, Tarsu (Skut. IX. 26.—30. XXII. 17—21.)

Césarea palestinská také pomorská, nynj Kaisarieh. — Césarea Filipowa, ležela na aupatj Libanonském — do njžto Šawel přišel, stála asi 30 hodin sewěrozápadně od Jerusalema na břehu stře-
dozemnjho moře. Giž za časů kananejských bydlil

zde král Pirgos; pozděgi se to místo gmeno-
walo „Twrz Stratonowa“ kterauž Heródes W. na
krásné a weliké město proměnil, ohradiw ge a wodo-
wodem opatřiw. Wystawil zde také pohodlný,
gistý a prostranný přístaw, nádherný palác krá-
lowský z bílého mramoru, a weliký amfiteater,
a chrám cjsaři Augustu posvěcený, w němž na
weřejné počtě tento podlý lichotiwec královský
geho sochu postavil, nazwaw celé město na gehó
počest *Césareau* čili Cařihradem, gako by Cjsarowo
Město. Z počátku zde toliko Syrowé a Řekowé
bydlili, pozděgi i Židé leč w neustálé neswornosti
s těmito, tak že od nich konečně zavražděni byli.
Swau lidnatosti a nádhrou we stawenjach zkwětla se
Césarea nade wšecka města syrská. Cjsař Wes-
pasian nazwal gi římskau kolonij, Flawia gme-
nowanau. Zde se nacházal římský setnjk Korne-
lius (Sk. ap. X.), proto že zde wždy posádka
římská z pěti kohort sestáwagjci — asi 2000 mužů
— ležela. S. Hieronym twrdj, že za gehó času
k widěnj byl dům, giž ale w chrám proměněný,
w němžto setnjk Kornelius přebýwal. Zde, gak
pozděgi se toho dočteme, sw. Pawel dvě léta
byl w zařetj. Giž na uswitě křesťanstwj bylo zde
sjdlo biskupské. Po rozbořenj Jerusalema stala
se *Césarea* hlawnjm městem weškeré Palestiny,
až konečně cjsař Justinianus w Jerusalemě patri-
archát zřjdl. Za časů křižáckých wybogowal gi
Balduin II. roku 1101, učiniw gi sjdlem arcib-
iskupským, čjmž až po dobytj saracenské potrwala.

Sláwokrása býwalého města nynj w rozwalinách ležj ač krásných, bohatých a nádherných, z nichžto bjdné chatrče rybářské naše: „Wšecka sláwa, všecka krása — polnj tráwa“ ó gak hlasitě pro-woláwagj! Přjstaw gest docela zanešený a zasypaný.

Tarsus ležel w Cilicii, genž byla w Malé Asii řjmskau provincij; byltě hlawnjm gegjm městem, w němž za tehdegšjho času dle swědectwj Strábonowa (k. 14), ani athenských i alexandrin-ských newygjmage, neyvýborněgšj školy gsau byly. Nynj se gmenuge Tarso, w kragině Anadolské, s řeckým arcibiskupem.

Šawel gde do Antiochie a Jerusaléma, odkudž se wracl do Antiochie. (L. P. 39—43.)

Hned po ukamenowánj sw. Štěpána rozprchlo se množstwj wyznáwačů Kristových do Fénicie, genž na pobřežj středomnho moře se winula, do Cypru, ostrowa w středomnjm moři ležjcjho, a do Antiochie syrské, nerozhlašugjce žádnému ginému Krista, nežli toliko Židům. A byli někteřj z nich z wýspy Cypru a z Cyrené rodilj, kteřjž když wešli do Antiochie syrské, mluwili i k Řekům, zwěstugjce gim Pána Ježjše.

Antiochia, nad řekau Orontes, w rowině úrodné as 120 honů od středomnho moře*, byla hlawnjm w Syrii a sjdelnjm městem Seleukowců, a třetjm w pořadj nesmjrné welřjše řjmské, počtagjce asi 200.000 obyw.: mezi nimi mnoho šlechticů, učených a boháčů; a protož to bylo pro kře-

* 5 nájjch mil.

sťanstvo pokrokem rozhodným, aby se i zde obec křesťanská zřídila. Wystawěl gi Seleukowec Nikator, nazwaw gi po synu swém Antiochu, Antiochia. Za panstwj řjmského sjdlili zde prokonsulowé syršťj. Dle cirkewnjho podánj byl sw. Petr 7 let, totiž od 36.—42. po Kristu, w Antiochii biskupem, dřjwe nežli w Řjmě swé stálegšj sjdlo zarazil; byla tedy Antiochia neyprwněgšj hlawnj cirkwj křesťanskau. Zde se pry také sw. Lukáš narodil. Počátkem druhého stoletj byl zde sw. Ignacius, a we čtврtem sw. Jan Zlatoústý, gasná tato hwězda na obloze cirkewnj, biskupem. A gelikož během času mnoho křesťanských se zde wystawilo chrámů, obdržela Antiochia gméno Theopolis t. g. Božj město, wůbec bywšj za perlu wychodnj cirkwe považovaná negen pro kwětaucj zde školu křesťanskau, ale i pro slawený swůg patriarchát. Zemětřesenjm a mečem Persana Chosroasa mnoho gest utrpěla (504.), a wšak u prawdě gi opět ku značné powynesi sláwě. Po vyplnění egyptským sultánem Bibars-em (1269.), přeneslo se sjdlo patriarchalnj do Damasu. Nynj se gmenuge Antania, magjc asi 3.000 katoljků s 2 kostely. Má sedm bran, z nichž gedna Pawlowá slowe.

Cyrène, Kyréne, byla hlawnjm městem w hořegšj Libyi (Libya Cyrenaica), w úrodné kragině, asi 11 mil od střednjho moře vzdálena.

Pod Ptolomeowci se zde mnoho židů usadilo, genž w Jerusalémě vlastnj swau školu měli. Na mjstě starowěkého hlawnjho města tohoto, w afri-

kánském Řecku ležícího, stogj nynj městys Krene-h, w němž, z pohanské i křesťanské starověkosti znamenité zbořeniny se nalezagj.

Ostrow *Cyprus*, w středoziemnjm moři ležj; na gého východnj straně stála Salamis, kteráuž udatný Teukr, Ajantůw bratr, zbudował, daw gĩ gméno po vlasti své, totiž výspě Salamis, nedaleko Athén ležej. Na západnjm pobřežj stkwělo se ney-slawněgšj město celého ostrowa Pafos (nynj Baffa) přestawěno nádherným chrámem pohanskě Wenuše.

A když takto Antiochenským Pána Ježíše zwě-stowali: hle, byla ruka a moc Páně s nimi: a we-liký počet wěřejch obrátil se ka Pánu.

I přišla powěst o tom k ušima Cjrkwe, kteráž byla w Jerusalemě: i poslali Barnabáše, rozeného žida z Cypru, aby šel až do Antiochie. Kterýž přišed tam, a užřew milost Božj, zradował se: a napomjnal wšech, aby w úmyslu srdce swého trwali w Pánu. Nebó byl muž dobrý, a plný Ducha swa-tého; a wjry. I přibyl-gich tu mnohý zástup Pánu. Odtud šel Barnabáš do Tarsu, aby wyhledal Šawla: a nalezná geg, přiwědl ho do Antiochie, kdež pak při té cirkwi přes celý rok pobyli; a wyučili zá-stup mnohý, tak že neyprw tu w Antiochũ učedlnjci nazwání gsau *Křesťané*, což newěřejm bylo za potupu. Neb zagisté se neyprwé gmenowali „wě-řěj“, (Skut. 2, 44.) „učedlnjci“, (6, 7.) „bratřj“, (11, 1.) „swatj“, (9, 32.) „Nazaretšj“ (24, 5).

W těch pak dnech přišli z Jerusalema proroci

t. g. věřicj, genž dar proroctwj od Ducha swatého obdrželi, do Antiochie. I powstaw geden z nich, gménem Aġabus, oznamowal skrze Ducha sw., že bude hlad weliký po všem okršleku zemském, kterýž i stal se za cjsaře Klaudia. Tedy učedlnjci gedenkaždý, podlé možnosti swé, umjnili poslati něco ku pomoci bratřjm, přebýwagjcjm w Judstwu: což i učinili, poslawše k staršjm peněžitau pomoc skrz ruce Barnabáše a Šawla, kterjž wykonawše tuto službu z Jerusaléma do Antiochie se nawrátili, pogawše s sebau i Jana, kterýž přjgmj měl Marek. A slovo Páně rostlo, a rozmahalo se. (XI. 19—30. XII. 24—25.)

(Pokračowánj.)

5. O cjrkewnjch odpustecjch.

Od

Fr. Hawránka,

křžownjka a kaplana u sw. Petra w Praze.

(Dokončenj.)

§. 5. Kolikerost odpustkůw.

Ač všeliký odpustek obsažen gest w tom významu, kterýž swrchu byl wyložén, nic méně se činj mnohý rozdjl w odpustecjch podlé učenj a skutečného gednánj swaté Cjrkwe. Děljme odpustky: a) podlé platnosti gegich a b) podlé způsobu, w kterémž se udělugj.

a) Podle platnosti působení svého gsau odpustkové: *plnomocnj a neplnomocnj*. Plnomocnj odpustkové gsau odpuštěn všech časných trestůw: kterýchž hříšník zaslaužil; anebo ugištěn, že kagcjej hříšník po swátosti pokánj se swé strany sprawedlnosti Božj učinil zadost, že zcela gest aučasten zadost učiněnj Kristowa, že swým spolupříčiněnjm giž nowým stwořenjm se stal, a že tedy k ničemu ginému nenj zawázán, než k tomu, což náležj do powinnostj gedneho každého katolíckého křesťana. Plnomocných odpustkůw aučasten býti může kagcjej hříšník buď kagicnau horliwostj: buď příkladnau ljtostj. Kagicnau horliwost gewj hříšník tjm, když činj znamenitě wje, než mu bylo uloženo; u př. bylo-li komu uloženo, aby se rok každý pátek přjsně postil, a on netoliko tento půst zachowáwá, ale i spolu hogné almužny uděluje, zdržuge se všech tělesných wyraženj, kterýchž mu nebylo zakázáno, a giné dobré skutky činj. A nebo když wjcekrát než gednau do téhodne přjsně se postj. O takowém člowěku saudjme právem, že cjrkwenjho úmyslu došel dřjw, než mu bylo wyměřeno. Když tedy předstaweným swaté Cjrkwe w známost přigde za nĕgaky čas, w kterémž počet uložených postů na celý rok buď zdwognásobněnjm, ztrognárobněnjm postu týdennjho, buď konánjm giných skutkůw dobrých zúplna gest nahrazen: rozhodnau nad njm, že geho pokánj giž gest dokonáno, a že od té chwjle giž nenj pod žádným trestem. Prawau a příkladnau ljtost gewj hříšník, když se s tau

nejwětšj oddanostj a s tjm nejtrpěliwějšjm poslušen-
stwjm podrobuje všemu, což na něg pro geho hřjchy
sesjlá Bůh, a což mu k zadostučiněnj ukládá swatá
Cjrkew, a když spolu bezelstnau ukazuge žádost,
geště wjce a geště déle snášeti, než mu uloženo
gest, aby genom spáchaný hřjch sám na sobě ná-
ležitě potrestal, a zcela hoden byl neskončených
zásluh Ježše Krista. Wšeliký uloženy trest vlastně
giného nenj, než prostředek, aby se w člowěku
duch prawé kagicznosti powzbudil a ožiwil. Uka-
zuge-li pak hřjšnjk ducha takowěto prawé kagic-
nosti buď za něgaký čas po uložení trestu anebo
giž hned, když se ukládá: ugištěn býti může hned,
že s Bohem i s Cjrkwj docela gest smjřen, a že
ty třešty, kteréž se mu uložily, zcela se mu od-
pauštěgj: anebo aspoň, že mu negsau pokutau, nébrž
prostředkem k sprawedlnosti.

Neplnomocnj odpustkowé gsau částečné pro-
minutj uloženy trestůw, anebo někdy také gsau
prominěnj težšjho trestu w trest lehčj. I neplno-
mocných odpustkůw dogjtj lze kagicznau horliwostj
a příkladnau ljtostj. Wyložili gsme swrchu, že
příkladnau ljtostj a kagicznau horliwostj hoden gest
člowěk odpustkůw plnomocných: proč tedy uwádj-
me, že někdy genom neplnomocných odpustkůw
tjmže způsobem docházj? W tom musj býti něgaká
přjčina. Rozdjl aučinku záwisj od toho, gak zna-
menitého stupně onano kagická horliwost a přj-
kladná ljtost dosáhla, anebo gak patrnými skutky
se giž progewila. Swrchowaná dokonalost w té

wěci činj člowěka způsobného, aby zproštěn byl všelikého trestu, anebo aby aučasten byl odpustkůw plnomocných. Méně dokonalá horliwost a méně wraucná ljtost hodna gest také menšj odměny. Kdyby někomu na rok týdennj půst byl uložen, on se ale téhodně dwakrát postil: patrně gest, že před uloženým časem cjrkewnjho úmyslu dogde. Stráwil pak giž w takowém pokánj čtwrt roku, i hodenť zagisté gest, aby mu čas pokuty geho byl ukrácen. Geště w gedné čtwrti roku byl by celý počet naplněn uložených postůw: nynj pak záležj na uznánj swaté Cjrkwe a gegich předstawených, mnoho-li z celého roku mu odpuštěno býti může. Uznáwá-li swatá Cjrkew, že dosti bude k náležitému pokáránj a k auplnému polepšenj, a k dokonalému smjřenj s Bohem i s pohoršeným swětem, když tento kagcej hřjšnj k s horliwostj započatau genom geště čtyři, neb tři, neb dwa měsjec uložené pokánj swé konati bude: uděluge mu odpustky neplnomocné. A tak podlé welikosti prominutého času, genž k trestu byl půwodně ustanowen, přigjmajj neplnomocnj odpustkowé zwláštňj gména: u př. odpustkowé 20, 30, 40, 80, 100 . . . dnj; čjmž se rozumj, že kagcejmu hřjšnjku pro horliwost a přjkladnau ljtost geho z celého času, w němž pod pokutau býti měl, 20, 30, 40, 80, 100 . . dnj prominuto gest. Gakož ale kagicná horliwost a přjkladná ljtost odměněna býti může ukrácenjm trestnjho času, tak může býti také odměněna ulehčenjm pokuty: u př. když se kagcejmu člowěku na

mjestě přisného postu za něgaký čas uložj, aby se
gistých dowolených weselostj na tenže čas zdržel,
anebo aby swůg přisný půst almužnau wykaupil,
anebo aby genom toho dne, kterýž k postu byl
ustanowen, gisté modlenj wykonáwal. To gest
giný způsob odpustkůw nedokonalých. Kdyby ale
pro churawost anebo ginau kagcjhо člověka ne-
dostatečnost způsob trestu od předstawených swaté
Cjrkwe byl proměněn: takowá proměna není
odpustkem: poněwadž tato nowá pokuta, byť
třeba s gedné strany snadnějšj byla, půwodnjmu
trestu počtem anebo délkau času wyrownáwati
se musj. Genom tenkrát se udělugj neplnomocnj
odpustkové kagcejmu člověku, když předstawenj
swaté Cjrkwe uznáwagj, že u něho třeba není
weliké přisnosti, an i při swé horliwosti a přj-
kladné ljtosti snadnějšjm prostředkem křestnj do-
konalosti dogde.

Geště to podotknauti třeba, že gako Bůh žád-
ných nemožnostj nežádá, že gich také nežádá do-
brotiwá a milostiwá matka naše Cjrkew. Kdyby
se tedy stalo, že by kagcej hrjšnjk za gakaukoli-
wěk postačitelnau přjčinau nedostatečný byl, zaslau-
ženému časnému trestu se podrobiti: oswobozuge
ho swatá Cjrkew od téhož trestu, když toliko giným
způsobem ducha prawě kagicnosti na gewo dáwá.
A protož dj náš katechismus: „Cjrkew nás od-
pustky swými neoswobozuge zauplna od powinnosti,
za hrjchy činiti zadost; chceť toliko w nás ducha
pokánj wzbuditi a horliwost odměniti, kterauž skutky

- pokánj wykonáwáme; a chce našj słabosti, a ne-statečnosti ku pomoci přispěti, gežto nám někdy překážegj, Bohu tak dost učiniti, gak bychom měli.“

b) Wzhledem na způsob, gak se udělugj, gsau odpustkové: α) buď následowně, buď předběžně oznámenj. Následowně, to gest po přigaté swátosti pokánj oznamowani byli odpustkové w prwnjch křesťanských stoletjch, a komu se tak ohlásili, ten gich byl giž aučasten; předběžně ohlašowani býwagj od toho času, co se swatá Cjrkew znamenitě po celém okrsleku swěta rozšjřila, a počet wěřjcjch se welice rozmnožil; komu se ale tak ohlašugj, ten gich nenj gešě aučasten: ohlášenj toto gest toliko prostředkem, aby we wěřjcjch duch prawé kagienosti byl powzbuzen a ožiwen, a tak aby se každý přičinil, hodným se gich státi. Můžet pak swatá Cjrkew odpustky napřed slibowati, poněwadž každý prawowěrný křesťan dost přjleži-tosti má, aby se gich hodným učinil, a poněwadž swatá Cjrkew od toho času, co wěřcej gegj nepřebýwagj u prostřed pohanůw, půwodnj přjsnosti užjwati nepotřebuge. Takowjto napřed ohlášenj odpustkové gsau opět: β) buď obyčegnj, buď krom-obyčegnj. Obyčegnj gsau, kterýchž každoročně w den gistých slawnostj zjskati možná, kterjž w direktári poznamenáni gsau, a zwláštnjho ohlá-šenj nepotřebugj; u př. w téhodnu gména Pána Ježjše, na den gména Panny Marie. Kromobyčegnj gsau, gichž udělenj na gistý čas při zwláštnjch přjleži-tostech a cjrkewnjch potřebách se ustanowuge;

u př. při wywolenj nowého Papeže, při paděsáti-
letých neb stoletých památkách swatowyhlášenj
patronůw vlasti, při znamenitých protiwenstwjch
swaté Cjrkwe, nebo slowem buď při radostných
buď i při žalostných cjrkewnjch udalostech. Tako-
wjto kromobyčegnj odpustkové potřebugj zvláštnjch
ohlášek. 7) Kromobyčegnj odpustkové gsau zas buď
obecnj, buď zvláštnj. Obecnj gsau: když se w celé
swaté katolické Cjrkwi ohlašugj; zvláštnj: když se
ohlašugj toliko gednomu národu, w gednom biskup-
stwj, w gedné kragině, w gednom městě, w ged-
nom kostele. Způsob ohlašowánj takowýchto krom-
čobyčegnjch odpustkůw, gest welmi utěšený a uži-
tečný; nebo tjm dává na rozum swatá Cjrkew,
že gsme všickni gedno tělo w Kristu, a obzvláštně
gedni druhých audowé, genž přjčinu máme, proč
se radowati anebo rmautiti. Aučastnjčkům se tito
odpustkové ohlašugj, aby se wespolně radowali
anebo rmautili, gako audowé gednoho těla; w au-
častnjcejch ale zároveň se powzbuzuge a ožiwuge
duch prawé kagicnosti, aby se wespolně radowati
mohli w Pánu, anebo aby wespolně utěchy a po-
moci dogjti mohli w neskončených zásluhách Špa-
sitele swého Ježjše Krista. Neyslawnějšj udělenj
kromobyčegnjch odpustkůw k duchownj obecné ra-
dosti děge se w Milostiwém létě, a děge se do-
gista s tjm neywětšjm duchownjm užitkem; neboť
zkušenosť učj, že celé prawowěrné křesťanstwo
anebo aspoň ten neywěšťj djl téhož milostiwého
času k spasenj swému užjwá, že po dwadceťi, po

tridceti letech nekagcj hřšnji na cestu prawého pokánj se obracugj, a hotowi gsau, učiniti wšeco, čehož gim potřebj, aby w zásluhách Kristowych odpustěnj došli netoliko wěčných nýbrž i časných trestůw.

Podotknanti třeba, že sljbenj odpustkůw spogeno býwá s gistým bratrstwem, s gistau modlitebnj knihau, s gistým obrazem, s něgakým růžencem a t. d. Nespauštjme-li s mysli, že udělenj odpustkůw vlastně gest ugištěnjm, že kagcj hřšnj se swé strany sprawedlnosti Božj zadost učinil, a křestnj dokonalosti dosáhnul, anebo že se toto stane, setrwá-li gestě něgaký čas w započaté horliwosti; a powažugeme-li zároweň, s gakau přjsnostj podlé nařizenj swatého Tridentského sněmu (Sess. 14. cap. 3.) kagcj hřšnj po křtu swatém na milost přigjmán býti má, a že podlé slow našeho katechismu sljbenjm odpustkůw od kagcj powinnosti swé žádný nenj oswobozen: spogenj onomu nesmjme rozuměti tak, aby snad někdo pauhým wstaupenjm do gistého bratrstwa, pauze formálnjm odbýwánjm gisté pobožnosti, pauhým pokleknutjm a pomodlenjm se před gistým obrazem cjrkewnjch odpustkůw došel. Takowáto domněnka by přjmo čelila proti učenj swaté Cjrkwe, a byla by ku zkáze prawé kagicnosti, gešto by se hřšnjkowi zadostučiněnj nad mjru nadlehčowalo. Právě takowéto bludné výklady zawdaly před wěkem přčinu k mnohým podwodům, k smutným a záhubným roztržitostem we swaté Cjrkwi, a na konec i k tomu, že celý tento

článek wjry w pochybnost upadl, gako by žádného dogmatického základu neměl. Gak tedy máme tomu rozuměti, že někdy sljbenj odpustkůw s gistým bratrstwem a t. d. spogeno gest? Znamenala swatá Cjrkew, že mjstem ukazugj lidé zvláštnj náklonnost k gistým pobožnostem: použila tedy té příležitosti, aby w nich ducha prawé kagicnosti powzbudila a ožiwila; té gsauc naděge, že když se dowoluge člowěku, k čemuž se nese od sebe sám, že hotow gest, spolu naplniti wýminku, pod kterauž se mu to dowoluge. Slibugj-li se tedy gaké odpustky gistému bratrstwu, gisté pobožnosti, nenj to giného nic, než gako by řekli předstawenj swaté Cjrkwe: „Dowolugeme, aby společná tato zvláštnj pobožnost měla mjsto, gestiť sama w sobě dobrá: kdož ale do takowého bratrstwa přiwtělen býti chce, přičiň se spolu, aby těchto sljbených odpustkůw hoden byl, aby napotom zcela s Bohem smjřen, a gako nowé stwořenj prost netoliko winy hřjchu, nébrž i všech časných a věčných trestůw s mnohem wěšjm duchownjm užitkem zaljbenau pobožnost konati mohl.“ Potřebj zagisté gest, aby každé dowolenj neb schwálenj zvláštnjch pobožnostj gakého koliwěk způsobu s powzbuzenjm k prawé kagicnosti anebo s sljbenjm cjrkewnjch odpustkůw spogeno bylo: poněwadž kdykoli a gakkoli se chystáme k oslawenj gména Božjho, wždycky se k tomu s prawau kagicnostj připrawowati máme; a to giž obsahuge wýklad na prwnj prosbu modlitby Páně, gak dj náš katechismus, že slowy:

„*Poswěť se jméno tvé*“ spolu žádáme, aby se hříšníci k Bohu obrátili, a káli se. Kdož sljbenj odpustkůw gistému bratrstwu a t. d. w smyslu wyložéném pogjmá, wyznati mu gest, že gednánj swaté Cjrkwe gest naneyweyš důsledné a chwali-tebné w sobě samo, a wěřcjm, když se podlé něho zcela zprawugj, s prawým duchownjm užítkem.

§. 6. Dějepisný přehled učení o odpustcích.

A. W Zákoně starém.

O cirkewnjch odpustcích w neyužšjm smyslu nenj owšem před narozenjm Krista Pána žádné zmjny: Kristowa Cjrkew žádnému nic neukládala a nic neodpauštěla, poněwadž gj tenkrát nebylo. Nebylo-li ale tenkrát na světě křesťanské Cjrkwe, byloť na světě lidské pokolenj, a to síc pokolenj hříšné, kteréž pro swé hříchy časných i věčných trestůw zaslukowalo. Před Kristem nebylo arci ani swátosti křtu ani swátosti pokánj: proto ale kagjcj lidé měli předc naděgi, že odpuštěnj hříchůw swých dogdau; naděge tato se zakládala na wjru w zasljbeného Messiáše, s kterauž prawá ljtoť a polepšenj žiwota spogeno býti muselo. Naděge tato nebyla rozhrěšenjm, poněwadž neyswětějšj obět na wykaupenj swěta nebyla dokonána: bylať ale kagjcjm lidem utěchau, že w zásluhách toho, kterýž byl zasljben, skrze něhož wšecko pokolenj lidské bude požehnáno, že w zásluhách Krista Pána uwedeni budau swým časem do nebeského blahoslawenstwj.

Ačkoliw ale práwě kagjcjm lidem w starém Zákoně w zásluhách Messiášowych sljbeno bylo odpustěnj trestu wěčného: nic méně, gakož w přjtomněm pogednánj §. 3. uweveno gest, negednau byl časný trest zadržen. Gewil-li pak kagcej hřjšnjk mímó to přjkladnau ljtost a zwláštňj kagicnau horliwost, zproštěn byl i časného trestu.

Po wjtězstwj nad králem Chananegským, ge- muž bylo gméno Araď, počali synowé Israelštj reptati proti Hospodinu a proti Mogžjšowi, řkauce: „Proč gsi nás wywedl z Egypta, abychom zemřeli na paušti? Nenj chleba, nenj wody: duše naše w oškliwosti má giž ničemný tento pokrm“ (t. g. mannu). Takowýmto reptánjm se lid welice proti Bohu prohřešil, a zasluhowal časných i wěčných trestůw. Aby ge ale přiwedl Hospodin k poznánj hřjchu gegich, poslal na ně ohniwé, neboli gedowaté hady, a kdož od takowého hada byl uštknut, umřel. Poslánj těchto hadůw, uštjpnutj od nich a následugcej smrt těla byly dogista trest časný, a pro nekagcejho spolu náwěštjm trestu wěčného. A však práwě tjmto trestem časným přišel všěcken lid k poznánj swého hřjchu, a činil horliwé pokánj. Neboť s pláćem přišli k Mogžjšowi řkauce: „Zhřešili gsme, že gsme mluwili proti Hospodinu a proti tobě: modli se, ať odegme od nás ty hady.“ I modlil se Mogžjš za lid. Wida Hospodin horliwé pokánj lidu swého, odpustil gim w zásluhách zásljbeného Messiáše netoliko winu hřjchu a trest wěčný, alebrž i sám se postaral, aby došli od-

puštění trestu časného. Neboť mluvil k Mogžjowski: „*Udělej hada měděného, a polož ho na znamení: kdož by uštknut gsa pohleděl na něho, živ bude.*“ Udělal tedy Mogžjś hada měděného, a položil ho na znamení, na něž když uštknutj hleděli, — rozumj se s kagjcjm a důvěrným srdcem, — uzdraweni býwali. (4. Mogž. 21, 5—9.) Obyvatelé města Niniwe páchali obawnost před neysvětějšjm obličejem Hospodinovým, a protož byli hodni časných i věčných trestů. Nechtěl gich ale odsauditi Hospodin, aby gim prvé času k pokánj nepoprál. Poslal k nim tedy Jonáše proroka, kterýž kázal we gměnu Páně: „*Geště čtyřidceti dnj, a Niniwe bude wyvráceno.*“ Tento časný šaud měl býti znamenj m mnohem přjsnějšho věčného šaudu. Uwěřili Niniwité slowům Jonášowým, a činili přjsné pokánj: oblekli se w žjnné raucha, posypali swé hlavy popelem a postili se tři dni a tři noci, ani pokrmu ani nápoje nepožjwagje. An ale gewili tak přjkladnau nad hřjchy ljstost a obzwláštnj kagicnau horliwost: odpustil gim swrchowaně milosrdný Hospodin netoliko winu hřjchu a trest věčný, nébrž i trest časný gim prominul: a Niniwe nebylo wyvráceno. — Synowé Israelštj budili přjsný hněw Hospodinůw proti sobě neposlušenstwjm, rušenjm Božjho Zákona a zwlášť modlárstwjm; často ge Bůh napomjnal, často ge trestal: když to ale wšecko nic neprospělo, poslal na ně nepřátely, kterjž ge zawedli do zagetj Assyrského a Babylonského. Když ale snášenjm práwě tohoto trestu přišli k po-

znánj swých hřjchůw, a w horliwém pokánj se náležitě polepšili, zwláště pak od modlárstwj se uzdrawili: odpustil gim Hospodin w zásluhách budoucjhо Messiaše winu hřjchu a trest wěcný, a však i časnu pokutu hřjchů gegich gim prominul, wyswobodil ge ze zageťj a uwedl do země zaslíbené.

Nedjm, že to byly odpustky, gakowěž uděluje swatá katolická Cjrkew we gměnu Ježjše Krista, ale widjme z toho předc, že i w Zákoně starém pod gistými wýminkami odpauštěl Bůh práwě kagjcjm lidem tresty časné, a tjm že gich ugišťowal, že ge docela na milost přigjmá. A z uwedených těchto příkladůw nečinjm žádný giný závěrek, než, že gako swátost křtu a swátost pokánj gistým způsobem we starém giž Zákoně předpodobněny byly, že w uwedených příkladech dogista předpodobněno bylo učenj o cjrkewnjch odpustcjch; a gestliže giž w Zákoně starém práwě kagjcj hřjšnjk někdy od Boha zwláštnjm způsobem potěšenj došel: že takowá milost tjm wjce mjsto mjtí musj w nowém Zákoně; a konečně gsem tyto příklady z toho úmyslu sem uwedl, abych ukázal nepřátelům téhož učenj, žeť swatá katolická Cjrkew při udělowánj odpustkůw netoliko na propůgčenau sobě od Krista Ježjše plnomocnost, něbrž i na ten obyčeg se zpoléhá, kteréhož užjwal Hospodin giž w Zákoně starém. A však i Pán a Spasitel náš Kristus Ježjš zůstawil swé Cjrkwi příklad, gak by s práwě kagjcji hřjšnjky nakládati měla, kterýž zde také w krátkosti wyložjm.

B. W Zákone nowém.

a) Za času widitedlného na swětě obcowánj Ježjše Krista.

Gakož gsem swrchu nedokládal, že w Zákone starém byly giž takowé odpustky, gakowěž uděluje swatá katolická Cjrkew, neopowažugi se stegnaui měrau dokládati, že by ge byl udělowal Pán a Spasitel náš Kristus Ježjš, abych snad přepiatým dokazowánjm ničehož nedokázal. Aby mne nikdo z nowoty newinil, neřeknu giného nic, než, že swrchowaně dobrý a mīlosrdný Pán, genž má moc odpauštěti hřjchy, a genž gest ustanowen saudcem žiwých i mrtwých, že za času swého widitelného na swětě obcowánj některé kagcej hřjšnjky, w gegichž srdci se gewila příkladná ljtost, ugistil netoliko, žeť gim odpuštění gsau hřjchowé gegich, anobrž gich i potěšil, že se gim promjgj také časná pokuta hřjchu. Prwnj takový příklad wyprawuge nám swatý Matauš 9, 2—7. Přinesli totiž k Pánu zžidnutjm sklįčeného člowěka, ležjcejho na loži. A widěw Ježjš wjru gegich, t. g. důwěrnost, žeť může nemocného uzdrawiti, a ljtost nedužiwého nad hřjchy swými, řekl šlakem poraženému: „*Daufey synu, odpauštěj se tobě hřjchowé twogi.*“ Z této řeči Páně widěti gest, žeť hřjchowé byli příčinau neduhu téhož člowěka. Neboť vlastně byl přinešen, aby ztraceného tělesného zdrawj nabył: ale Pán činj neyprwe zmjuku o duchownjm neduhu, o hřjšjch, a ugištuge nemocného, že mu odpuštění gsau.

An ho ale Pán uznal za hodného odpuštění hříchů, widěl geho skrausenost, widěl dokonalau geho nad hřichy ljtost. Hřichowé byli mu odpuštěni, přčina tělesného neduhu byla odvrácena: a však nemocný geště nebyl uzdrawen. Aby ale dokázal reptagjcjm zákonnjkům, žeť má moc odpauštěti hřichy, a kajgcjho aby zcela utěšil: obrátiw se k němu, řekl: „*Wstaň, wezmi lože swé, a gdi do domu swého.*“ I wstal, a zdráv odešel do domu swého. — Buď gak buď, aspoň tolik wyswjťá z téhož příkladu, žeť Pán Ježš tomuto člowěku netoliko winu hřichu anobř zázračným uzdrawenjm i časnau pokutu hřichu odpustil. — Giný příklad máme na Marii Magdaléně, gakž wyprawuge swatý Lukáš 7, 36—50. Weliká to byla hřjšnice; a však rowněž weliká byla gegj ljtost; to widjme z celého gednánj gegjho, a geště wjce ze slow Páně: „*Milowala mnoho.*“ Poněwadž ale tak příkladnau gewila nad hřichy swými ljtost, potěšil gj Pán, řka: „*Odpauštěgj se tobě hřichowé;*“ aby gi ale docela ugistil, žeť docela smjřena gest s Bohem: doložil, řka: „*Wjratwá tebe spasenu učinila; odegdi w pokogi.*“ — K těmto příkladům počjtám i ono zázračné uzdrawenj člowěka, osm a třidcet let magjcjho, w nemoci swé, u rybňjka Bethsaida. (Jan 5, 1—14.) Žeť byl hřjšnj, a že pro swé hřichy w tak dlahau nemoc upadl, wyswjťá dost gasně z řeči Kristowy: „*Hle zdráv učiněn gsi: giž nehřeš, aby se tobě něco horsjho nepřihodilo.*“ An ho ale Pán zázračně uzdrawil, zbawil ho pokuty hřichu; an byl ale

hoden uzdrawenj tělesného, nelze pochybowati, žeť byl také hoden pro dokonalau ljtost odpustěnj hříchůw. — Že Zachéus byl weliký hřjšnj, poznáwáme ne tak z nenáwisti fariseůw a zákonnjkůw, anobř z geho vlastnjho wýznánj. Toto pak geho vlastnj wýznánj spolu gest postačitelným důkazem příkladuého pokánj geho; neboť řekl: „*Ay, polowici statku swého, Pane, dávám chudým, a oklamal-li gsem w čem koho, nawracugi čtwerásobně.*“ Když ale na to řekl Pán Ježš: „*Spasenj se stalo domu tomu, protože i on gest syn Abrahamůw; nebo přišel Syn člověka, aby hledal a spasil, což bylo zahynulo*“: dost gasně ukázal, že hoden byl Zachéus odpustěnj hříchů, a že byl docela s Bohem smjřen pro swau kagcju horliwost, ačkoliw ho židé za příčinau býwalé nesprawedlnosti gako hřjšnjka nenáwiděli. Kdyby Zachéus se swé strany za swé hřichy Bohu byl geště dosti neučinil, kdyby byl geště hoden něgaké časné pokuty: nebyl by řekl Pán Ježš, že se domu geho stalo spasenj, a nebyl by ho za syna Abrahamowa, za člověka osprawedlněného wyhlásil. — Konečně potěšil Pán Ježš kagcjhо na křži lotra, že na wěčnosti žádného trestu k obáwánj nemá, anobř že přjmo wegde do žiwota wěčného; neboť prawil k němu: „*Amen prawjm tobě, dnes budeš se mnau w rági.*“ (Luk. 23, 34.) Kdyby byl, sprawedliwau pokutu hřichu swého nesa, prowiněnj swých náležitě nelitowal: nebyl by ani ukřižowánjm ani smrtj swau sprawedlnosti Božj dosti neučinil, a byl by se w očistci dokáti musel.

Poněwadž ale přikladnau gewil nad hřichy swými
ljtost, a pln srdečné skrausenosti obrátiw se ke
Kristu Ježšji, prosil: „Pane, rozpomeň se na mne,
když přigdeš do králowstwj swého“: ugistil ho Pán,
že na tomto swětě učinj zadost za hřichy swé,
a že na onom swětě aučasten bude Božjho smilo-
wánj.

Ať to negsau odpustky, o gakýchž swatá ka-
tolická Cjrkew učj: dosti na tom, že i Pán a Spa-
sitel náš Kristus Ježš přikladně kagcej lidi buď
časných trestů zbawowal, a právě tjm ge ugištowal,
že gim odpustěni gsau hřichowé gegich; anebo
že gim pro gegich přikladnau kagienost žádně
časné pokuty neukládal; anebo že gich aspoň těšil,
že na věčnosti gich žádná časná pokuta neoče-
káwá. Ať tedy dowozugj katoličtj dogmatikowé;
že udělowánj odpustkůw do pozdějšjho času ná-
ležj, w ničem gim neodporůgj, a uchowey mne
Bůh, abych na slowo wzatým katolickým dogma-
tikům, aneb dokoně cjrkewnjm Otcům w tom ney-
měnjm odporowal, něčemu nowému učiti chtěgeť
ale tolik mi aspoň dowoleno buď řci, že se w těchto
příkladech gewj něčo, což se cjrkewnjm odpust-
kůw welmi podobá, a že těmito příklady Pán Ježš
poukázal, gak by si geho Cjrkew při udělowánj
swých odpustkůw počjnati měla. Nenj dogista po-
třebj, abych základů cjrkewnjch odpustkůw hle-
dage, uzkostliwě ho sestawowal giž w tom čase,
kdež cjrkewnjch odpustkůw w celém smyslu geště
nebylo; neboť deyme tomu, že se odpustky udě-

lowati počaly teprwa po nanebewstaupenj Páně: dost gasně widěti gest, žeť má swatá katolická Cjrkew moc, udělowati ge, poněwadž řekl Kristus Ježjš swým učedlnjkům: „*Cožkoli swážete na zemi, budeť swázáno i na nebi; a cožkoli roz-
wážete na zemi, budeť rozwázáno i na nebi*“ (Mat. 18, 18.); a poněwadž mluwil s nimi o králowstwj Božjm po swém wzkrjśsenj, to gest o takowých wěcech, kterýchž gim k wzdělánj i rozšjřenj swaté Cjrkwe wěděti třeba bylo. (Skut. 1, 3.) Mám ale za to, žeť učenj tomuto o cjrkewnjch odpustejch na škodu nebude, an gsme ukázali, žeť podobného cos bylo giž za času widitedlného na swětě obcowánj Pána a Spasitele našeho Ježjše Krista. — Prwnj pak bezpečný příklad cjrkewnjch odpustkůw nacházjme

b) w čase apoštolském.

Když se dowěděl swatý Pawel, že se ge. den Korintský krwosmilstwa dopustil, čjmž zárowen weliké pohorśenj se stalo: napsal o něm takto: „*Gá zagisté wzďálenj tělem, ale přjtomen duchem, giž gsem usaudil, jako přjtomný, toho, kterýž tak učinil, když we gměnu Pána našeho Ježjše Krista shromážďěni budete s mým duchem, s mocj Pána našeho Ježjše, wydati takowého satanu k zahubenj těla, aby duch spásen byl w den Pána našeho Ježjše Krista.*“ (1. Kor. 5, 3—5.) Prowiněnj toho čłowěka bylo weliké, a wětšj se stalo geště tjm, že skrze ně wzniklo

w Korintu hrozí pohoršení. Byloť tedy potřebj, aby ten člověk citelně byl potrestán, tímto trestem ale aby zároveň byl uzdrawen od hříchu svého, a snášenjm zasloužené pokuty jakož i zgewným polepšenjm, aby za své prowinění před Bohem i před světem zadosti učinil. Nařídil tedy swatý Pawel, aby tento krwošmilný Korintčan wyobcowán byl z Cjrkwe. Neboť an. rozkázal, wydati ho satanu, nemyslíl jiného nic, než aby wyvržen byl z obcowánj wěřejch; což dost gasně na rozum dává w druhém wersi, w němž výslovně prawj: „*Abý wyvržen byl z prostředku was, kdož ten skutek učinil.*“ Nazývá pak swatý Pawel toto wyobcowánj z Cjrkwe „*wydanjm satanu*“; poněwadž sám Kristus Ježíš na mnohých mjstech swau Cjrkew nazývá králowstwjm Božjm, následowně což gest mimo swatau Cjrkew, a ku králowstwju Božjmu nánáležj, gest králowstwju satanowo. Wydal pak geg satanu *k zakušení těla*, t. g. dle výkladu swatého Augustina na toto mjesto: k zkušénj tělesné zlé žádosti, kteráž ho tak wylaučenému, ode všech wěřejch opowrženému, a wšj pomoci, lásky a obecnstw z gegich strany zbawenému snadno zašla. — Nešťastný tento člověk se ale všemu podrobil, což mu uložil swatý Pawel, a což na něm wěřej w Korintu wykonali: gewíl práwě kagjejho ducha. Když ale za někaký čas w tuhém trestu tomto setrwal, předešlého hříchu se již ani gednau nedopustil, a hotow byl; trpěti a snášeti všecko, gen aby ze své strany Bohu

učinil zadost, a dané pohoršenj odvrátil: smáľoval se nad njm swatý Pawel, a nařjdl, aby geg Korintštj přigali opět do swého obcowánj, a považowali ho za člowěka docela osprawedlněného. Neboť takto napsal w 2. Kor. 2, 6—11. *„Dostit má, kterýž takowý gest, na tom trestánj, kteréž se děje od mnohých. Tak abyste naproti tomu raděgi odpustili, a potěšili ho, (nežli děle trestili) aby snad hognějšjm zármutkem nebyl shlcen (t. g. aby se narmautil až k smrti, anebo dokona sobě nezauřal), kterýž takowý gest. Protož wás prosj, abyste utvrdili k němu lásku. Nebo i proto psal gsem wám, abych poznal skrze zkušenj vaše, geste-li we všem poslušni. Komuž pak wy geste něco odpustili, i gá odpauštjm; nebo i gá, což gsem komu odpustil, gestliže gsem co odpustil, pro wás gsem odpustil w osobě. Kristowě, abychom nebyli oklamáni od ďábla: neboť negsauřm neznáma myšlenj geho.“* Když tento druhý list swatého Pawla do Korintu došel: byl onen krwosmilný člowěk pro swé příkladné pokánj všelikého časného trestu swého zbawen, t. g. byl opět do počtu wěřjjejch přigat, požjwal všeho práwa, gako každý giný prawowěrný křestán, a neměl žádné giné powinnosti, nežli každý giný uředlnjk Páně; anebo došel odpustkůw, a to sice odpustkůw plnomocných, neboť zaslaužený trest přestál, gjmž byl dostatečně pokárán, od duchownjho neduhu swého byl docela uzdrawen, ze swé strany Bohu učinil zadost, aby aučasten byl neskonalých

zásluh Kristových, a mezi věřícím lidem pohoršenj bylo zcela odvráceno, anoť giž nikdo geho hřichu wjce nepřipomínal. A tak řici můžeme, že s milostj Božj, po přigatě swátosti pokánj, swým spolupříčinějm křestnj neporušenosti opět nabył: anebo že se stal opět nowým stworenjm. Geště toho podotknauti třeba, že toto celé wyjednávání swatého Pawla s Korinskými strany onoho weřegného hřisnjka nėsmy a nemůže rozuměno býti tak, gako by se bylo gednalo o odpustěnj hřichů; neboť an se swatý Pawel za toho člověka ke Korinským přimlauwal, aby mu odpustili, geho potěšili, lásku k němu opět utvrdili: musel o něčem giném gednati nežli o rozhrěšenj, an moc, odpauštění hřichy, nenj dána wěřcjm, anobřz toliko předstaweným swaté Cjrkwe, swatým apoštolům a nástupcům gegich, biskupům a kněžjm. Když tedy geště toho uvažjme, wyznati nám gest, že se negednalo o nic giného, nežli o prominutj časného trestu za hřich, anebo že to byly cirkewnj odpustky w neyužšjm smyslu. Gak ale naložil swatý Pawel s tjmto Korinským, tak nakládala swatá Cjrkew od onoho času se všemi weřegnými hřisnjky.

c) w prwnjoh časech křesťanských.

Od času swatých apoštolůw museli se všickni weřeguj hřisnjci, t. g. takowj, gegichž hřichowé byli wůtec mezi prawowěrným lidem známi, a skrze kteréž se lidu pohoršenj dalo, weřegným cirkewnjm

trestům podrobili; tito trestové słowau kanonické tresty, poněwadž se dle gistého prawidla, neboli kánonu kagjećm hřšňjkům ukládali. Gak swědčj Tertallian (*libro de poenitentia*) a sw. Pacian (*paratnesi ad poenitentes I. II. etc.*) a ginj spisowatelé prwnjch křesťanských wěků: oblékali se takowjto weřegnj hřšňjci w černý, hrubý šat, a mužšj si mimo to z hladka stěžhali wlasj. W popelečnj středu přicházeli do chrámu, biskup nebo kněz sypal gim popel na hlavu, a od toho dne počalo weřegně pokánj gegich. Čas geho byl rozdjlný podle welikosti prowiněnj gegich. Někteřj byli w swém pokánj čtyřidcet dnj, někteřj rok, tři, sedm i deset let; bylo-li ale prowiněnj gegich náramně weliké, odsauzeni byli k weřegněmu pokánj na celý čas žiwota swěho. Dokud toto pokánj gegich trwalo, nesměli aučastni býti žádných weselostj, anobřž modlitby a giné dobré skutky museli wykonáwati, zwlášť často přjsně se postiti. Neměli ani swobodného přjstupu do chrámu Páně, anobřž w sjnci u kostela stáwali mezi kázanjm a mšj swatau. Zwlastnj to byla milost, geštlize se komu z nich dowolilo poslauchati słowa Božjho anebo aby přjtomným byl při mši swaté. Takowěho dowolenj došel u weřegněm pokánj postawený hřšňjk obyčegně teprwa po něgakém čase, an giž poněkud ukázal swau kagjeć horliwost. Dowěhlo-li se mu, aby přjtomen byl při mši swaté, musel klečeti, a mimo to před obětowanjm anebo po přefacij, z prostředka wěřjcch se vzdáliti. Ačkoliw

ale veřejně kagcej hrjšnjak nešměl přjtoměn býti u prostřed wěrného lidu při službách Božjch, aspoň ne zcela: nic méně gak swědčj papež Innocent I., swatý Jarelm a ginj cjrkewnj spisowatelé; gegichž swědectwj sestawil Belarmin (*Tom. III. pag. 960. edit. Paris 1613.*) aspoň gednau w roce, a sice na zelený čtwrtek připuštěn byl k požjwánj těla Božjho. Z čekož následuge, že buď před uloženjm cjrkewnj kázně anebo mezi tjm časem rozhrěšenj docházeli, anebo že mu *swátost* pokánj udělowána byla.

Ačkoliw tato přjsná kázeň welmi prospěšná byla k naprawenj hrjšnjaka a na výstrahu giným: nic méně uznávala swatá Cjrkew za dobré, w gi-
stých okolichnostech gj umjrniti, a sice:

1. Když kagcej gewil přjkladnau ljtosť a zármutek nade swým mĩnulým žiwotem. — Tak pjše na přjklad suēm Nicěnský: *We všech přjpadnostech musj se smeyšlenj a cetě chowánj kagcejho pozorowati. Neboť s těmi, kterjž báznj, slzami, trpěliwostj a dobrými skutky upřjmně pokánj oswědčujj, může biskup po něgakém čase, zwlašt když k společným modlitbám připuštění gati, milostiwěgi naložiti; nikoli ale s těmi, kterjž se chowajj lhostegně, a domnjwajj se, že dosti na tom, když do chrámu wstoupiti mohau. Takowj musěj celj čas swé kázně přestáti.*“ (*Can. 12. Concil. Gen. tom. II., pag. 35.*) Podobně dj swatý Basilius: „Kdož má moc, swázati a rozwázati, může práwě skraušeněmu času kázně ukrátiti.“

(epist. Can. ad Amphil.) Sněm Leridský dj : *W moci biskupowě gest, bud dokonale skrausěněmu čas wyobcowánj geho ukrátiti, anebo wlažněmu ho prodlaužiti.*“ Sněm w Ancyře l. P. 314. prawj : „*Ustanowugeme, že biskupowě splnomocněni gsau, wzhledem na chowánj kagjcjch milost propůgčowati anebo i čas kážně prodlaužiti. Předě wájm ale šetrěno bud minulého i přjtomného žiwota, a podle zásluhy bud gim proměnutj uděleno.*“ (Concil. Gen. tom. I. cap. V.)

2. W nastáwagcjm křesťanůw pronásledowánj, kdež se wšechněm, i sprawedliwým i kagcjm hřjšnjům poskytovala přjležitost, důkazy dáwati žiwé wjry a horliwé lásky k Spasiteli swému. — Pokládáte swatá Cjrkew, gak swědčj swatý Cyprian za nebezpečné a škodliwé, kagjcj hřjšnjky w čas nepřátelského pronásledowánj u wěregné kážni držeti, a následowně k přigjmáj Neyswětěgšj swátosti a k společným modlitbám gich nepřipaušěti. Pjše totiž dotčený swatý Otec: *Ten, kterýž nám dal zákon, sljbil, že wšecko, cožkoli na zemi swážeme, že swázáno bude i na nebi, a cožkoli na zemi rozwážeme, že bude i na nebi rozwázáno. Nynj pak pokoge smjřenj s Bohem potřebj gest ne nemocným, anobrž zdrawým; musjtě ho sděleno býti se žiwými a ne s mrtwými, abychom těch bēze zbranj nenechali, kterých k bogi powzbuzugeme, nébrž abychom gich tělem a krowj Kristowau posilnili. Neboť an wečeře swatá pasily uděluge těm, kteřjž gi přigjmajj, nesmjne*

*pomoci gegj těch zbawowati, kteréž před nepřj-
telem ochrániti chceme. (Epist. 57.)*

3. Když kagcej hrjšnj byl w nebezpečenstwj
žiwota; gakž předpisuge sněm Karthaginěnský:
*„Gestliže kdo, genž dle swědectwj giných o pro-
minutj giž prosil, do nebezpečné namoci upadl:
buď wzkładánjm rukau z kázně propuštěn, a při-
gmiz Neyswětěgěj swátost. Wywáznu-li ale z ne-
bezpečenstwj: poučen buď, že uložené kázni tak
dlauho podléhá, gak dlauko kněz za dobré uzná,
kterjž gi uložil.“* (Concil. Genév. tom II. čan. 74.
75. 76.) Podobně pjše papež Innocenc I.: *„Když
uwažuge kněz welikost hrjchůw, má saudití, bera
zřetel na wyznánj kagjejho a na znamenj geho
lžtosti, a potom ustanowiti, aby na milost byl
přijat, widj-li, že zcela dosti učinil. Nastáwá-li
ale nebezpečenstwj žiwota, před welikau noci buď
rozhrěšen, aby bez swatěho přigjmánj neumřel.“*
(Epistol. ad Decent.)

4. Když se za někoho přimlawali mučedlnjci;
t. g. oni křesťané, kterjž pro wjru Kristowu
uwěznění byli, a mučedlnickau smrt očekawali.
Takowá přjmluwa se děla buď austně, buď pjsemně.
Poznáváme to ze slow Tertallianowých, an prawj:
*„Ti, kterjž w Cjrkwi pokoge nemagj, prosjwagj
o něg mučedlnjkůw w žalářjeh; protož (nynj
napómjndě wěřejjch) hleďte, abyste pokog měli
a zachowali ho, abyste ho mohli i giným pro-
půgčiti.“* (Ad Martyres cap. I.) Když ale na konec
odstaupil tento Tertullian od gednoty swaté katolické

Cjrkwe a strany Montanistské se přidržel, haněl mučedlnjky, že u wěregné kázni postaweným přjmlawau swogj odpustky wymáhagj, haněl i swatau katolickau Cjrkew, že ge na přjmlawu mučedlnjkůw uděluje, (de pudicitia cap. 22.): nad to pak nade wšecko zůstawil nám tjm způsobem dwoge swědectwj, gaký rád byl w té věci w katolické Cjrkwi w třetjm wěku. Že se ale s prawdau minul, an i mučedlnjky i swatau Cjrkew w té věci haněl, widjme z toho, že Hůspodin byl nakloněn, pro deset sprawedliwých odpustiť Sodomě a Ğemoře, a že apoštol Páně, swatý Jakub, wýslovně dj: „*Mnoho zagisté wymůže modlitba sprawedliwého ušawičná.*“ (5, 16.) Protož také dj swatý Otec Cyprian, sauwěký s Tertullianem: „*Wěřjme, že zásluhy mučedlnjkůw a skutky sprawedliwých u sprawedliwého Saudce mnoho wymáhagj.*“ (De lapsis.) Mučedlnjky pak žádal, řka: „*Toho byste ale měli šetriti, abyste ty, gimž pokog wygednati chcete, zegména poznamenawali.*“ (epistola XV.) W listu pak swém na duchowenstwo nařizuge: „*An geště w moci mé nenj, bych se nawrátíl, mysljm, že by našim bratrjm pomoc neměla býti odeprěna: aby ti, genž od mučedlnjkůw listy poraučenj obdrželi, a tjm před Bohem dobrodinj dogjti mohau, hrozj-li gtm nebezpečná nemoc, w nepřjtomnosti našj, po wyznánj hřjchůw swých před knězem Cjrkwe rozhřešenj dosáhli, a před Boha s tjm pokogem předstaupili, kteréhož se gim dle pjsemné žádosti mučedlnjkůw dostati mělo.*“ (epistola 18.)

5. Swatý Auĝustin uwodj, že za času geho byl také obyčeg, odpustky udělowati na přjmluwu takowých osob, kteréž u předstawených swaté Cjrkwe a weliké wáŝnosti byly; a hágj ten obyčeg, takto zawjrage, že mohau-li se cjrkewnj zprawcowé za winnjky před swětským saudem platně přimlauwati, že proč by se nemohli zprawcowé swětšj stegnau měrau platně přimlauwati za winnjky před saudem cjrkewnjm. (Epistola ad Maced. 54.)

Ačkoliw se ale udělowaly odpustky w nastáwagjcjm Cjrkwe pronásledowánj, w nebezpečenstwj žiwota, na přjmluwu mučednjkůw, na přjmluwu giných důstogných osob: nic méně se předce wždycky hledělo zároweň na vlastnj zásluhy kagjcjho hrjšnjka, t. g. zdali giž za něgaký čas patrné důkazy ljtosti a skrausenosti na gewo dal. Ze slow swatého Cypriana ale, gak swrchu dotčeno, wyswtá, že přjmluwau mučednjků někdy se děl podwod; a však swatý Cyprian práwě tjm chtěł wšeliký tento podwod překaziti, an mučednjky zádal, aby wyslowně gmenowali toho, za něhož se přimlauwagj. Z toho ale ze všeho wyswtá, že se w prwnjch časech swaté Cjrkwe s wěregnými hrjšnjky práwě tak nakládalo, gak gest naložil swatý Pawel s onjm krwosmilným Korintským: wylaučenj byli z obcowánj wěřjcjch, a museli těžké kagjcj skutky konati; když ale gewili přjkladem ljtost a kagicnau horliwost, byli před uloženým časem do obcowánj wěřjcjch přigati. Gestliže ale w pokánj swém gewili lhostegnost a wlažnost, museli celý

čas uloženeho sobě pokánj přestátj, kterýž gim byl i prodlaužen podle bkoličností a zásluh. Bylotě pak z prwnjho počátku potřebj tak přjsné kázně, aby se křesťané nepoškrwnili obyčegi pohan-skými, a zwlášť modlářstwjm, k němuž tak často a tak welice pokušení byli. Kdyby si byla swatá Cjrkew nebyla s takowau přjsností nepočjnala, byl by mnohý, gen aby žiwot zachował, a giných nespázj ušel, na oko Spasitele záprěl, a modlám obětował: ale práwě tauto přjsností byl přemnohý od takowého přečiněnj odstrašen a k stálemu wyznáwánj wjry swé posilněn.

d) Od pátého stoletj až na naše časy.

Když poznenáhla swatá Cjrkew nad pohanstwem swjtězila, nebylo potřebj, aby užjwala tak weliké weřegně přjsnosti, gako na počátku; wěřcjm neměli tolik a tak zlých pokušenj, a protož se nedělo tak často a tak weliké pohoršenj. Na druhé straně pak nelze bylo, zwlášť w západnj Cjrkwi prwotnj přjsností užjwati, poněwadž se mrawy křesťanůw po přistěhowánj sewernjch národůw do těch kragin welice změnilj a prwotnj horliwost gegich ochábła. Když tedy znamenala Cjrkew swatá, že by se prwotnj přjsností wjc uškodilo, než prospělo: počala s kagcjm hřjsnjky milostiwěgi nakládati a wjc mjrnosti k nim gewiti. Mjrnost tato se ukázala wyměněnjm snadnějšjch a saukromných dobřjch skutkůw za těžké a weřegně. Přestali se kagcjm hřjsnjci oblékati do zwláštnjho kagcjmho oděwu,

neobolowali sobě hlav swých, a nestáwali giž w sjnci před chrámem, nesmějce wegiti na služby Božj; nébrž ukládala se jim toliko giž modlitba, půst; almužna, posluhowánj nemocným, konánj pauti na swatá mjsta a jiné dobré skutky. I půst býwal wyměněn, a na jeho mjsto se ukládal snadnějšj skutek, gestliže kagcej hříšnjk byl slabého zdravj; a bez ublženj sobě dluho a přjsně se postiti nemohl. Takowěto wyměňowánj snadnějšjch skutků za těžké slauo také odpustkem, ale gak rozumjme z listu papeže Alexandra III. na arcibiskupa Kanterburského, z gednánj některých obecnych sněmů a papežůw až do Leona X., slauo wždycky *odpustkem od půwodnj kanonické neboli cjrkewnj kázně*. Ačkoli ale swatá Cjrkow w následujcjejch stoletjch od půwodnj přjsnosti upustila, a snadnějšj skutky hříšnjkům ukládala; nic méně se wždycky přiči- nila, ducha prawé kagienosti w nich powzbuditi a ožiwiiti; což zwlašt wyswjta z přjsnosti, kteráž škodliwé neřady w udělowánj a žjskánj odpustkůw vykōreniti usilowala. Proti takowým neřadům bo- gowal papež Innocenc III. na sněmu Lateranen- ském roku 1139., Innocenc IV. na sněmu Lyon- ském roku 1245., a ze všech neyostřejí a ney- důtkliwěgi Kliment V. na sněmu we Wjdni Fran- cauzské roku 1311. Ačkoliw se ale na oner wěk mnoho nařjká, že za přjčmau udělowánj od- pustkůw na sebe welikau winu uwalil: nic méně na swědectwj nám gsau mnohé spisy z téhož wěku, že nábožnj mužowé tenkrát welmi dobře wěděli,

co vlastně odpustky gsau, a podl gakými výmin-
kami gich k duchownjmu prospěchu dogjli možná;
a snad ze všech to nejlépe wěděl, gemuž se práwě
w té wěci ze všech papežůw neywětšj křiwda
děge, Řehoř VII.¹⁹ Nepoštěstilo se ale dřjw,
swatau Cjrkew ode všech zlých obyčegůw wzhle-
dem na odpustky očistiti, až teprwa od času swa-
tého sněmu Tridentského, kterýž toto dal nařizenj:
*„In his (indulgentiis) tamen concedendis mo-
derationem iuxta veterem et probatam in Eccle-
sia consuetudinem adhiberi cupit (Synodus),
ne nimia facilitate ecclesiastica disciplina ener-
vetur. Abusus vero, qui in his arrepsērunt, quo-
rum occasione insigne hoc indulgentiarum nomen
ab haereticis blasphematur, emendatos et correctos
cupiens, praesenti decreto generaliter statuit, prae-
positos omnes pro his consequendis, unde plu-
rima in christiano populo abusuū causa fluxit,
omnino abolendos esse. Caeteros vero, qui ex super-
stitione, ignorantia, irreuerentia, aut aliunde quo-
modocunque provenērunt, cum ob multiplices loco-
rum et provinciarum, apud quas hi committun-
tur, corruptelae commode nequeant specialiter
prohiberi: mandat omnibus episcopis, ut diligenter
quisque huius modi abusus ecclesiae suae colligat,
eosque in Prima synoda provinciali referat: ut
aliorum quoque episcoporum sententia cogniti,*

¹⁹ Co gsem w tomto historickém přehledu od lit. c) uwedl, sestawil
gsem dle německého časopisu: „Der Seelsorger“ 4. Jahrgang.
2. Heft, 1842. 178 uflg.

statim ad summum Romanum Pontificem deferantur, cujus auctoritate et prudentia, quod universali Ecclesiae expediet, statuatur; ut ita sanctorum indulgentiarum munus pie, sancte et incorrupte omnibus fidelibus dispensetur.“ (Sessio XXV. Decretum de indulgentiis detto 4. Decemb.)

Když tedy podle ustanowenj swatého sněmu všickni k tomu napomáhali, přestal všecken podvod a úskok, gehož si dowolowali bezbožnj lidé w zjškánj aneb udělowánj cjrkewnjch odpustkůw.

Od toho času ale, co se modlitba, půst, almužna, a ginj dobrj skutkové ukládati počali na mjstě přjsného weřegného pokánj, počaly se odpustky také napřed ohlašowati. Gakož z prwnjho počátku swaté Cjrkwe o odpustejch nebylo žádné zmjny, dokud kagjci hřjšnj žádných důkazů nedal prawé ljtosti a příkladné horliwosti: tak se od toho času odpustky ohlašowaly napřed, a slibowaly se těm, kteříž s náležitau přípravau přigman swátost pokánj, Neyswětějšj swátost oltářnj a mimo to wykonagj gisté dobré skutky, kteréž wždycky wýslovně gmenowány byly. A tento pořádek se obyčegně zachowáwá po dnes, ačkoli se neodřekla swatá Cjrkew práwa swého, weřegné pokánj ukládati weřegným hřjšnjům, kdyby toho okoličností času a duchownj prospěch wěřejch požadowaly. Ať se ale cjrkewnj odpustky udělugj buď gednjm, buď druhým způsobem, úmysl swaté Cjrkwe gest wždycky stegný, totiž duchownj prospěch prawowěrného lidu. Za starodáwna wěděli owšem ka-

gjcj hřjšnjci, že když na gewo dagj patrěně důkazy dokonale ljtosti a přjkladně horliwosti u wykonánj všeho; což se gim uložilo, že za něgaký čas swatá Cjrkew buď sama od sebe, buď na přjmluwu swatých mučednjkůw, buď pohnuta ginými okoličnosťmi uloženy trest gim buď docela odpustj, buď zkrátj; aneb aspoň snesitedlnějšj učinj: slowem twěděli, že odpustkůw dogdau, a protož ducha prawé kagicnosti w sobě powzbuzowali a ožiwowali, aby zlá gegich náklonnost byla náležitě pekárána, aby od hřjchu swého zcela byli uzdraweni, aby dané pohoršenj napravili, a se swé strany Bohu zadost učiniwše, w neskončených zásluhách Kristowych gako nowá stwořenj zcela na milost přigati byli. Když ale nynj swatá Cjrkew odpustky napřed ohlašuge: zameyšlj stegnau měrau onoho ducha prawé a přjkladné kagicnosti w srdci wěřejěch powzbuditi a ožiwiti, tak aby mimo hodné přigiti swátosti pokánj a Oltárnj ustanowené wýminky naplnili, pod kterýmiž odpustky gim sljbeny gsau; a mimo to kagicnau horliwost wšjm možným způsobem na gewo dávali, aby se netoliko milostnosti swaté Cjrkwe hodnými stali, anobř i s milostj Božj swým spolupřičiněnjm w neskončených zásluhách Krista Ježjse gako nowým stwořenjm se prokázali. Ačkoliw ale i úmysl i účinek oběho způsobu ohlášenj odpustkůw tentýž gest, nic méně w tom se ukazuge rozdjl, že ten, komuž za starodáwna odpustky zwěstowány byly, že byl gimi giž ugištěn; nynj ale že toliko ten daufati může, že aučasten

gest sľibených odpustkŭ, kterýž swědomitě wšecky wýminky naplnil, pod kterýmiž ge swatá Cjrkew připowěděla. Na omylu gsau dogista wšiozni powrchnj a wlažného srdce křesťané, genž se domnjwagj, že pauhým odřikánjm gistých předepsaných modliteb po swaté zpovědi a přigjmánj cjrkewnjeh odpustkŭ giž účastni gsau. Swatá Cjrkew nežádá žádné formálnosti, anobř ducha práwe kagicnosti, a gedině tomu swé milosti uděluje.

§. 7. Kdo vlastně uděluje cjrkewnj odpustky.

Cjrkewnj odpustky uděluje ten, kterýž má práwo kagicné tresty uložiti hrjšnjku k naprawenj geho, a wůbec k dosaženj duchownjho prospěšenstwj. Kagicné tresty ale ukládati může ten, kterýž má moc hrjšnjka souditi na mjstě Božjm, a kterýž má moc wázati a rozwazowati. Tuto moc dal Kristus Ježš wšechněm swatým apoštolŭm, a následownjkŭm gegich biskupŭm a kněžjm, neb Cjrkwi učej: a protož Cjrkew učej má přede wšjm práwo, odpustky udělowati. A wšak nemůže tak lehko Cjrkew učej téhož práwa uřjwati, poněwadž gest rozptýlena po celém swětě; gedině má k tomu pohodlnau příležitost, když ge shromážděna na sněmu obecném. Tu moc ale, kterauž dal Pán Ježš wšechněm swatým apoštolŭm, dal dřjw zwlašť a významněgi swatému Petrowi a geho nástupcŭm, papežŭm Řjmským; neboť řekl Šimonowi Petrowi: „*Tobě dám kljče králowstwj nebeského: cožkoli*

swážeš na zemi, budeš swázáno i na nebi, a cožkoli rozwážeš na zemi, budeš rozwázáno i na nebi.“ (Mat. 16, 19.) Z čehož samo sebou gde, že papež Řjmský, gakožto řádný nástupce swatého Petra, přednj a zvláštnj práwo má, odpustky udělowati; kteréhož práwa také papežowé Řjmštj po wšecky časy hogně užjwali djlem k duchownjm upokogenj gednotliwých práwě kagjcjch lidj: djlem ku prospěšenstw celé swaté Cjrkwe, zvlášť od toho času, co nastal obyčeg sljbenjm odpustků prawowěrný lid k pokánj powzbuzowati. Kteréhož práwa užjwagj nazwjce tenkrát, když buď celé swaté Cjrkwi, anebo aspoň w některé kragině weliká nehoda nastáwá buď wznikánjm nowého kacjřstw, anebo když se gj protiwenstwj děge. Swatá Cjrkew giných zbranj nemá proti swým nepřátelům, než trpěliwosti a modlitby. Aby ale w sauženj nemdlela a od nepřátel přemožena nebyla, potřebuge pomoci Božj. Tjm spjše pak wyslyšena bude modlitba weškerého prawowěrného lidu a tjm spjše přigde s nebe pomoc, když se všickni w prawém pokánj k Bohu obrátj, anať toliko modlitba sprawedliwého mnoho může: a protož wolá swatý Otec weškerého křestanského lidu w takowých smutných časech: „*Pokánj činite, aby od swaté Cjrkwe odwrácena byla metla Božj!*“ Aby ale tjm snáze aumyslu swého došel, slibuge wždycky práwě kagjcjm plnomocné odpustky. Zkušenosť pak uěj, že se to wždycky s tjm neywětšjm duchownjm prospěchem dělo; že negenom wě-

řicj bez počtu swátosti přigjmali, nébrž i po mnohých letech zatwřzelj hrjšnjci, pohnuti gsauce takowýmto papežským prowolánjm, w horliwém pokánj k Bohu se obraceli. Podobně docházj swátost papežská aumyslu swého, když se za přjčinau něgake obecné radosti buď w celé swaté Cjrkwi, buď w některé kragině a biskupstwj plnomocnj odpustkové udělugj. I tu widjme wždycky, gak se hrne všecken lid, nastaupiti cestu prawého pokánj, aby se napotom radowati mohl w Pánu.

Ačkoliw ale swátost papežská přednj a zvláštnj práwo má, wěřjcjm odpustky udělowati: nic méně má toto práwo také každý biskup w tom způsobu, gakýž byl w prwnjm wěku křesťanském. Budsi, že w našich časech nenj w obyčegi ona přjsná cirkewnj kázeň weřegného pokánj: proto pro všechno má každý biskup neobmezenau moc, hrjšnjkowi, kterýž se buď gemu samému z něgakeho welmi těžkého hrjchu wyznal, anebo ginému knězi w pádech biskupowi zůstawených (*in casibus reservatis*), na delšj čas gisté kagicné skutky uložit. Když se ale před uloženým časem přeswědčil, že onen hrjšnjk hogné owoce prawého pokánj přinásj: neobmezenau má opět moc, uložený trest buď zcela, buď z částky prominauti, buď skutek těžšj w snadněšj proměnit; anebo slowem odpustky udělit. Žádný dogista pochybowati nebude, že každý biskup s kagjcjm hrjšnjkem naložit může tak, gak gest naložil swatý Pawel s oným Korintěanem. Wýminka byla by toliko w těch pádech, kteréž

z maudrých přičin a spasitelných úmyslů gediné stolici papežské zůstaweny gsau (*in casibus sedi apostolicae reservatis*), w kterýchž se biskup na swatého Otce obrátiti, a u něho i rozhřešenj i odpustky wygednati musj. Celá křesťanská starobyllost gest nám na swědectwj, že biskupowé tak swého práwa užjwali, a genom *in casibus sedi apostolicae reservatis* k náměstku Petrowu se obraceli.

Wyznává-li se ale hříšňak z něgakého sice těžkého hříchu, — kterýmž se buď dalo něgaké pohoršenj, anebo kterýmž gest ten nešťastný člověk w patrném nebezpečestwj spaseň swého, — ten hřích ale sám nenáležj *ad casus episcopo, neque sedi apostolicae reservatis*: práwo má i powinnost každý zpovědnj takowému člověku netoliko na čas rozhřešenj zadržeti anobř i gisté časné tresty uložiti. Tyto časné tresty gsau arci dobřj skutkowé, modlitba totiž, půst, zdrženj se weřečných weselostj, almužny udělowánj, posluhowánj nemocným a co těm podobného; poněwadž ale kagjejm hříšňakowi ku pokáránj, k polepšenj, k naprawenj daného pohoršenj a na zadost učiněň Bohu uloženi gsau, aby aučasten býti mohl zadostučiněň Kristowa, a poněwadž sám o swé wůli na nich ničehož změnití nemůže: gsau dogista předc prawé tresty. Shledá-li ale zpovědnj za něgaký čas při tom člověku ducha prawé kagichosti, a že giž wšecko wykonal, čehož potřebj k dosaženj křesťnj neporušenosti, a tak s milostj Božj nowým

stvořenjm se stal: spravedlivé gest, aby všecken ostatnj trest mu prominul, kteréhož, co do času, geště nepodstaupil, anebo aby mu udělil odpustky plnomocné. Při menšj horliwosti spravedlivé předce gest, aby mu čas pokuty ukrátil, anebo uložený trest proměněnjm ulewil, anebo aby mu udělil odpustky neplnomocné. Neshledá-li při něm žádné znamenité horliwosti, spravedlivé gest, aby mu w ničem neulewil; a gestliže se dokona wlažným ukazuge: spravedlivé gest, aby mu čas pokuty prodlaužil, anebo uložený trest zostril. Máť dogista každý zpovědnjk při naskytých důležitějšjch případnostech takto sobě počjnati w duchu swaté katolické Cjrkwe. Tak nařjdl swatý Otec Cyprian, gakž swrchu dotčeno str. 655 (*epistol. ad Decent.*) Tak prawj též swatý Basilius, řka: *Gestliže ten, genuž od Božj dobroty swěřena gest moc, wázati a rozwazowati, wida roznjcené wyznánj toho, kterýž křesil: stáwá se milostnějšj k ukřácenj pokuty: nebude odsauzenj hoden.*“ (*epist. ad Amphil.*) Swatý Jan Zlatoušty píše: (*epist. ad Letoj. c. 4.*) „*Něžádám délky času, ale naprawenj ducha; protož to hled' wyswětliti: gsau-li skraušeni, gsau-li polepšeni, a celá wěc bude ukončena.*“ Konečně uwádjm sem geště gednau słowa swatého Tridentského sněmu, kteráž w pogednánj tomto stogj na straně 406. „*Sanè, et justitiae divinae ratio exigere videtur, ut aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante baptismum per ignorantiam deliquerint: aliter vero,*

qui semel a peccati et daemonis servitute liberati et accepto Spiritus sancti dono scienter templum Dei violare, et Spiritum sanctum contristare non formidaverint.“ (Sess. XIV. cap. 3.)

Z toho viděti gest, že všecko, což nenáležj *ad casus episcopo et sedi apostolicae reservatos*, saudu každého zpovědnjka podléhá, a že tedy každý zpovědnjk má i právo i povinnost podlé okolichnosti času a winy hřšnjka, časné tresty ukládati, a napotom podlé zásluhy odpustky udělowati. Nebyloť by ani možná, aby se we všech důležitějšjch případoslech pokánj wygednáwalo buď u biskupa, buď docela u stolice apoštolské; a duchownj prospěch by naproti tomu nemálo trpěl, kdyby se každý skrausený hřšnjk až do času milostiwého léta odkazowati měl. Pro uwarowánj všeho nedorozuměnj gestě gednau prawjm, že zpovědnjk vlastnjm právem toliko w těch wěcech odpustky udělití může, kteréž hřšnjkowi *sám* uložil; čo se ale týká kanonických trestůw, kteréž od celé swaté Cjrkwe ustanoweny gsau (byť se gich za našich časůw s celau přjsností nešetřilo), w těch ničeho změnití, anebo slowem *cjrkewnjch odpustkůw* w neyužšjm smyslu nikomu sám udělití nemůže. Neboť geden kněz nenj celau Cjrkwj, a Cjrkew nepostaupila žádnému gednotliwému knězi celého práwa swého. Ale i w této případossti chtěla zagisté swatá Cjrkew i zpovědnjkům i kagjcjmu lidu ku pomoci přispěti, an ustanowila udělenj plnomocných odpustkůw pro celé křesťanstwo každého roku na

celý oktáv neysvětějšho gména Ježjš, na den gména neyblahoslawenějš Panny Marie a na giné day, genž w direktáři poznamenány gsau, kteréž to odpustky od zpovědnjka podle zásluhy kagjojmu člowěku přiwlastněny býti mohau.*

Činjme tedy zázvěrek, že gednotliwým lidem odpustky udělití může: každý zpovědnjk, biskup (ordinarius), Řjmský Papež, a obecny sněm; celým kraginám, celým králowstwjm a weškerému křesťanstwu odpustky ohlásiti a přisljbiti může genom Řjmský papež a obecny sněm.

§. 6. Co gest základem udělenj odpustkůw.

Základem udělenj odpustkůw gsau neskončené zásluhy Pána a Spasitele našeho Ježjše Krista, zásluhy swatých a wywolených geho; napotom od Krista udělena plnomocnost swaté Cjrkwi, těmi slowy: „*Cožkoli swázete na zemi, bude swázáno i na nebi; a cožkoli rozwázete na zemi, budeť rozwázáno i na nebi.*“ (Mat. 18, 18.); a konečně hodnost kagjcjho hrjšnjka. Kristus Ježjš gest základem wšeho dobrého a newywážitelným pramenem wšech milostj; podobně nelze pochybowati o tom, že zásluhy Swatých k dobrému nám prospjwagj; swatá Cjrkew gest ale od Krista ustanowená prostřednice mezi Bohem a wěřjcjm lidem na zemi; a poněwadž Pán zapowěděl, *což swatého gest, dáwati psům, a perel metati před swině* (Mat. 7, 6.): newyhnutelně potřebj gest, aby

* Pražský arcibiskupský chrám Páně má tu přednost, že se w něm ročně po dwakráte Papežské požehnánj, a 80krátě odpustky udělugj.

kagjcj hřjšnjc prwé swau hodnost dokázal, než cjrkewnjch odpustkůw aučasten býti může.

Neskončené zásluhy Kristowy a zásluhy Swatých nazýwagj se wúbec *pokladem odpustkůw* (*thesaurus indulgentiarum*), a gsaut gjm zagisté; gen se domnjwám, že někteřj cjrkewnj spisowatelé u wykladu téhož slowa dále šli, než bylo třeba, prawjce, že Kristus gedinau kapkau swé neyswětěgšj krwe celý swět wykaupiť mohl, poněwadž ale wšecku swau krew za nás wylil, že právě tjm zřjdl neskonalý poklad, z něhož by wěřejm odpustky udělowány byly; a že někteřj swatj činili wjc, než čehož gegich spasenj požadowalo, a že tento nadbytek gegich zásluh nám se přiwlastňuje, aby se nedostatečnosti našj ku pomoci přispělo. Poněwadž to byli ale o Cjrkew Kristowu welmi zaslaužilj ano i swatj mužowé, genž prwnj takowého wykladu užjwali: neopowážugi se, z chyby gich winiti. Kdo gsem gá, abych mistrowal cjrkewnjm důstogenstwjm wznešené, a právě křesťanskau maudrostj na slovo wzaté muže? Daleko odstup ode mne takowáto hrdá a opowážliwá myšlénko! Poněwadž ale ani onen wýznam „*thesaurus indulgentiarum*,” ani gehu wyklad od swaté Cjrkwe nenj přigat, a poněwadž následowně nenj článkem wjry: swobodné každému gest, smeyšleti o tom podle dobrého uznánj swého. Žádný katolický křesťan nebude o tom pochybowati, že wšeliký skutek, kterýž Kristus Ježš k spasenj našemu wykonal, neskončenau cenu do sebe má pro

geho wtělené Božstw; zdaliž ale prolitjm gediné kapky geho nejsvětějšj krwe swět wykaupen býti mohl, newjm, a to tjm méně, poněwadž sám Kristus Ježš oněm dvěma uředlnjkům gdaucjm do Emaus řekl: „*O blázni a zpozdlj srdcem k věřenj všemu; což mluwj proroci! Zda-liž nemusil těch věcj trpěti Kristus, a tak wjgti do sláwy své?*“ (Luk. 24, 25, 26.) Protož se domnjwáme, že méně prawdy pochybjme, dokládajce, že bylo všeho potřebj k spasenj našemu, což Pán Ježš konal a trpěl. — Podobně žádný katolický křesťan odpjratí nebude a nemůže, že zásluhy swatých k dobrému nám prospjwagj; neboť toto učenj vyplývá samo sebou z článku wjry o obcowánj Swatých; zda-liž ale někteřj Swatj wjo dobrého na swětě wykonali, nežli gegich spasenj požadowalo, a nežli ge Bůh na věčnosti odměniti mohl, také newjm, a to tjm méně, poněwadž každěmu člowěku swatau powinnostj gest všecko, cožkoli genom dobrého učiniti může, a komu gest mnoho schopnostj dáno, od toho bude také mnoho požádáno; gakž dost gasně wykládá Pán Ježš, an se táže swých uředlnjkůw řka: „*Zda-li děkuge (pán) služebnjku tomu, že učinil, což mu bylo rozkázáno? Nezdá mi se. Tak i wy, když učinjte všecko, což wám rozkázáno gest, rcete: Služebnjci neužiteční sme: což sme powinní byli učiniti, učinili sme.*“ (Luk. 17, 9, 10.) Protož také swatý Pawel o swých zásluhách, kteréž předce welmi znamenité gsau, tak pokorně

smeyšlj, rka: „*Ničehož sabě negsem wědam, w tom ale osprawedlně negsem, kdož pak mně saudj, Pán gest.*“ (1. Kor. 4, 4.) Tjm méně pak připustiti můžeme, že by si byl který swatý člověk s milostj Božj wěšjoh zásluh zjskal, než by ho Bůh za ně odměniti mohl, gešto předce ugistil Pán Ježš swých učednjkůw, že *w domě Otce geho mnozj přjbytkowé gšau* (Jan 14, 2.), což se wůbéc wykládá o rozdjlném stupni blahoslawenstwj; gešto gich těšil, že odplata gegich *hogná gest w nebesjch* (Mat. 5, 12.), a gešto ukázal w podobenstwj, že *ten, kterýž jednau hřiwnau zjskal deset hřiwen, že dostane moc nad desjti městy, a kdož genom pět hřiwen zjskal, že dostane moc nad pěti městy*; (Luk. 19, 17. 18.) z čehož se wšj gistotau zawjratí musjme, že se každému člověku na wěčnosti dostala a dostane zásluhám geho přiměřená odplata.

Můžemeť wždycky neskončené zásluhy Kristowy a zásluh Swatých pokladem odpustkůw nazýwati, krásný to gest wýznam; newykládeyme ho genom podlé pauhé litery, zwlašť při zásluhách Swatých, gako o gakémsi nadbytku, an bez toho prawj swatý Pawel: „*Litera zabigj, duch pak obžiwuge.*“ (1. Kor. 3, 6.) Ostatně ale nikomu obtěžni nebudme, genž podlé literunjho wykladu a pobožně wěřj, zachowáwagjce napomenutj swatého Augüstina: *In necessariis unitas, in dubiis libertas, in omnibus charitas.*

§. 9. Udělené odpustky prospjwaj netoliko před saudem cjrkewnjm, něbrž i před saudem Božjm.

Že ten, kterýž cjrkewnjch odpustkůw prawu kagicnostj došel, netoliko před obličegem swaté Cjrkwe zcela gest osprawedlněn, a do všech práv každého prawowěrného křesťana vstupuge, anobrž že i před saudem Božjm úplného smjřenj nabýwá, tak, že kdyby w tom stawu na věčnost odešel, žádným časným trestům že by giž nepodléhal: wyswjta dost gasně ze slow Páně: „*Cožkoli swázete na zemi, budeť swázáno i na nebi; a cožkoli rozwázete na zemi, budeť rozwázáno i na nebi*“ (Mat. 18, 18.) Kdyby udělené cjrkewnj odpustky neměli žádné platnosti před saudem Božjm: nebylo by na nebi rozwázáno, což swatá Cjrkew plnomocenstwjm od Krista Ježjše sobě propůgčným na zemi rozwázala, což by přjmo swatému Pjsmu odporowalo. Wědělt i swatý Pawel welmi dobře, že udělená milost onomu Korintskému netoliko před prawowěrným lidem, něbrž i před saudem Božjm celau měla platnost; neboť psal: „*Komuž pak wy gste něco odpustili, i gá odpauštjm; neba i gá, což gsem komu odpustil, gestliže gsem co odpustil, pro wás gsem odpustil w osobě Kristowě.*“ W osobě Kristowě ale gest bez odporu tolik, gako we gměnu Kristowě, anebo na mjstě Kristowě, anebo gá gsem nástrog, prostřednj, skrze něgž mu Kristus odpustil. Poněwadž ale Kristu dána gest všeliká moc na nebi i na zemi (Mat. 28, 18.), poněwadž gemu odewzdán gest všecken

saud nad žiwými i nad mrtwými (Jan. 5, 22.):
gakž nebudan platíti odpustky před saudem Božjm,
kteréž věčný soudce sám prostředkem své swaté
Cjrkwe kagjcjm hřšňnkům uděluje? — Že udělené
odpustky i u Boha magj celau platnost, věřili též
swatj Otcowé. Swatý Cyprián prawj: „*Pán musj
byti prošen, Pán musj smjřen byti našjm zadost-
učiněnjm.*“ (Sermo V. de lapis.) Z téhož swatého
Otce se učjme, že mučedlnjci z žádného giného
úmyslu listy poraučenj nedáwali kleslým, než aby
i před Bohem zproštění byli trestůw časných na
onom světě; prawj-tě: „*Aby s pokojem od mu-
čedlnjkůw sobě sljbeným k Pánu poslání byli.*“
(Epist. 14.) Swatý Pacián prawj (*in paraenesi
ad poenitentes.*) „*Čjm méně samým sobě odpu-
stjte, tjm wjce wám odpustj Bůh.*“ Čjm méně
ale kdo sobě odpustil, čjm wěšj kagicnost dáwal
na gewo: tjm spjše cjrkewnjch odpustkůw došel,
a následowně tjm spjše mu odpustil i Bůh. Swatý
Augustin prawj (sermon. 351.) „*Nepostačuje ži-
wota polepšiti, gestliže za to, což se stalo, Bohu
nenj učiněno zadost.*“ Kdož ale lepe může po-
sauditi, zdali kdo Bohu učinil zadost, nežli swatá
Cjrkew? a čjm giným patrněgi na gewo dáti může
tento swůg usudek, než udělenjm odpustkůw? A
když rozhodla swatá Cjrkew shromážděna na sněmu
Tridentském proti kacjřům (Sess. XXV.), že má
moc odpustkůw udělowati, a že odpustkowé tito
věřjcjm welmi prospjwagj, dala každému na rozum,
že odpustkowé gegj magj platnost i před saudem

Božjm. Neboť kacjrowé neodpjrali, že by swatá Cjrkew moci něměla, těch trestůw odpustiti, kteréž sama pro zewnitřnj kázeň hřjšnjkům uložila; a mimo to, gak zawjrá sw. Tomáš Aquin. (in supplem. quaes. 25. artic. 1.) odpustkové by netoliko nebyli užitečni, anobř i škodliwi, kdyby nemagjce platnosti před saudem Božjm, hřjšnjka zproštěného snadnějšjch trestůw na tomto swětě, do těžšjch trestůw w očistci uwrhowali. An tedy swaté Cjrkwi dána gest moc wázati a rozwazowati, a zwlášť widitedlné hlawě gegj an swěřeny gsau kljče králowstwj nebeského: nenj žádné pochybnosti o tom, žeť odpustkové práwě kagjcjmu udělení celau platnost magj netoliko před obličegem swaté Cjrkwe, anobř i před saudem Božjm.

§. 10. Mohau-li se odpustky zemřelým udělit.

An gsme nynj wyložili a dokázali, že odpustky magj také plátnost před saudem Božjm, mohl by někdo připadnauti na tu myšlěnkú, že mohau uděleny býti dušem w očistci. Dušem w očistci nemohau uděleny býti, aspoň ne w tom způsobu gako žiwým. Neboť ať mlčenjm pominu, že swatá Cjrkew nezná ani gegich potřeb ani hodnosti, kteréž gsau měřidlem odpustkůw, — dost na tom, že duše w očistci nenáležegj do cjrkewnj prawomocnosti, gako giž z počátku téhož pagednánj bylo podotčeno; neboť kdož gedrau meze wezdegšjho času přestaupil, ten podléhá gediné a wýhradně Božjmu saudu. Můžeme tu wěc i tak wyložiti:

cjrkewnjuh odpustkůw žádný dogjti nemůže, leč by zároveň přigal aspoň swátost pokánj (neboť se kolikrát neduživým za přjčinau tělesného neduhu Neyswětěgšj swátostj přisluhowati nemůže). Poněwadž ale swatá Cjrkew zemřelým žádnými swátostmi nemůže přisluhowati: nemůže gim také žádných odpustkůw uděliti, anoť odpustkové gsau odměnou horliwého pokánj.

Ačkoli ale swatá Cjrkew dušem w očistci w prawém smyslu žádných odpustkůw uděliti nemůže, nic méně gest w cjrkewnj řeči obyčeg, že se dušem w očistci odpustkové zjskati mohau. Dušem w očistci odpustky zjskati ale nenj giného nic, než modlitbau, dobrými skutky a obětowánjm mše swaté ku pomoci gim přispjwati. Protož se řjká: *indulgentiae applicantur mortuis per modum suffragii*. Že dušem w očistci křesťanskau lásku prokazowati můžeme a máme, učj nás článek wjry o obcowánj Swatých. Když se tedy přičinjm, abychom w gegich gměnu dokonali, co za žiwa započaly dobrého, a napravili, co za žiwa učinily zlého, (čehož zagisté dowedeme modlitbau, postem, udělowánjm almužny, odprošenjm uražených lidj, nahraženjm učiněné škody, zhogenjm raněné cti, a neywjce obětowánjm mše swaté): odwracjm zagisté přjčinu časného trestu gegich. Konagjce pak upřjmné toto djlo křesťanské lásky, bezpečnau se kogjm naděgj, že pro neskončené zásluhy Ježjše Krista a pro zásluhy Swatých ubohým těmto dušem očistcowý trest bude ukrácen aneb aspoň

ulewen, a tak gim odpustky, owšem ne před saudem Cjrkwe, anébrž před saudem Božjm wymáháme.

§. 11. Mrawnj užitek učenj o odpustcjh.

a) Widěli gsme, že toliko práwě kagcejm hřšnjům, kteříž na gewo dáwagj skraušenau ljtost a přjkladnau horliwost, odpustky uděleny, a gestlí že ge swatá Cjrkew napřed ohlašuge neb slibuge, gediné tjmto způsobem zjskány býti mohau: a protož znamenáme weliký gegich duchownj užitek, ano ducha prawé kagicnosti powzbuzugj a ožiwigj.

b) Práwě kagcj hřšnj nabýwá udělenjm neb zjskánjm odpustkůw potěšitelné gistoty, že se swé strany zcela učinil zadost i Bohu i lidem, a že nynj zcela aučastěn gest neskončených zásluh Spasitele swého, že s milostj Božj a swým spolapřičiněnjm křestnj neporušenosti nabył, že se stal opět nowým stwořenjm. A nebo gestliže pro swau nedostatečnost nemohl zcela dosti učiniti, že Bůh geho dobrau wůli přigjmá, a že Kristowými zásluhami doplněno gest, seč lidská slabost nebyla. Bez takowéto gistoty by mnohý člowěk auřlegšjho swědomj padł w malomyslnost, anebo třeba zaufal nad naprawenjm hřjchu a daného pohoršenj. Protož také psal swatý Pawel Korintským, aby potěšili onoho krwosmilného člowěka, aby snad hogněšjm zármutkem nebył sehlcen.

c) Učjme se poznáwati spasitelnau přjsnost swaté Matky Cjrkwe, kterauž hřšnjka od cesty hřjchůw geho odwracj, a dobrotiwau milostnost

gegj, když poslušen hlasu gegjho cestu spasenj nastaupil.

d) I snaha wymáhati odpustky zemřelým gest s welkým užitekem i gim i nám. Potřebuj-li náš pomoci: prospjwá gim; nepotřebuj-li náš pomoci: prospjwá předce nám; tjm buďmež gisti, že Bůh prawé lásky bez odměny nikdy nenechá.

Kdykoli tedy swatá Cjrkew slibowánjm odpustkůw ducha prawé kagicnosti powzbuzuge, ne-deyme, aby tato gegj milost nadarmo nám obětována byla: přičinugme se, abychom gegjho zasljbenj aučastni byli. Aučastenstwj toto bude nám bezpečným rukogemstwjm, že stegnau měrau účastni budeme zasljbenj Kristowa. Přičinme se i dušem w očistei milosrdenstwj wygednati před saudem Božjm; őjm wjce ho těmto ubohým dušem wygednáme, tjm wjce hō sami gednau shledáme.

6. Případ z manželského práva.

Od

Simona Wrány,

budějowického biskupského notáře a faráře w Mirowiejch.

Stává se, že newěsta na giné osadě, než na kteréž se zrodila a odrostla, slaužj, a tedy bytem gest. Však dawši słowo ženichowi, gešě před prohláškami wystaupj ze služby a nawrátj se k rodičům nebo příbuzným na swau někdegšj osadu, s tjm aumyslem, že se odtud, gakožto ze swého půwodnjho domowa čili rodiště, kdež se gj též swatba wystrogiti mnj, přewdá, ani ženich docela na giné čili třetj osadě přebýwá. Nastává nynj otázka, kdo gest teď gegjm řádným zprawcem duchownjm, farář-li této osady, na kterauž se teď odebrala čili farář osady oné, na nžto až do času swého zasnaubenj bydlela, a tedy magj-li se prohlášky také na osadě nyněgšjho bydliště gegjho státi, či-li nic?

Některj se domnjwagj, že farář, na gehožto osadě newěsta před swým zasnaubenjm žila, až dosawád gegjm řádným zprawcem duchownjm ostává, a tedy také práwo má, gi oddati, a tjm samým že na osadě, kdež se newěsta teď nacházj žádných prohlášek potřebj nenj.

Tato otázka dá se toliko tjm rozhodnauti, když se nalezne, kde má newěsta teď swůg domow, ať gest si buď prawý (*domicilium verum*), aneb gen

prozatjmny, (*quasi domicilium*). Domowem nazýwagj wšickni kanonisté ono mjsto, kdež se kdo s tjm aumyslem ubytowal, že tam buď nawždycky, aneb aspoň delšj čas, k. př. znamenitau část roku zůstane, třebas tam teprwa gen geden den bydlel. Odeběre-li se však kdo někam buď gen nawsťewau, buď pro něgaké časné porjzenj, mage aumysl zase nazpět se nawrátiti: tam nikoliw nemá domowa swého. Kde a na které osadě ale má kdo swůg domow, na té má také swého řádného zprawce duchownjho; protož nemůže také gak podlé sněmu Tridentského,²⁰ tak též podlé §. 75. našeho všeobecného zákona občanského než gen w geho přjtomnosti swé swolenj k sňatku manželskému platně wygádríti aneb oddán býti.

Kde ale má newěsta w našem přjpadu domow swůg? Má ho geště na osadě, na kteréž w službě byla, aneb giž na té, na kteréž se nynj zdržuge?

Kterak na prwnj? Wždyť mjsto, kde kdo bydlj, přestává býti domowem geho, gak brzy se s určitým aumyslem odtud odeběre, že tam wjce přebýwati nebude, aneb že se tam wjce nenawrátj.²¹ Naše newěsta se ale skutečně ze swého dosawád-njho bydliště pryč odebrala a zagisté s tjm určitým aumyslem, že tam wjce přebýwati nebude. Neboť šla proto odtud, aby se odginud a spolu také ginám prowдалa; chtjc se tedy odginud a ginám prowdati, nemohla na žádné nazpět se nawrácenj mysliti. Gj

²⁰ Sess. 24. cap. 1. de reform. matr.

²¹ Časopis pro kat. Duchow. djl. 11. str. 617.

toliko služba na gegj dosawádnj bydliště wázala; wystaupiwši pak ze služby, přetrhla swazek ten, a neměla teď dokonce žádné příčiny, proč by se tam opět nawrátila, tedyť také takowého aumyslu mjeti nemohla. — Ale co kdyby se mjniła na tu přjpadnost, žeby se wdawky nestaly, opět do starého bydliště nawrátiti? Kdyby byla ten aumysl měla, odebjragjc se do swé otčiny, mohliť bychom gegj meškánj zde za pauhau nówštěwu aneb za něgaké časné pořjzenj, a mjsto, kde až do swého zasnaubenj bytowala, za gegj domow považowati. Ale co nám gen zdaleka ručj za takowý aumysl? Wždyť na wůli čeledjna, který gednau ze služby wystaupil, nikoliw nezáležj, aby se opět do téže služby nawrátíl; nýbrž wěc ta musilaby toliko s hospodářem umluwena býti. Gestliže se tedy naše newěsta, o čemž však ani té neymenšj potuchy nemáme, se swým hospodářem o to nesmluwila, nikoliw gj aumyslu o něgakém se nazpět nawrácenj do služby předešlé přičjsti aneb se ho domýšleti nemůžeme. Takť nelze nižádným důsledným způsobem zato mjeti, žeby se newěsta do swé služby a tedy do předešlého bydliště nawrátiti mjniła; protož ho nikoliw za gegj domow považowati nemůžeme.

Nenj-li tedy dřewněgšj bydliště našj newěsty wjce domowem gegjm, musjť gjm newyhnutelně gegj otčina, gegj nyněgšj bydliště býti; neboť tu se skutečně nacházj, tu skutečně bydlj. Owšemť že při swém sem přigitj hlawně a prwně gen ten aumysl měla, že tu do swého prowdánj, kteréž giž na bljzku

bylo, ostane; ale zagisté tkwěl w srdci gegjm, by si toho tehdáž i swětle byla powědoma nebyla, také ten aumysl, že i na tu případnost, kdyby z těchto zamýšlených wdawek nic nebylo, u swých tak dlouho tedy neurčitý čas — přebýwati bude, pokud se gj buď giná příležitost k prowdánj, aneb opět něgáká giná služba nenahodj. By pak i tento aumysl patrný nebyl, předs se ho wždy s wětšj bezpečnostj a důslednostj domeyšljme, nežli onoho, že se newěsta do předešlého bydliště nawrátj; gegjmu se nawracenj odporugj wšecky okoličnosti, an naproti tomu k straně gegjho setrwánj w nyněššjm bydlišti wšecky stogj. Neboť mjsto, kamž se čeledjn, wystaupiw ze služby, odebere, tjm wjce otčina gehu, gest mu wždy autočistěm, kdež opravdu bydlj, až by se s njm změna, ať gest to dřjwe nebo pozděgi, stala. A kdyby neměl zde aspoň prozatjmnjho domowa swého, kdež pak by ho měl? W službě, w kteréž wjce nenj, a kde tedy wjce nebydlj, ho nikoliw mjtj nemůže. Wždyť se i při tuláčjch, kterjž žádného stálého domowa nemagj, a w staw manželský wstaupiti chtěgj, ono mjsto, kdež se právě w tu dobu nacházegj, za gegich domow, a farář, na gehožto osadě to mjsto ležj, za gegich rádného zprawce dnochownjho, gemuž ge oddati gediné přináležj, powožuge. Zdažby mělo nyněššj bydliště čeledjnů, ze služby wystaupiwšjch, méně domowem gegich býti?

Z toho tedy gde, že farář, na gehožto osadě nynj newěsta, ze služby sem přisedši, bydlj,

gegjm řádným zpráwcem duchownjm gest, a že gj farář prwnějšjho bydliště gegjho, negsa wjbe farářem newěsty, tehdy negsa k tomu splnomocněn, platně oddati nemůže.

Teď také nenj žádné pochybnosti, že se prohlášky nastáwagjcjho manželského sňatku gegjho, aby platen byl, na osadě, na njž nynj bytem gest, státi musegj, gestli se u swých rodičů auplných 6 neděl gestě nezdržuge. Náš všeobecný zákon občanský vyhlašuge w §. 69. prohlášky sňatku manželského k platnosti gehu za potřebné, a w následujcjh §§. prikazuje, kde, kdy a gak se státi magj. W §. 72. weyslowně prawj: „Gestliže zasnaubenci, aneb geden z nich, na osadě, na kterážto sňatek manželský se uzavřiti má, gestě šest neděl nebydlj: musegj se prohlášky státi také w poslednjm gegich bydlišti, kdež déle, nežli právě udaný čas bydleli; aneb musegj zasnaubenci we swém nynějšjm obydlj šest neděl setrwati, aby tu prohlášenj gegich sňatku manželského dostatečné bylo.“ Tuť patrno gest, že newěsta na osadě swého nynějšjho obydlj, neboť ta teď gegj osadau gest, prohlášena býti musj, sice nemůže platně oddána býti. Neboť slowjčko *také* zgewně okazuge, že se prohlášky na dwau mjstech, totiž nejprwé tu, kdež zasnaubenci právě bytem gsau, a negsauli tu gestě šest neděl, krom toho též tam, kdež déle, nežli šest neděl přebýwali, státi musegj. K prohláškám, w nynějšjm obydlj samými sebau potřebným, připoguge zákon nadzmněným slowjč-

kem „také“ prohlášky w obydlj prwnějšjm. Neboť kdyby prohlášky gen na osadě předešlého obydlj zasnaubenců před se gjeti měly, byloby slowjčko *také* docela zbytečné. Že tomu tak gest, wyswjťá též auplně z §§. 71. a 74. Neboť tu se weyslowně prawj, že se prohlášky gak na osadě *ženichowě*, tak též na osadě *newěstině*, a sice dle §. 74. neyméně gednau státi musegj, aby platně oddáni býti mohli. Osada ale našj newěsty gest nynj ta, na kteréž teď bydlj; protož tu newyhnutedlně prohlášena býti musj. Aníž pak zapotřebj gest, aby zasnaubenci nebo gedem z nich, na nynějšj osadě swé delšj čas, u př. šest neděl přebýwali, by tu prohlášení býti musili; nýbrž to se státi musj, kdyby tu gen gedem den bytem byli, proto že zákon wzhlědem na to dokonce žádného času neudává.

Namjtagj zastawatelé protiwného smeyšlenj, že se podle §. 72. prohlášky tam státi magj, kdež se sňatek manželský uzavřjti má; naše newěsta má prý swůg sňatek manželský buď před farářem prwnějšjho bydliště swého, aneb před farářem ženichowým uzavřjti: tedyť prý nenj třeba, aby na osadě nynějšjho bydliště swého prohlášena byla. Ale tato námjtká sama sebau se rozpadá, gak brzy dokázáno gest, že má newěsta teď na osadě nynějšjho bydliště swého domow swůg i tedy také osadu swau, a an podle §§. 71. a 74. prohlášky gak na osadě *ženichowě* tak též *newěstině* před se gjeti musegj, ať potom farář předešlého by-

dlišť newěstina, negsa wjce řádným duchownjm zpráwcem gegjm, sobě práwa k oddawkám wjce osobowati nesmj.*

7. Slowo o wychowáwánj mládeže české.

od

Dra. F. J. Smetany,

professora fyziky na libomudrckém ústawa Pláenském.

Ze na dobrém wychowánj mládeže netoliko gednotliwců ale i celých občanstwj blaho se zakládá, prawda gest, na nž žádný nepochybuge. Taktěž všickni zagisté rozumnj srownáwagj se w tom, že každé wychowánj, máli dobrým slauti, stanoweno býti musj: na mrawnosti a nábožnosti spogené se sauměrným wywinem všech mocj přirozených, dušewnjch i tělesných. Nenj dostatečno k dobrému wychowánj mládeže, aby se toliko některé stránky přirozených wloh gegich vzděláwaly, ostatnj pak zanedbáwaly, aby k. př. toliko pamět se ostríla, rozum pak, cit a wůle nešlechtíla; aby gak se řjká, hlawa se přecpáwala, srdce pak prázdne zůstáwalo. Žeby takovým kusým cwičenjm wjce škody než užitku se dočelilo, žeby se gjm toliko wětroplaché mnohowědy wywáděly, o tom též sotwa kdo pochybowati bude.

Giná otázka gest, w gakém gazyku se mlá-

* Kanonisté se s panem spisowatelem srownáwagj, proto že wěc swau na zákonu a prawdě zakládá.

Red.

dež dle smyslu zde vytknutého vychováwati má; zdaž w mateřském čili cizjm; aneb to lhostegné gest? Že se to aspoň w prwnjch letech mladosti gazykem cizjm stáwati ani nemůže, samo se rozumj, an prwnj wychow od matky se počjná a mateřským gazykem přirozeně se děge, wygma snad semtam díky stawů wznešených hned w nežném věku od ģubernantek cizinských vychowáwané; což však ne vlastně chowánjm, nébrž dressurau, slauti by mělo. O této zpozdilosti, ano nepřirozené bezcitnosti zde nemluwjme, kdež djtko sotwa zrozené ģiž gako do ciziny wystaweno býwá, sotwa kdy slýchagjc hlas matky swé. Ubožátko! zdaž bjdněģsj nenj při wšj stkwostnosti geg obklopugjcj než ona djtko chudobná, gež matka sladkými zwuky mateřskými celuge a ģimi rozprávěti učj? Ģediné co wštjpeno gazykem mateřským w duši mladistwau, w nj ugjmá se a pučj ku zrostu budapejmu; ģen to do srdce sahá, co od srdce pocházj; cizota pak násilně w kmen domácj uštěpowaná prázdne toliko neaurodné wýstřelky zplozuge. Ģen mateřským gazykem možno položití základ prawého wychowánj, ģen to doma zrůstá a owoce přinášj, co w půdu domácj wkořeněno bylo. Kdo odcizuge mládež gazyku mateřskému, prohřešuge se proti nj i proti člowěčenstwu, protože zamezuge a obtěžuge wýwin wloh Bohem daných a kazj autlé leťtorosty, z nichž strom člowěčenstwa wyrůstá.

Prawé tedy wychowánj mládeže aspoň w prwnjm základu swém pauze w gazyku mateřském počj-

nati se může; gak daleko ale se má wzťahowati prwnj základ tento? Tak daleko nepochybně, aby opravdu základem celého wychowánj slauti mohl. Gako pak při stawenj to slowe základem, na čem celá budowa wystawena: podobně základ wychowu gen tenkrátě dostatečným slauti může, když přirozené wlohy mládeže giž tak wywinuty gsau, aby se sama dále vzděláwati neb aspoň dalšj vzdělávánj učitelské s prospěchem w sebe pogjmati mohla. Owšem by welice prospěšno bylo, aby také dalšj vzdělávánj i učenj wyššj dalo se gazykem mateřským, gakožto prostředkem ku sdělowánj wespolnjmu neypřiměřenějšj, protože přirozeným; kde se to však státi nemůže nebo nechce, tam aspoň swrchu wymezený základ w gazyku mateřském položen býti musj, aby se mládež dále vzděláwati mohla.

Wizme nynj, gak se má w tom ohledu wychowávánj mládeže české? Gakých k tomu máme weřegných prostředků, a gak se gich užjwá? — K prwnjmu wychowávánj mládeže našj slaužegj neyprwé opatrowny pro malé djtky, dále školy farnj neb trivialnj, a školy hlawnj. Opatrowny, když dobře zřjzené, weliké dobrodinj pro djtky, nacházegj se po málu teprw w některých wěšjch městech a na neymenšj posud části autlé mládeže české blahoděgný aučin swůg progewiti mohly; protož o nich zde toliko wraucj žádost rychlegšjho rozšiřowánj gich po vlasti našj pronešena býti může.

Neyvětšj část mládeže české dostává prwnj cwičenj swé we školách triviálnjch, kdežto se česky čjsti, psáti, počtati a základům náboženstwj učj. To owšem wěci neypotřebnějšj gsau, bez nichž dalšj vzděláwánj ani možno nenj; k celému wšak základu wychowánj geště nepostačugj, nébrž toliko počátkem gehu slauti mohau. Čtenj a psanj nenj geště žádně wěděnj neb uměnj, nébrž toliko prostředkem, aby se žák něčemu naučiti mohl, čeho by pro budaucj powolánj swé potřebowal. Školy triviálnj magj býti připrawowny mládeže zwláště z nižšjch třjd obecenstwa k budaucjmu stawu gegjmu, gakož toho politický ústaw cjs. král. národnjch škol požaduge, narjzugje w §. 28. — „*In Trivialschulen ist dahin zu arbeiten, dass darin den Kindern die geoffenbarte Religion Jesu Christi gut und herzeindringlich gelehrt werde, und dass sie über die Dinge, mit welchen sie umgehen und über die Verhältnisse, in denen sie sich befinden und während ihres Lebens befinden werden, die richtigen Anweisungen bekommen, um die Dinge und Verhältnisse so zu benützen, wie es die christliche Sittenlehre vorschreibt.*“ Gaké naučenj ale dostáwagj o těchto wěcech a poměrách, w nichžto se nacházegj a po čas žiwota nacházeti budau? Z nichž wyrůstá základ celého občanstwa, staw ze wšech neydůležitějšj, staw sedlský, kterýž wšecky ostatnj pracně dobýwaným wýnosem půdy zemnj žiwiti musj. Zdaž o tom slowa we škole slýchá, kterak by při wzrůstaj-

cjch wždy potřebách práci tuto usnadniti, škody z newědomosti tak často se udáwagjcjm, předejti, rolnictwo swé zlepšiti a wýnos půdy rozmnožiti mohl? Či snad dosti na tom, že o tom někdy cos w kalendáři čjtati může? Potom giž pozdě býwá, když se obyčegné předsudky wkořenili, a „kalendář ge lhář“ býwá obyčegná odpověď. Z djtek těchto wyrůstaj dále obecnstwu obyčegně také řemeslnjci geho, kterjž pokrokem času a průmyslu též pokračowati musej u zdokonalenj výrobků swých, aby žádostem obecnstwa wyhowěti a dostatečné wýžiwy pracj swau wýzjaskati mohli. K tomu konci však nenj dostatečno, aby pauhými rukodělnjky byli a slepými giných následownjky, nébrž potřeba, aby o věcech řemesla gegich se týkagjcjch přemeyšleti uměli, aby tedy hned z mládi nejen pamět gegich se cwičila ale i rozum otwjrál, aby se něčemu učili, o čemž by přemeyšleti mohli. Dokládá owšem tentýž §. 28.: *„Lesen, Schreiben und Rechnen sind ausser der Religionslehre die einzigen eigentlichen Schullehrgegenstände, deren sie als Mittel zu ihren Zwecken bedürfen, zu den nur noch eine praktische Anweisung, einige Aufsätze zu machen, hinzukommen darf.“* Ale i z toho se zawjratí dá, že se djtky w přemeyšlenj cwičiti magj, neboť, kdo nic nemyslj, také o ničem psáti nemůže. Že pak se netoliko cwičenj paměti nébrž i rozumu we školách triviálnjch požaduge zgewně prawj §. 39., w němžto o náwodu čili methodě we školách triviálnjch řeč gest, násle-

downě: „*Die Methode muss bei den Kindern überhaupt das Gedächtniss zu bilden trachten. Um aber die übereinstimmende Bildung aller Seelenkräfte zu bewirken, muss sie nicht allein das Gedächtniss, sondern auch, nach Bedürfniss der Umstände, den Verstand und das Herz bilden.*“ A žeby se za plných šest neb sedm školnjch let, kteréžto mládež we škole triviálnj obyčegně ztráwj, pro vzdělánj rozumu i srdce gegjho mnohem wjce než skutečně stáwati mohlo, žeby se tam k mnohé pro budaucj staw swůg potřebné wědomosti přinutiti mohla, na tom žádný w té věci poněkud zkušeny pochybowati nebude. Prázd-
niny by owšem od gara až do zimy trwati nesměly, tak aby žák za leto zapomněl, čemu se w zimě naučil, gako se to welmí často zvláště při školách weských stáwá; než swědomitě by se na to hleděti musilo, aby čas k wyučowánj mládeže ustanowený giným způsobem zmařen nebyl. Gakým předmětům by se mládež škol triviálnjch učiti měla, neslušj nám uwáděti; to wysocj a slawnj auřadowé školnj neylépe ustanowj; my toliko saukromnau myšlénku zde pronášjme, sandjce, žeby to měla býti po Bohu známost vlasti w ohledu země- i děgepisném, známost plodin půdy gegich a způsoby rozličného vzděláwánj i upotřebenj gich, známost rozličných řemesel, djlen a neyhlawněgšjch pokroků průmyslných, kteráž mládeži neyprospěšněgšj, k učenj neypřjgemněgšj a k budaucjmu powolánj neypotřebněgšj gest. Žeby se tomu všemu

učiti musilo způsobem schopnosti žáků takových přiměřeným ovšem se rozumj, aniž by w tom gaké nesnáze bylo, an widjme, že se téměř tomu samému giž djtky w opatrownách hrawě naučj.

Při nynějšjm owšem stawu učitelstwa českého, při chudých geho přípravách a nuzných okolnostech sotwa wjce wesměs od něho žádati se může, než což se w skutku stává; předce však mnozj mezi njm se nacházegj mužowé, kterjž k tomu dosti schopnosti i času magj, žeby mládež dále vzděláwati mohli. Než k čemu užjwagj obyčegně wětšj schopnosti swé? Zřjdka k tomu, aby žáky swé ne powždy gen pauhé prázdne formě ale také něgaké potřebné věci čili předmětu pro žiwot užitečnému a rozum otwjragjcjmu učili; pan učitel české školy, zwlašť když má we škole několik djtek auřednických neb rodičů možnějšjch, učjwá raděgi mluwnici německé! — Domnjwagj se snad takowj němčitelkowé, že tjm w prawdě mládeži prospěšni gsau? Myslegj snad, že tjm něco chwalitebného neb záslušného dokázali, když žáci gegich některé sklonky německé nazpamět žwatlati znagj? Nepowážugj, že se tjm opět naneyweyš gen pamět cwičj, na ugmu rozumu, genuž by se zážiwné věci podáwati měly? Řeč nenj geště žádný předmět wědy, nébrž toliko prostředek čili nástrog, gehož pomocj se teprw něčemu učiti můžeme; řeč gest pauze prázdna forma, do njž se teprw wěda naléwati má. Kdo třeba sedmero řečj zná a ničemu ginému se nenaučil, předce nic giného nenj,

leda — sedmihlášek. Negsme snad proti tomu, aby se mládež česká také německy učila; známost řeči této gest gj užitečná, ano w některých okoličnostech i newyhnutedlně potřebná, pauze twrdjme, že to nesmyslné a všemu rozumnému wychowu odporné gest učiti se gazyku cizjmu, pokud neumjme swůg vlastnj, že mládež naše prwé w gazyku mateřském dostatečně wycwičiti se má prwé než se německému učiti počne. Školy triviálnj negsau zřjzeny k tomu, aby se mládež w nich učila gazykům cizjm, nébrž aby tam wěd pro budaucj staw swůg neypotřebnějšjch nabýwala; německé řeči se učiti má ginde přjležitosti dost, učiti se gj w českých školách triviálnjch gest proti aučeli gich i proti wůli zákona, a nikde by se trpěti nemělo. Protož snažně žádáme důstogné a welebné duchowenstwo, gemuž zpráwa a dozorstwj škol českých přináležj, aby tuto pro mládež i celý národ náš předůležitau wěc powážliwě šetřiti a o wycjdenj neméně gakož o zdokonalenj škol českých pečowati ráčilo.

Druhý prostředek weřegného wychowáwánj mládeže našj gsau hlawnj školy, kdežto dle předpisu §. 31. následugjcjm předmětům učeno býti má: náboženstwj s biblickau historij a výkladem ewangelij, čtenj, kraso- a prawopisu, počtům, německé mluwnici s praktickým úwodem ku pjsemnostem, a pro ty, genž na ģymnasia přestaupiti chtěgj, čtenj a psanj latinských slow. W kteréž řeči má se učiti mládež česká předmětům těmto?

W mateřské čili německé? Z politického zřízení školního to zřegmo newyplývá, tak málo gako o školách triviálních, které též za „*deutsche Volksschulen*“ se tam považugj, ačkoli se w nich mládež česká gazykem českým wyučuje a wučowati musj. Prostředecně však z téhož samého zřízení následuge, že se mládež česká i na hlawnjch školách gazykem českým cwičiti má. Neboť takto prawj mezi giným §. 44. o náwodstwj na hlawnjch školách gednagjcj: *„Bei allen Gegenständen muss sich der weitere Unterricht auf die vorhandenen Kenninisse gründen — a dále: Da die unverdaute Viehwisserei nirgend weniger nützt, als in den Geschäften des bürgerlichen Lebens: so ist bei diesen Schülern, deren viele zu Geschäften der Art aus der Schule treten, desto sorgfältiger darauf zu sehen, dass nicht von den Lehrern entweder aus Unwissenheit oder wohl gar aus Bequemlichkeit vorzugsweise das Gedächtniss bearbeitet, sondern eben so geschickt und fleissig der Verstand und die Beurtheilungskraft geübt werde; indem ohne diese Übung weder eine richtige Anwendung der moralischen Grundsätze, noch die gewünschte Brauchbarkeit in den Stand- und Berufsgeschäften erzielt werden kann.“* Z toho zagisté následuge, že se žákům českým také na hlawnjch školách všecky předměty přednáseti a wykládati magj w řeči gim srozumitedlné, tedy pokud giné dostatečně se nenaučili, w řeči české. Neboť kterak ginak možno vzděláwati rozum a

saudnost, působiti na mrawnj cit a wůli gegich? Čeho možno dočeliti gazykem žákům nerozumitelným, kromě pauhého nazpamět se učenj a papauškowánj? Kdoby pak na tom geště pochybowal, že se i na hlawnjch školách mládež česká gazykem českým wyučowati má, toho poukazu-geme na spis: „Politické zřízení obecnjch škol w cjs. král. dědičných zemjch,“ kterýžto spis dle wys. c. k. ěubern. rozkazu roku 1822. č. 36025, weledůstognými konsistořemi a c. k. kragškými auřady po Čechách, Morawě a Slezsku oznámen byl. Z něho se každý přesvědčiti může, že se na hlawnjch školách w 1., 2., 3. a djlém i we 4. třídě české mluwnici a geště giným předmětům česky wyučowati má. K tomu konci wysla také roku 1824. kniha nawodnj čili methodnj česká pro učitele triviálnjch i hlawnjch škol, kteráž by zbytečná byla, kdyby se zde pauze německy učiti mělo. A předce se to téměř výhradně na hlawnjch školách stává! Bez rozdjlu zdali mu žák rozumj čili nic, pokračuge pan učitel, kterýž často sám ani česky neumj, w německém učenj swém, mage za to, gen tak že to přede-psáno a ginak že se stáwati nesmj. Blaze pak geště žákům, kteříž prwe triviálnj školu nawštěwowali! Ti se aspoň dobře česky čjsti a psáti i základům swatého náboženstwj našeho naučiti mohli; mládež česká však, kteráž hned toliko do hlawnj školy se posjlá, gako gest to obyčegné we městech wětšjch, wjce zkázy než užitku we školách tak spořádaných nabýwá. Wětšj djl žáků

totiž wystupuje giž z druhé anò nezřídka také giž z prwnj třídy ze školy k řemeslům neb rozličným žiw-
nostem. Zde se při neywětšj pilnosti vlastnj i při neyswědomitějšj horliwosti učitelowě předce nemohl ničemu ginému naučiti, nežli tomu, což se gediné zde přednášj neb cwičj, totiž německy slabykowati, čjsti a počátkům prwnjm mluwnice německé, tak že při wýstupu ze školy ani prawidelně německy čjsti (což owšem w němčině ani nemůže, kdo giž německy neumj,) nercili mluwiti nebo psáti neumj. A to gest celé bohatstwj, gehož za 5—6 lět po-
bytu swého we škole německé wyzjskal! Ať nedjm o tom, že žádné *wěci*, žádnému předmětu pro bu-
daucj žiwot potřebnému se nenaučil; on ani *řeč* žádnau dostatečně neumj, aby se i w těch neyoby-
čegnějšjch potřebách buďauojho powolánj swého austně nebo pjsemně wygádríti mohl; neboť česky se zde nikdy neučil, a německy se nemohl naučiti. Odtud pocházj také bjdný staw wzdělanosti oby-
čegných řemeslnjků našich, kterjž z hlawnjch škol na učenj vycházegj. Dwadcátý z nich neumj ani aučet za wykonanau práci, čili *konto*, prawidelně napsati, tjm méně s to gest dle potřeby po-
kroků průmyslných spisy poučnými dále se wzde-
láwati, an ani česky ani německy dosti neumj, aby těm neb oněm rozuměl. Nawštěwugj owšem uče-
dlajci také opakowacj hodiny nedělnj; ale což magj opakowati, prawil gistý zkušěný učitel, když se ničemu nenaučili? Dále se s nimi pokračowati ne-
může; cwičegj se tedy opět toliko w tom, co se

gim pro nesrozumitedlnost a nezážiwnost giž we škole zoškliwělo; opět toliko na cwičenj paměti gegich se pracuge a podstatných mocnostj dušewnjch: rozumu, saudnosti a wůle celé školnj wychowáwánj gegich sotwa se dotýká. Gaké owoce wychowáwánj takowé wydáwati může w ohledu mrawnjm i občanském dále zde uwáděti zbytečno gest. — Nahljzegjc také nedostatečnost posawádnj metody, Neymilostíwěšj Wláda naše neywyššjm nařjzenjm od 30. zěrj 1837 ustanowiti ráčila; aby se w prwnj a druhé třjdě německých škol, tam kde gest mládež česká neb s německau mjchaná mluwnici německé českým gazykem učilo a k tomu nowau mluwnickau česko-německau předeptsati, kteráž by tak spořádána byla: „*Dass der lehrende Text böhmisch sei, und dass darin die deutsche Sprache mit der böhmischen in Verbindung gesetzt, somit auch die Eigenheiten der böhmischen Sprache angezeigt werden, auf welche Art zugleich die Kenntniss der böhmischen Sprache befördert wird.*“ Mluwnička takowá wysla pro školy r. 1840 a při dobrém gj užjwánj welikého prospěchu mládeži české přinášetl může. Ona gj totiž poskytuje wýhodu tu, že se také na hlawnj škole česky čjsti, psáti a základům gazyka mateřského austawně naučiti může; k čemuž, když přistaupj také wyučowánj w náboženstwj gazykem českým, gakož od knjž. Milosti Arcibiskupské nařjzeno gest: tedy žáci tito w prwnjch dwau třjdách hlawnj školy aspoň také tolik se naučiti mohau, gako na triviálnj škole

české, an potud wždy za těmito daleko zůstawali. Ale stary šlëndrián protiwj se, gak wůbec, všem opravám, a také této; netečnost a newědomost se silaw leniwosti spogená, z části též odpornost a nechů obmezuge potud welice dobré aučinky, kteréž by všecka tato gazyku českému přizniwá nařizenj Neyvyššj Wlády mládeži české přináseti mohla. Protož opět wznášjme neywraucněšj prosbu na Wysoce důstogné a welebné duchowenstwo, do gehož činnosti okrestu tato pro wdělánj národu našeho předuležitá wěc zasahuge, aby nad swědomitým výkonem neywvyššjho nařizenj tohoto bdjti a k aučelnému upotřebenj mluwnice této na dotčených hlawnjch školách přihlédati ráčilo. — Každá zagisté přjchylnost Neymilostiwěšj Wlády k řeči a národnosti našj tu neywětšj uznalost a wděčnost od nás zasluhugé, kteraužto zde každý prawý přítel mládeže české s radostj přigjmá, gakožto počátek nastáwagjcj oprawy. dālšj srdečně gi wjtage. Že pak dālšjho w opravách podobných geště pokroků zapotřebj, magj-li hlawnj školy prawé wychowatelny také pro mládež českau býti, kdožby saudný pochybowati mohl? W čem by oprawy tyto záležeti měly, to nám nawrhowati nepřislušj; my toliko saukromé zdánj swé pronášjme prawjce, že by na hlawnjch školách, kteréž mládež buď wyhradně nebo z wětšjho djlu česká: nawstěwuge, všem předmětům, negen w prwnj a druhé, něbrž i w třetj a čtwrtě trjdě by se mělo wyučowati gazykem českým: řeči německé pak, co zwláštnjmu

předmětu ve všech třídách postoupně se učit, tak jako se to s latinskou na gymnasiích koná. Tím by zmizel užitek ten, že by se žákům hlavních škol netoliko prázdna nádoba, totiž řeč, nebřž věcnatá věda podávati mohla; čimž by se netoliko paměť vzdělávala, jakož se potud nazwjce stává, ale i rozum gegich wjce by se osvěcował, sandnost ostrčila a duch w mrávném i vědeckém ohledu šlechtil. Gazyku německému proto by se každý za 3—4 léta pobytu na hlavní škole při dobrém návodu dostatečně naučil, žeby wystaupiw ze školy také w knihách německých dále se vzdělávali neb přešel na gymnasium, předmětům zde německy přednášeným rozuměti mohl; ano tu znamenitau výhodu by měl, žeby giž také mysliti se naučiw, ne pauze nazpaměť se učit, mnohem lépe u vědách prospjwati mohl. Známost mlurwnice české nadto welmi whod by mu byla při učenj se gazyku latinskému, an se gazyk český s latinským w celém slohu swém mnohem lépe srównává než německý, a mnohem rychleji by pokračowala w latině mládež česká, kdyby hned gazykem českým k latinskému wedena byla, než nynj, kdežto z českého do vzdálenějšho německého a od tohoto teprw k latinskému přecházej.*

Že pak i na gymnasiích gazyka českého wjce se setřiti, že mládež česká i zde w mateřské řeči cwičiti se má, z opětých neyvyšších nariženj nade wšecku pochybnost zřegmě wyswjta. Neboť tak

* A. brzy na to giž také k řeckému přecházej.

Red.

žádá vysoké nařízení dworní kommisí školní od 11. října 1816. číslem 40137: *Für Gymnasien in bloss böhmischen oder sogenannten utraquistischen Ortschaften sind 1) nur solche Präfekte, dann Grammatikal- und Humanitätslehrer in Vorschlag zu bringen; die auch der böhmischen Sprache kundig sind. 2) Sind die Schüler in diesen Gymnasien, welche die Kenntniss der böhmischen Sprache schon aus den Trivialschulen oder von der häuslichen Erziehung mitbringen, auch in böhmischen Übersetzungen und Aufsätzen zu üben. 3) Ist beim Anfange eines jeden Schuljahrs in den philosophischen und juridischen Hörsälen bekannt zu machen, dass bei der Aufnahme zu den politischen Stellen der böhmischen Länder den der böhmischen Sprache kundigen Studierenden, bei gleichen andern Fähigkeiten, der Vorzug werde gegeben werden.*

Že pak nařízenj toto nikoli zrušené není, hýbrň potud we své platnosti trwá, dokazuge se nowým nařízenjm od 19. října 1835. číslem 21275. cjs. král. gymnas. študij direktorátu w Čechách daným, kteréž takto znj: „Aus Anlass der mit Bericht vom 3. Oktob. 1834. N. 1264 über die Befolgung der wegen der Pflege der böhmischen Sprache an den Gymnasien in bloss böhmischen oder sogenannten utraquistischen Ortschaften erlassenen h. Studienhofkommissions-Verordnung vom 23. August 1816, N. 1921 gegebenen Aufschlusse wird dem Direkorate die künftige genaue Hand-

habung dieser k. Verordnung, aufgetragen und dasselbe hiebei aufgefordert, angelegentlich dahin zu wirken, dass auch den bloss deutschen Gymnasienschülern an Orten, wo diess noch nicht Statt findet, von geeigneten Lehrern Unterricht in der böhmischen Sprache in Nebenstunden erteilt werde.“ Gak se zachowáwagj ale wyseká nařizenj tato? — Ze wšeho nestáwá se powždy gestě téměř ničehož, a kdyby nebylo několika ochotnjků, kterjž nahljžegjce toho welikau potřebu, ze zvláštnjho pohnutj študugcij mládež aspoň mimo čas školnj gazyku českému učj, tedyby se zhola nic pro řeč mateřskau na gymnasijch nekonalo. S podiwenjm a bolestným citem tážeme se zde: proč se to nestáwá? Proč se nezachowáwagj rozkazy milostiwe vlády našj? Které gsau w tom překážky, kam se obrátiti máme, abychom ge odstraniti mohli? — Gak weliká se tjm mládeži študugcij pro budaucj powolánj gegj ugma stáwá, samo sebau patрно gest. Po skončených študijch žádá se od nich známost obau gazyků w zemi české obyčegných, bez kteréž powinnostem auřednjm w králowstwj českém zadost učiniti nemohau. Než kterak se magj naučiti gazyku českému, když kromě triviálek w celém králowstwj ani gediné českě školy nenj? Gediná stolice gazyka českého na universitě Pražské,* gakkoli weliký okres činnosti gegj, k tomu předce

* W tomto roce i pan ingrosista při c. k. aučtárně Jan Wáclav, kterýž po několika let učitelskau stolicí českau zastáwal, neyvyšším powolenjm druhau učitelnu Českau w Koppmannském domě

nepostačuje, zvláště z té příčiny, že teprw w dospělejším wěku študugcejm přistupná gest, kdežto giž wůbec člověk řečem cizjm tjže se přiučuje a nadto študugcej na wysekých školách mnohými ginými wěcnatými předměty baweni gsauce, řeči české tolik času obětowati nemohau, aby w nj té zběhlosti dosáhnauti mohli, gakowé budaucjm práwnjkům, saudcům, lékařům, kazatelům a g. potřeba gest. Rodilj Němci tedy zůstawagj při auřadech obyčegně toliko na kraginy německé obmezeni, kdežto by gim při dostatečné známosti gazyka českého celé králowstwj otewřeno bylo: ano i w kraginách těchto auřadu swému bez známosti řeči české aupně dostati nemohau. Neboť negsau ohražené snad kraginy německé od českých tak, aby w oněch wyhradně toliko Němci, w těchto gen Čechowé přebýwali; nenjř, gak wůbec známo, ani gednoho wětšjho mjsta po kragjeh německých, w němžby se také pazuj Čechowé, huď co řemeslnjci neb čeledjnowé, dělnjci a g. nenacházeli, s kterýmiž auřednjk, zvláště pak duchownj pastýř w rozličný obchod přicházjwá. Gak bjdné gest to pro tyto, když gim od duchownjho zpráwce ani w nejdůležitějšjch potřebach duchownjch přispěno býti nemůže! Ano nacházegj se w Čechách, pokud gen mně powědomo, celé osady české neb geště z wětšjho djlu české náležegcej ku farnjm okrskům pauze německým, kde nikdý, ani we škole ani na

otewřel. — I w Budči, w žitnobranské ulici, wedenjm p. Dra. Amerlinga wše cwičenj českým gazykem se wede

Red.

kazatelně slova českého neslychaj, ano kde žádných duchowních zprávců gegich tolik česky neumj, aby gen owčinky své na smrtelném loži w gazyku gich mateřském zaopatřiti mohl! Než, počkeyte gen, řekne se snad, wždyť oni se brzo poněmčj, tak gako se poněmčili sausedé gegich, a pak tam řeči české nebude třeba. — Ano, opravdu, toť snadná pomoc! Co woláš odsauzenče o pokrm w hladomorně? Počkey gen geště dō desátého dne, potom žádného wjce potřebowati nebudeš! — Či snad přepiatě se widj přirownánj tote? Žiwot každého zagisté národu základ swůg má hlawně w gazyku geho; kdo tedy tento mu zaumyslně ztenčuje neb o potlačenj geho pračuje, ten vraždy nad njm spáchaně se dopauštj. To žeby geště kdo obmeysleti mohl za dnů našich při nynějšjch pokrocjch lidomilé osvěty, při probuzeném duchu národajm, pod otcowskau wládau našj, kteráž negen gednoho, ale všech národů sobě Bohem swěřených wykwět a blaha rozmnožiti se snažj; že by geště nynj kdo zdrowým rozumem poněmčenj Čechů žádati neb očekáwati mohl, na to ani mysliti nemůžeme, pewně za to magjce, že každý saudný a nepředpogatý o neprospěšnosti i o nemožnosti toho giž přesvědčen gest. Cožby se tjm také zjiskalo, kdyby se to i státi mohlo? Snad by se tjm národ uslechtil a zdokonalil? Gděme gen do kragů zněmčilých a wizme zdokonalenj gegich w lidu obecném. Mjsto býwalé prostosrdečné bodré mysli panuge zde gakás nesdjlná zádumčiwost; mjsto býwalé

české wldnosti a přiwětiwosti gakás netečná polopitomost, a mjsto mužné samostatné a zpěwné řeči české gakás nerozumitelná a newyslowitelná hatlanina od čisté němčiny téměř gako od cizj řeči vzdálená, kteráž od gedné kraginy k druhé se měnj a w takowém rozstupu od sebe se vzdaluge, že Němec z východnjch Čech pochozj Němcům w Čechách západnjch bytugjcjm ani rozuměti nemůže. A w tomby snad wzdělánj, neb zdokonalenj očekáwati měl národ náš? To zagisté žádný rozumý žádati nemůže, aniž pak toho žádati třeba, an mnohem lepscjm, sprawedliwěgcjm a snadněgcjm prostředkem swrchu podotknuté wady odstranitj se dağj. Prostředek takowý bylby dle zdánj našeho ten, aby obě řeči w králowstwj Českém obyčegně, česká totiž i německá, we školách stegného práwa užjwaly; aby tedy tak, gako mládež česká na hlawnjch školách německému, tak také německá českému gazyku vyučowána byla. Wšecky předměty na hlawnjch školách w mjstech německých zůstanaa owšem německé, wedle nich ale ať se mládež učj pravidelně a pořádně také mluwnici české, tedy giž na hlawnj škole obdržj základ gazyka českého; a když se také na gymnasium w něm co pořádném obligatnjm předmětu cwičiti bude, tedy se ho zde dostatečně zmocnj ku všem potřebám budaucjho powolánj swého. Či snad nemilo by to bylo německým kraganům našim, aby se mládež gegich také česky učila? Právě naopak; všickni powážliwj welice si toho přegj, wolně k tomu, tážeš-li se gich, se přizná-

wagjce a litugjce toho welmi často, že gim nebylo k tomu ná školách přiležitost, dáno, učiti se gazyku českému hned z mládi, an w dospělém wěku giž k tomu pozdě býwá. Tjm způsobem by se tedy také žádost německých kraganů našich vyplnila, w krátkém čase uměli-by všickni wzdělanějšj oby-watelé země české, negen Čechowé, gako potud, obogj národnj řeč, všickni [by stegně schopnosti k auřadům w ohledu tom po celé zemi dosáhli, po-sawádnj mezi oběma národy gedné vlasti sem tam se gewjcj odcizelost a nepřjzniwost by pominula, a oba by pewnějšjm swazkem w geden weliký ce-lek se spogili.

Pokud ale toho nestáwá, pokud negsau dle toho zřízeny školy naše; my aspoň toho, co nám powoleno lépe si wážiti a ku prospěchu mládeže našj horliwěgi užjwati hledmež. Widěli gsme, že wychowánj gegj w mnohém ohledu gestě nedosta-tečné gest: ale žeby také mnohem lepszj i aučelnějšj býti mohlo, kdyby se gen toho bedliwě šetřilo, co nám Neymilostiwějšj Zeměpán w tom ohledu po-woliti, ano nařjdiť ráčil. Na to pozornost wšech lidomilů, gimž pokroky lidstwa wůbec na srdci ležj, wšech vlastenců, gimž na ušlechtěnj národu českého zwláště záležj, obzwláště pak důstogného welebného duchowenstwa i welectěného učitelstwa, gemuž dobré wychowánj mládeže swatau powinnostj gest, zase gedenkrátě obrátiti, o přispěnj a pomoc wšech w této pro národ náš předůležitě wěci zase gedno slowo skromné žádosti prohlásiti, gest aučel řádků těchto.

Neobsahují nic nového, něbrž věci, wůbec známé, častokráte již od mnohých progewené, ano takorča pro všednost swau málo wšjmané, proto však ne méně důležité; kteréž aby všickni, do gegichž okresu činného wzdeláwanj mládeže zasahuge, nestranně powážiti ráčili, snažně a uctiwě žádáme.

Oznamowatel.

a) Literatura.

1. *Pastwa duchownj pro owce z prawého owčince Kristowa, obsahujcjc w sobě: Katechetické řeči k vzdělánj všech katoljků, obzvláště pak lidu wenkowského, we swatém náboženstwj. S přjdwkem pro kazatele, uspořádaná od Františka Alexandra Rokosa, kněze cjr-kewnjho. Druhé, oprawené a rozmnožené wydánj. Djl prwnj. W Praze. Tiskem a nákladem Jana Spurného. 1843. Stran 214. Cena 40 kr. strž.*

Tato kniha, kteráž poneyprw w létě 1831. we dwau djelech na swětlo gest wyšla, byla w tomto Časopisu, a sice w prwnjm swazku pátého ročnjku welice schwálena, a že sobě této pochwalj w prawdě zaslawila, následek učil; neboť nezůstala we skladě knihkupeckém čerwům a molům za kořist, nobrž w brzkém čase tak weliké došla obliby, že rozprodána byla až do poslednjho wýtisku. I potřebj bylo druhého nowého wydánj, an se poptawánj po této knize bez přestánj dálo. Wybjudut s mnohých stran, wzal tedy pilný a horliwý pan spisowatel na sebe tu práci, že ten weškeren spis předělal, zdokonalil, a znamenitě rozšjřil.

Takým během ze dwau djlů powstali čtyři, gichžto prwnj z tiskárny giž wyšel, a před námi ležj! Porownáwagjc toto druhé wydánj s prwnjm, přesvědčugeme se patrně, že ne nadarmo nese toto wydánj w čele swém to heslo: „Druhé, oprawené a rozmnožené wydánj.“ Obsah tohoto prwnjho swazku gest prwnj kapitola našeho katechismu. Tataž hlawa obsahowala w prwnjm

wydánj dwadecjtna cwičenj; nynj obsahge sedm a dwadzet řečj katechetických. Poznávage totiž welikau toho potrebu i užitečnost, zvláštnj řeči učinil welezaslaužený pan spisowatel o Bohu, o nesmrtnosti lidské duše, o milosti Božj, o neyznamenitějšjch stwořenjch Božjch, o pádu prwnjch rodičů našich. Tak patero cwičenj křesťanských w téže gedné kapitole přibylo, čjmž se zcela doplnilo, i mjestněgi i důkladněgi wyswětlilo, což w prwnjm wydánj zkrátka gen nastjněno bylo.

Řeči w tomto prwnjm djlu obsažené následugj w tomto pořádku: Řeč úwodnj o křesťanských cwičenjch. O Bohu. O slowu Božjm. O prawdě katolických cwičenj křesťanských. O předstawených a učiteljch katolické wjry. O znamenj swatého křjže. Tuto řeč, genž gest w pořádku pátá, byli bychom učinili osmau. O potřebnosti křesťanské wjry. O wyznávánj křesťanské katolické wjry. Zde by bylo mohlo následowati učenj o znamenj swatého Křjže, gimžto se též wyznánj wjry katolické děge. Následuge osmá řeč: O nesmrtnosti lidské duše. Pak: O milosti Božj. O Bohu podle křesťanského učenj. O stwořenj swěta. O neyznamenitějšjch stwořenjch Božjch. O pádu prwnjch rodičů našich. O Ježjsi Kristu, kdo gest. O početj a narozenj Ježjše Krista. Žiwotopis Ježjše Krista. O přehořkém umučenj a smrti Pána našeho Ježjše Krista. O sstaupenj Ježjsowu do pekel, a o gehu z mrtwých wstánj. O Ježjsowu widětněm přjchodu z nebes k sauzenj všech lidj. O Duchu swatém. O křesťanské katolické cirkwi. O obcowánj swatých. O odpustěnj hřjchů. O budaucjm všech lidj z mrtwých wstánj. O žiwotu wěčném. O wywrácenj neyobyčegnějšjch proti katolické wjře námjtek; kterážto poslednj řeč gest celému djlu gako korunau a z drahého kwjtj uwitým wěncem.

Z tohoto obsahu widěti gest, že se náš welezaslaužený pan autor pořádku obecného we školách uwe-
deného katechismu wěrně držel. A že tak učinil, dobře učinil. Všickni, kterjž až posud pořádek ten přewraco-

wali, nič lepšjho nám nepodali. Náš milý školnj katechismus podle učného djla blahoslaweného Canisia ne pro filosofy, nobrž pro děti a sprosté křesťany zhotowený, newadj tak přjliš nedostatkem logického pořádku, gako spjše tjm, že leccos w něm gest wynecháno, což newyhnutedlně k věci zřj, a žeby w něm leccos mohlo býti lépe wyswětleno a opodstatněno. Maudrý ale katecheta snadně tomu wyhowj, pakli gen sobě počjná tak, gakož sobě zde počjná náš milý Rokos. Pokudž pak nám naše cjrkewnj knjžata, genž gsau biskupowé, giného katechismu nepodagj; pokudž nynějšjho katechismu we školách stáwati bude, wykladači geho dobře činj, pořádku geho se držjce.

Nynj nastáwá otázka, kterak každá částka knihy této, každá řeč zvláště gest wypracowána? Gestli se giž prwnj wydánj swau plnostj a gadrnostj, swau důkladnostj a srdečnostj welmi zawděčilo, mnohem wjce, daufáme, zaljbj se toto druhé. Pan spisowatel dokázal, že s celau dušj pracowal, a že umj podati djlo užitečné, djlo takowé, gehož každý s prospěchem snadno použiti může. Ne k rozumu toliko, ne k srdci toliko, nobrž k rozumu i k srdci mluwj na každé stránce. A co předkládá, stawj na nezvratných důwodech. Wšeecko potwrzue i upewňuje slowem Božjm, učenjm cjrkwé i swatých Otců. Radostný a utěšený gest to ukaz, kterýž se od ne tuze dáwných časů, počjná obgewowati na obzoru cjrkewnjm, že učitelowé słowa Božjho gak na kazatelnách tak i we školách wjce patristiky šetřj a užjwagj, než ondy.* Swatj Otcowé gsau swědkowé a rukogmowé austně podaného učenj Božjho. Po slowu Božjm magjť oni prwnj mjsto. Lid nás také, a to sice dobře a prawě, wýpowědjgm gegich welikau přikládá wáhu. Protož by nižádné cwičenj křesťanské, nižádné kázanj nemělo býti swědectwj gegich prázdne. Toho

* Když se to všeobecně stane! Neb to, byla ta meychytřejšj leat nekatolických theologů, odwratiť nás od patristiky, t. g. polau od dogmatiky, a užjwánjm pauhé moralky učitiť nás poloprotestanty.

Red.

pilně šetřil náš pan autor; neboť on všady, kdež toho
 potřebj bylo, se na swaté Otce odvolává, a zhusta
 ge uwozuge. Každé pak pagednánj gest na způsob ho-
 miletické řeči uspořádáno. Neboť gednokaždé slušným
 úwodem, dobrým rozdělenjm, a pak přiměřeným na
 celek se potahugjcjm záwěrkem gest opatřeno. Za tau
 přjčinau nazwal také pan spisowatel tato křesťanská
 cwičenj katechetickými řeči, kteréž i z kazatelnj před-
 nášjny býti mohau. A poněwadž příslibuge, že ke čtwr-
 tému djlu přigde regstřjk, kterýž ukáže, na kterauby
 neděli anebo swátek gednakaždá řeč připadala, tau přj-
 činau se toto djlo negen katechetům hodj, nobrž i kaza-
 telům bude wýbornau pomůckau, kteráž se gim w čas
 potreby welmi whodnau a prospěšnau býti ukáže. Na
 přjklad stůg zde řeč dwadcatá, kteráž o Ježjšowu widi-
 tedlném přjchodu z nebes a budaucjm všech lidj sandu
 gedná. Giž zmizel Pán Ježjš, tak počjná tato řeč, s hory
 oliwetské w oblacjch, a geště nepřestali gehu učedlnjci
 swých oěj wzhůru upjnati. Z gegich zamýšlenj wytrhli
 ge nenadále dwa angelé, kteříž se w mužských podobách,
 bjlym rauchem oděni gsauce, wedlé nich postavili. *Mušj
 Galilegštj!* tak promluwili k apoštolům, *co stogjte hledjce
 do nebe? Tento Ježjš, kterýž wzat gest od wás do
 nebe, takť přigde, gak gste widěli ho gdaucjho do nebe.*
 Widitedlně sstaupj tedy zase gedenkráté Pán Ježjš z nebe
 na zemi. Tenkráté se to ale nestane wjce w takowé chu-
 době, gako když poneypřw přigjti ráčil, ani z té přjčiny,
 aby snad opět lidi wyučowal, a hřjšnjky na dobrau cestu
 uwáděl; nýbř přigde we swé sláwě a welebnosti všech
 lidj sandit. Dřjw nežli však se s mocj welikau a swele-
 bnostj žgewj, zatmj se slunce, měsje nebude wydáwati
 swětla swého, hwězdy budau padati s nebe, a moci ne-
 beské budau se pohybowati. Při takowých znamenjch
 okáže se i podoba swatého křjže na oblože. Ach! strašno
 bude lidem, zwlášť hřjšnjkům, když uzřj, že se takowé
 změny w přirozenosti děgj. A gaká hrůza podegme ge
 teprw, když sám Pán Ježjš přigde, aby gednomu každému

zaskauženau mzdou wyplatil. — Z tohoto kratičkého a však pěkného úvodu k řeči o budaucjm saudu poznává se netoliko dobrý a čistý slůh Páně Rokosaw, nebrž i widěti gest, gak taze se toto druhé wydánj od prwnjho lišj. Učiniw nenucený a přirozený přechod, dokládá teď pan spisowatel, že tento saud bude nestranný a neyweyš sprawedliwý. Pozorugme gen, tak wece dále, 1) kdo bude saudcem, 2) koho, a 3) z čeho sauditi bude. Prwnj otázka rozpadá zase na tré menšjch částek. Saudcem bude 1) Ježš Kristus, a sice 2) gakožto člowěk a 3) spolu Bůh. Koho bude Pán Ježš w poslednj den sauditi? Tato druhá otázka opět se trogj odhýwá. Bude sauditi 1) wšecky lidi wesměs: 2) žiwé i 3) mrtwé. Na třetj otázku dává následugcj odpověď: Bude nás Pán Ježš sauditi 1) ze wšech myšlének, 2) řečj a 3) skutků našich. I podává pan spisowatel w této řeči hognau látku netoliko k gednomu kázanj, nobrž k trogjmú, tak že kdoby chtěl podle něho kázanj pracowati, nalezl by zde myšlének hognost. A gak krásně mluwj pan autor, když ku příkladu dj: „Pane na wýsostech přebýwagcj! gak přjsný počet budeme muset tobě někdy činiti, kdežto (gešto) téměř každodenně netoliko mnohá prázdna, marná a zbytečná, nýbrž i zlá a pohoršliwá slowa z úst swých wypauštjwáme. Nebo tjm gazykem, kterýmž tebe chwáliti máme, zlořečjwagj hned a rauhawagj se mnozj z nás twému neyswětěgšjmu řjzenj, když se gím něco podle wíle a žádosti nedarj. Tjm gazykem, njmž (gjmž) giné vzděláwati a gegich cti a dobrého gměna hágiti powinni gsme, tlachawagj mnozj před ginými oplzlé a nečisté šprymy, plamen chlipnosti w nich rozněcugje; a mjsto coby pomlauwaného zastati měli, pomáhagj ho geště také sami zlehčowati, přetřepáwati a očernowati (sami geště přispjwagj, by zlehčen a očerněn byl.) Tjm gazykem, njmžto (gjmžto) chygugcjho laskawě napomjnati a káratí zawázáni gsme, poraučjwagj, nastogte! mnozj těm, kterjž pod gegich strážj gsau, práwě takowé wěci, kterěž twému neyswětěgšjmu zákonu odporugj. O, prawdiwé

gest, do napsal blahoslavený apoštol Jakub: *Gazyl gest zagisté malý aud, a však weliké věci prowodj. — Gest nepokogné zlé, plné gedu smrtedlného.*

A tak důtkliwé, krásně wšady mluwj horliwý a welezaslaužený náš pan Rokos. Nebyli bychom nikdy hotowi, kdybychom chtěli wšecko aneb aspoň wětšj částku z toho wypsati, což se nám obzwláště mluwj o tom, gabychom mohli přjlišan bázeň saudu toho zmjrniti. Nábožným a ctnostným obcowánjm, laskawostí a milosrdenstwjm k bližnjmu, a prawým pokánjm může každý přjlišný strach přjsného saudu ze swého srdce wypaditi. Poněwadž djle tak wýborné a užitečné, a též papjritisk gest pěkný, prtož dogista se nezmejlme, an se domjwáme, že toto djlo bude welewjtáno, a že gakkali prwnj wydánj mile a ochotně bylo přigato, však toto druhé, že daleko wětšjho oblíbenj u wšech na winici Páně pracujjejch pánůw bratřj dogde. Končjme s tou wřelau žádostj, by ostatnj tři dljkowé co nejdřjwe na swětlo wysly.

2. Obraz smjseného manželstw. Powjodka pro katolické panny. Wydává Jos. Mir. Pokořelý, kaplan w Turnowě. Nákladem Dědictwj Swatojanskeho. Čjso XIV., cěna 10 kr. str. W Praze 1842. W knjž. arcib. tiskárně u Anny owd. Špinkowě.

Manželstwo smjsené, to gest: manželstwo nestegně wěřjejch osob, ta wěc zdála se nám i našemu lidu w těchto zemjch zákony ohražená a nigakému pozastawenj podrobená býti. Spjše nahljželi gsme neshodnost plynaucj z tak řečených mesalliancj či manželstwa krwe urozené s krwj owšem také urozenau ale sprostau, než neshody manželstwa smjseného. Zaclánělo nám mnoho mrakozdrogů k gásnému dopátrenj podstaty té wěci, mezi nimž náboženská netečnost, plzkým rauchem wšecko, co se wjry týkalo, pilně pokrywši, ney-

wjc oči s těch poměrů manželských srážela. Ne tak mezi našimi sauwěrci na západě. Tito hustěgi mezi odpadljky bydljce, cenu wjry swé zděděné giž proto lépe uwažugjce, že s bljzka a promjchaně s nekatoljky sausedugj, Febromianismu ač u prostřed sebe zrozenému záhy se opjragjce, a nad to též gistau nepautanostj pera i gazyka giž pro bljzkost Zareynanů opatřenj gsauce; tj, co wjm,* giž drahně let žarliwau ostrážitostj proti smjšeným manželstwům se opjrali, ač ne wesměs. Tjm se wyswětluge onen wýgew, že, když před nedáwným časem Koljnský arcibiskup po swědomj swém walnému přetoku protestantismu na nywy katolické tau cestau hraditi začal, my tady dlanho, kam se wrhnauti newěděli, a negedni za korauhwj katolickau přjpisem i gménem kráčegjce, proč že se gen za takowau malichernostj bauře rozsjswá, hlasu pozdwihowali. Rána zatjm giž byla wyletěla; malichernost tato wzrostla w obrowskau wýši, půl swěta oči na se stahugjce; mnohým nezdálo se giž genom o mečjch, kterýmiž by spor ukončen býti mohl: a však týž hlas, který lodičku naši giž často w prostřed bauřj postawenau, wlnami zalitau, gediným powelenjm nad hladinu tichau bezpečně wywedl, utišil i tekrát bauři, tak že krwe proljwáno nehylo. Nynj aspoň stalo se nám gasno. Djka perům několika proslawených mužů! Pramen tento, w gehož wodách tolik prawowěrných dušj nebo dokona utonulo, nebo w hořkých slzách se před časem rozplynulo, newysušil-li se a nezasypal docela, aspoň změlknul, že i kalnozrakým snadno dohljdnauti bude, že to nikoliw neškodnj žiwočichowé alebrž geduplnj štjrowé gsau, genž se na dně smjšeného manželstwa skrywagj.

Do počtu mužů, genž sobě w té záležitosti pérem tak stkwělau zásluhu dobyli, patřj welikým právem i spisowatel swrchu zmjnného w půwodnjm gazyku: „*Agnes und Sophia*, oder: *Die Leiden und Gefahren der*

* Čtenáři prwnjch ročnjků Katoljka budau mji gešče w paměti, že giž před dwadecjti lety mezi poreynskými katoljky často spory a wjznosti o taz manželstwu se proslýchaly.

gemischten Ehen," nazwaného spisu, genž se katofickému světu také swými „*Erzählungen des Priesters Ottmar*“ proznámil. An gijn nedůwolnost smjšeného manželstwa na stogisti cjrkewnjho práwa a děgepisu wjtěžně hágili, státnjkům i kněžstwu katolickému zbraň mocnau podáwagjce, pustil se náš prawě dotčený spisowatel na pole mnohem wydatnějšj spiskem s wrchu zmjaěným. Co počne konečně kněz i státnjk, když ženich a newěsta wášnj zaslepenj, hlas swého swědomj potlačiwše, radau přátel, prosbami rodičů pohrdše, před ně se stawj, twrdě na swém stogjce? Požehnánj cjrkewnjho gimj odeprjti, když tak wrchnj diecesálnj pastýř welj, to ge poslednj smutná powinnost, kterauž ruce sobě owšem umygeme; ale w srdci hoře nad zpaustau nastáwagjcej neuhasjme. Neocenitelnau tedy zásluhu sobě zjskal spisowatel tohoto spisu, že zpaustu podobnau w čas gestě nadcházj. Panna katolická, pročetsi tento wýborně složený, beze wšj přepiatosti wyprawowaný a té neymenšj urážky proti našjm odpadlým bratrjm sobě nedowolugjcej spisek, musila by gádrem wšj lehkomyšlností býti, aby dost malitkým plamjnkem lásky k nekatoljkowi zahōreti mohla, co totiž k ženichowi. Tři manželky katolické, za odpadljky prowdané, uwádj nám p. spisowatel na gewistě, gegichž osudy žiwými barwami lččené i poloslepé panně postačitelného swětla podáwagj k náležitému uwáženj bēd ze smjšeného manželstwa newyhnutedlně wyrůstagjcejch. Komu koliw tedy blaho cjrkwě, ždar manželstwj a geho plodů na srdci ležj, wděčným zagisté srdcem uzná tuto zásluhu půwodnjho p. skladatele: ale i zásluhu pana překladatele slušně pochwálj, že gest spis ten na české pole přenesl. Nelzeť knězi neywymluwnějšjmu strasti smjšeného manželstwa tak zajmawě i úplně na oči postawiti, gako ge tuto na wětwickách smyšleného arciděge rozestawené zhljžjme, kterýž sobě panna sama pročjtá a wěrnějšj paměťj w mysli uschowáwá. Gedno litugeme, že p. překladatel, negsa w Praze domowem, k tisku přihljdnauti nemohl, čjmž se wjce chyb proti

dobropřisu, tu tam i proti mluvnickým pravidlům do tohoto spjku dostalo, než gich tam w kněžách Dědictwý Swatojanského wúbee wjdáme, a že přílišné swědomitosti šetriw, mnohau průpowěd čistě po německu ač že slowy českými powědel. Přigmiz p. překládatel wraucj djk za swé wynasnaženj, a budiž přeswědčen, že překlad geho nám všem welewjtaným dárkem gest, mnohé poučj, wjc gich gestě poučj i potěšj; buda pak pečliwými dubhownjmi pastýři w ruce českých pannen na bljzku nekatoľkjů zdělowán, nepočetné mnozstwj bjdy, sljz s hrjchů před časem odwrátj.

Frant. Jos. Slama.

Literárnj nawěštj.

W stereotypném wydánj wyšlo w Lipsku právě:

Tomáše Kempenského Ctivero wydánj o Následowánj Krista. Z latinského přeložil a swotopisem i krátkau obranau skladatele opatřil **František Daucha**, kněz cjrkewnj, w arcidiěcesj Pražské. Wydánj stereotypné s ozdobami, po wykresch **Alex. Strachhubera** w Mnichowě, w dřewě rytými od **E. Krečmara** w Lipsku, a s dwěma snjmkj. S powolenjm c. k. Rakouské censury, a schwálenjm knjš. arcibiškuspského ordinariátu Pražského.

Dáwno giž od známenitých, wraucj nábožnostj přogatých mužů učiněno gest přiznánj, že wznešené a we swém způsobu gediné djlo „O Následowánj Kristu“ mezi náboženskými spisy po pjsmě swatém prwnj mjsto zaujmá. Že tomu w skutku tak gest, dokazuje wedlé giných důwodů také wěc ta; že mimo pjsmo swaté žádná kniha tak mnohonáctekrát wydána a do tolika gazykůw přeložena nenj, gako spasitedlná kniha tato. Také českému nábožnému obecnstwu podává se zde nowý této wyborné knihy překlad, kterýž opatřen schwá-

lenjm néydůstog. knjž! arcibiskupského ordinariátu Pražského, ohledem na wnitřnj uspořádanost i zewnitřnj au-
 prawu překrásného wydánj zagisté ceny půwodnjho
 spisu úplně důstog. gest. Překlad knihy, dle wyzmánj
 znatelů we zpráwné, wáznému obsahu spisu přiměřené
 mluvě podán; spolu tak plynňý a lehký gest, že od wzde-
 laných i lidu obecného (též mládeže) k náboženskému
 i mráwnjmu wzdělánj s rovným prospěchem použit býti
 může. Mimo to i *šiwotopis* Tomáše Kempenského a téhož
obhágenj proti geho odpůrcům předeslány gsau spisů
 samému, w němž ostatně čtenář negen *zřegmá mjsta*
pjsma swatého gasně wytknuta, ale také *nesčjslný po-*
čet giných citátů, na prawdu pagednáwanau se prawě
 wztaħugjcjch, nalezne. Co se zewnitřnjho uspořádnj
 knihy (*mezi českými ponejprb stéréotypně wydtrněj*)
 týče, tak weliká péče o to wědena, že snad posud málo
 která česká kniha takowými *illustracemi* čili ozdobnjmi
 rytinkami se bude moci wykázati. Připogeny gsau totiž
 předně w starobylém způsobu aukhledně rytý *hlubnj*
titul a dle starého obrazu wěrně způsobená *podobizna*
 Tomáše Kempenského, pak wýznamné *zачátečnj rytinky*
 čili iniciálky a *záwěrečnj vinětky* u každé gednotliwé
 knihy; mimo to každá ze čtyř kněh pro sebe geště opa-
 třena gest rytým *titulem zvláštnjm*, něgaký děg z pjsma
 swat. představugjcjm, an konečně každau stránku ce-
 lého djla *rytá obruba* obhražuge. Wšecky tyto rytinky
 schwalně pro spis ten od Alex. Strachubera w Mni-
 chowě a E. Krečmara w Lipsku mistrně wywedeny
 gsau. Ze dwau přidáných *snjmů* (*fac-simile*) po-
 dává gedem ukázkau z Antwerpenského rukopisu knihy
 „O následowanj Krista“ od roku 1441, druhý pak z mis-
 sálu od roku 1417, obau psaných rukau Tomáše Kem-
 penského rukau vlastnj. Poslěz i *pjsmem aukhledným*
 také slabšjmu oku zřetedlným, a pěkným papjrem au-
 prawnost knihy w té mjře gest dowršena, že obecn-
 stwo, wzawši do ruky, zagisté uzná nakladatelowu o to
 péči, aby wznešené djlo to, k posilněnj w nábožnosti

tak mocně přispjwagj, w každém obledu ozdobjně na swědlo wystaupilo. — Aby wšak i méně zámožnj knihu ta sobě zgjednati mohli, způsobeno gest wedlé stkwostného wydánj také *wydánj lewnějšj*, we kterém pauze ony čtyry zwláštnj titule ke každé gednotliwé knize wypuštěny, ostatnj ale ozdoby wšecky ponechány gsau. To wše se nábožnému čtenářstwu s tjm doloženjm we známost uwádj, že se spis ten za přjčinau podotknutých vlastnostj negen co *modlitebnj*, ale i *wzděláwacj kniha domácj* gak mládeži k podělenj po zkaušce tak i wúbec k *darům swátečnjm* zagisté welice hodj. —

W Praze gest kniha ta na prodeg u M. Neureutera, pak wdowy po A. Schulzowi (předtjm. Dirnböcka) w Je-suitské ulici čjs. 183 a 186; gakoz i we wšech řád-ných knihkupectwjch domácjch i cizozemských. *Le-wnějšj* wydánj na tiskacjm weljně stogj: sešité s dřeworytinnau obálkau 45 kr. střj, čistě a pewně wázané 1 zl. stř. *Stkwostné* wydánj na neykrásnějšjm weljně w tuhé obálkowé wazbě 2 zl. stř. (Cena wýtisku *stkwostného* wydánj *wjce neb méně ozdobně wázaného* řjdj se podlé stkwělosti wazby.)

Wiesner.

Náwěštj.

W knjžecj arcibiskupské knihtiskárně, řjzenjm Synůw Bohumila Haase wyšly tyto knihy:

„**Poklad duše.**“ Modlitebnj kniha pro katolické křesťany. Od Josefa Zimmermanna, lokalisty we Stodůlkách. 12. stran 333. — W těchto poslednjch letech wydáno gest sice mnoho nowých modlitebnjch kněh, aby se pobožnému lidu podala do rukau pomoc, kterauž by we všelikých potřebách ducha swého wraucnau modlitbau, duchownjm zpěwem a spasitelným rozgjmánjm k Bohu powznášel: nic méně však každá nowá modlitebnj kniha nám gest wjtána, w kteréž spisowatel vyplnil, čehož gsme w giných knihách téhož způsobu pohřešili. Myslme pak, žeť právě dotčený p. spisowatel tak šťasten byl, w newelké knize swé pobožnému lidu podoti všecko, čehož mu potřebj. Potřeby nábožného lidu gsau vlastně dwoge: osobnj a obecné. Osobnj potřeby týkagj se toliko saukromné pobožnosti, kterauž kdo buď doma, buď w chrámu Páně sám koná. Obecné potřeby ale se týkagj těch pobožnostj, kteréž člověk konati chce buď doma se swau rodinau, buď w kostele se všjm shromážděným lidem. Co se dotýká saukromné pobožnosti, následowal p. spisowatel chwalný příklad giných autorů, ničeho newynechaw, čehož právem w modlitebnj knize hledáme; i tjm dobře posloužil českému lidu, že použil těch věcj, kteréž w ginogazyčných knihách shledal, a kteréž wůbec za dokonale uznány gsau. W obecných potřebách ale neylépe slaužj lidu spisowatel modlitebnj knihy, když se přjsně držj: gedno, pořádku cjrkewnjho, a mimo to když přigjmá ty věci, kteréž wůbec zawedeny gsau. A právě to shle-

dáváme w dotčené knize. Rozdělena gest dle pořádku cjrkewnjho roku, a každá částka záležj z modliteb, gak ge koná swatá Cjrkew, z lytani, gak wúbec zawedeny gsau, a z pjsnj obecných. Kdo tedy s tauto knihau do kostela wcházeti bude, shledá w nj všeco, co se modlj swatá Cjrkew, a co shromážděný lid zpjwá. Práwem můžeme na p. spisowatele obrátiti slowo Páně řkauj: „*Učitel umělý w králowstwj nebeském podoben gest člověku hospodáři, kterýš wynášj z pokladu swého nové i staré věci.*“ Ne nadarmo tedy nazwal knihu swau: „**Poklad duše.**“

Pilný P. Tomsa pokračuge u wydávánj Niericowých powjdek, a z překládů geho gsme opěť obdrželi: „*Milowati budeš blišnjho swého gako sebe samého*“ a „*Nalezence*“. Obě tyto knjžky obsahuj netoliko utěšenau zábawu, nébrž i welmi prospěšné naučenj: a sice pro mládež i pro rodiče a wychowatele. Co se týká charakteru osob, o nichž se gedná, ten gest welmi wěrně naznačen a důsledně wyweden, tak že, ge-li šlechetný, mocně čtaucjho powzbuzuge, aby ho následowal: — a ge-li nešlechetný, čtaucjho práwě křesťanskau neljbstj naplňuje, a výstrahu dává, aby podobným náruživostem we swém srdci mjsta nedopauštěl; ostatně ale učj, aby nenáwiděl zlého skutku, s chybným člověkem ale křesťanskau útrpnost měl. W utěšené powjdce wyprawuge nám prwnj knjžka, že lidé mnohým člověkem proto genom pohrdagj, poněwadž ho neznagj: a druhá knjžka, že lidé proto genom mnohemu činj křiwdu, že ho neznagj. Obě knjžky ale ukazugj, gak nezpytatelné gsau cesty Božké prozřetelnosti, k naprawenj chybného, a k obgewenj a oslawenj šlechetnosti potlačené. P. Tomsa wolil dogista u wydávánj těchto powjdek takowý pořádek, že každá následugjcj zagjmawějšj se býti widj; a tak daufáme, že nám při této duchownj hostině na posledy podá to neylepšj wjno.

Hawránek.

8. Báseň wánočnj.

Od

Arnolda Oldř. Šindeláře,
kapitulara Teplského, gymnasiálního katechety w Plzni.

„**Proč se osteycháš, struneček napnauti,
Nesmělá ljo? wznečenau neřádám
Hlásati slávu, zvelebit ni mocné
Wjtěze rámě.**“

„**Wjmtě wábnějšj, (powolit ge hodno),
Pěwko má! pjsen: Blašená co láska
W srdci upřjmném wěnuge **Drahému**
Gemně zašeptneš.**“

„**Ač se osteychám, struneček napnauti
K slávě a chwále; blašená co láska,
W srdci upřjmném wěnuge **Drahému**
Ráda zašeptnu.**“

„**W lůně panenském, pacholátko božské,
Gak se usmjwáš přemilostně na mne!
Poslyš, ó krásný rozenečku! něšně
Nápěwy ljoy.**“

**„Kviteček vonný co rosička garnj
Různo po vonných lučinách napájj,
Hvězdiček v gasném klenutj co čjtá
Dráha nebeská.““**

**„Sluhowi svému — v roce nám dopřáném —
(Wraucně oč žádá duše má), milostj
Z šjdlá lásky své tolikých, ó dobrý
Pošli Ježíšku!“**

9. Mocnost modlitby.

Wzdělal

Ferdinand Kopp,

alumn kajžecjho arcibiskupského Semináře w II. roce.

**Kdyš roznjčen w rozkošném plesu
Se wraucně k Twůrci swému wznesu:
Hned wýhost dám wšj porobě,
Neb blaženost mám — w modlitbě!**

**Kdyš strašná mrákota mne saušj,
Duch prawdy dopjdit se taušj:
He! Boha wzyjwám horliwě,
A maudrost nagdu — w modlitbě!**

**Kdyš spanilá ctnost zagme duši
Wšak wůle slabá poklid rušj:
Co začjt w této chudobě?
Kde hledat sjly? — w modlitbě!**

**Kdyš zamezjme cestu k ctnosti,
Zlý přjmo radj k nepravosti:
I zmušilosti w té době
Naleznu genom — w modlitbě!**

**Kdyš přjtel mne wjc nechce znáti,
Mně počne w bludu hořce láti
Tu útěcha mně potřebau,
Gi nagjt možno — modlitbau!**

*Když rozkoš vědomí na vždy klyne
Aniž mně štěstí skrovně klyne:
Pak w Boha doufám w útrobě,
Prosím ho spasně to — modlitbě!*

*Když lkavým šeptem tušby, šle
U drahých hrobu, vedu věle:
Ay! slzy pro mně půwaba,
A bolest mizj — modlitba!*

*Když posléz smrt podstaupit musjm,
Pak trpkost gegj neokusjm:
Neb rozkoš moge gedlná
Wšdy byla wraucj — modlitba!*

b) Rozličnosti.

Wšeučeliště řjmské

de propaganda fide.

Od

Josefa Dobicera,

kaplana w Citolibech, Litoměřické diocesi.

Založil ge *Urban VIII.* a mnoho k němu dobročinců přispjwalo, a posud přispjwá. Z welikomyslných dobrodinců prwnj gest spoluzakládatel propagandy: *Giovan battista Vivas* z Valencie a Kardinál Antonio Barberini. Prwnj darował tomu kollegi swůg palác, kterýž podnes magj, a obětował mu celau swau mohowitost, z njž deset mjst pro tolik wychowanců, ač si oni z gakeho koliw národu gsau, založil gest. A kardinál zase 10 giných mjst založil pro ustanowených národů šest, totiž: pro Georgičany, Persany, Chaldegj, *Jakubity*, *Melchity* a *Kopty*; pozděgi však geště 13 giných mjst k tomu založil, sedm pro *Ethyopy* aneb Abyssiny, a šest pro východoindické Brahmy wzywače. Ginj pak dobrodincowé přinesli oběti swého wjry wyznánj pro gine národy, gakož pro *Albanesy*, *Bulhary*, *Serby*, *Irčany* a t. d., posléz i kolleg z *Fermo* k tomu připogen byl a tjm tedy způsobem rozmnožil se r. 1759 počet alumnů skoro na 70. *

Ze začátku bylo kollegium podlé wůle zakladatelowy pod zprávau třj kanownjků z tolíkěz basilik; a však giž 1641 s kongregacij spogeno bylo.

Ti, kdož do něho wstaupiti mjnj, musegj skrze biskupa swého, aneb skrz vikáře apoštolského aneb přefekta missionářského na kongregacij spis zaslati, o přimutj žádagjee. K tomu se geště požadugj potřebná wyswědčenj mrawopočestnosti a učenosti, křestnj a birmowanj list. Kdož před obdrženau odpovědj cestu by tam nastaupil, ten obyčegně přigat nebýwá. — W Řjmě se octnuwše do propagandy se ubjragj a rektorowi poslušnost přislibugj. Šest mėsječů po wstaupenji, aneb kdyby při wstaupenji 14. rok wěku swého nebyli geště dosáhli, musegj do toho času čekati geště, pak každý wy-

* Udánj tato z wlaského překlada dila od Augusty Theinera wzata. *Il Seminario ecclesiastico e gli otto gioni a Santo Eusebio in Roma. — Roma. 1834.*

chowanec u přítomnosti kardinála, préfecta aneb geho sekretáře přísahu složiti powinen gest, že se na wždycky w missionárstwj uwazugj, a právě proto, že nenj ústaw ten pro spráwu duchownj u gednotliwých osad, nýbrž k rozmnoženj po světě, také ~~přisahu se zavazugj~~, že bez wýsownjho dowolenj kongregacij w nižádný giný řád newstauj.

Od mnoha let se tu ten obyčej zachowáwá, že schowanci ~~začátkem druhého roku~~ *theolog. studij* swých dosahugj swěcenj kněžstwa a po welikých nocjch tohotěz roku wystupugj. Se wšjm ge ústaw zaopatruge, šatstwem i knihami potřebnými a penězi na cestu, kteréž na př. až do *Koblence* nad Rénem 100 skúď, do *Činy* pak 600 obnášj. Ti, kterj do chudších, osiřelegších wyslanstwj putugj, dostáwagi také kalich stříbrný, ornáty, a čehož k službám Božjm potřebj. Drjw ale než s poswatným městem se rozžehnáwagi, berau se k Otci swatému a polibiwše noh geho účastnj býwagi, na cestu dalekau odhodlani, požehnánj geho, gakoz i wšeligakých přednostj a darů znamenitých.

Obsahugj studia gegich reč *latinskau a wlaškau*, a každý *w reči své materské*, njež pak *aučinkowati magj*, dokonalého cwičenj nabýwá. Orientalowé latine se tuťo drjw učjce, musj w nižších školách spolu i něco z historie, zeměpisu a počtárstwj se učiti. We filosofii prwnj rok logika a metafysika, algebra, geometrie a trigometrie se učj, druhý rok étika, fisika a hebreysčiny studium. A wšak theologii wšickni schowanci bez rozdjlů po čtyry léta se učj a w prwnjm sice a druhém roce denně dvě hodiny dogmatiku, gednu hodinu morálku mimo pastorálku, pak cirkwnj degepis a hebreysky magj; w třetjm roce a čtvrtém denně dvě hodiny dogmatiku, gednu hodinu práwo kanonické, a týdně čtyrykrát gednu hodinu wykládanj pjem swatých. W obřadech, liturgii a w zpěwu bohosłowci z každého oddělenj týhodně gednau se cwjčj. Wšickni učitelowé gsau knězi swětštj, naproti tomu ale giž od několika let řizenj domácj, duchownj, spráwa a dozorstwj nad schowanci gakoz i ékonomie toho ústawu pěti otcům z towaryšstwa Ježíšowa swěřena gest. Co se týká mluwnických cwičenj pro gednotliwé národy, učitelem *čjnské* řeči gest missionář po 21 roků w Čjně bywšj a w řeči té gako Čjnan zběhlý gsaučj; *arabčine*, *syrské* a *chaldejské* řeči wyučuge swětský z *Libanona*; *armensky* a *turecky* učj *armenský* kněz z *Cárohradu*; staro- a noworecky Řek z *Adrianopole*. Negsau wšak mlčenjm pominauti cwičenj, kteráž každého wečera kardinál *Mezzosanti* s rozličnými schowanci ze zemj rozličných mjawá.

Nesnáza ale veliká na ústavu (tom právě v tom se naskytuje), která schowanci tolikerych národů v cizím řeči své omlouvají zachování býti mají. Od vlasti své vzdáleni, a gínými světskými neobručce, pod gakausi kázanj klášternj gsauce, s cizokrágnými saludruhy spogenj, a modetijnj a studiemj zaměstnanj, a bez toho k mlčenj nakloněnj, schowanci ti a takowj, genž se zde v počtu toliko skrowném skoro pogednj nacházej, snadno blaholu řeči své mateřské odcizeni býti mohou. I byla nesnáza tato od prefekta v missionářstwj oželená částegj. By se tedy v tom gaksi wyhowělo, bylo nedáwno ustanoweno, aby pokaždý geden schowance po gjde kázanj aneb malau řeč přednášel v mateřčině své, a aby geho kragané při ni byli. Ale snadno se stává, kazatel a posluchači ze počtem sebe rovnj gsau, tak na při byli gen dwa *Kalifornčané* v kollegi, a mimo ně nebylo negen v Řjmě, nýbrž i snad v celé Evropě žádného, genž by řeči gich byli rozuměti. Dospělejší ale schowanci každau neděli kázanj v mateřčině mfwagj v kapli domácí a přítomnosti kraganů swých. Schowanci, když nedělnjho času nešperry dozpijwali, ehodjwagj behoslowei s njmi na hrad *Angelský*, by tamtéž djtky wo-genské v náboženstwj cwičili a wogákům kázali, začasté i hostince trestencůw nawstěwagj, nemocných potěšugje a ge wyučugje; ti pak, genž gíž knězi gsau, přes to gestě na obau mjstech zpověď wyslýchagj, aby se w spráwě duchownj záhy wywěčili.

Nadto i glyných gestě těžkostj se vyskytuge stranu řeči, powah, obyčegů, schopnostj schowanůw těchto. Protož staně o wědecké stránce toho ústavu souditi powinnost každého gest. Co do hlawnj stránky, do nábožného ducha kněžského a do kázně sporádánj, wsecku chwálu zasluhoge Propaganda.

We Wlašjch wůbec, zvláště ale v Řjmě, kdež patčiwost slunce na ducha i tělo parnem swým zle dotjrá, gesti potřebu kázanj obyčeg, že člověk po někaký čas na wzenkowu dle pohodlj, bez násilného se namahánj, edpočjwá, aby na čerstwém powětrj zase seajlil. Gakož mnohé wpolectnosti a kollege, tak i schowanci z propagandy mají swau wlllu, kdež dluho a taužebně očekáwaný čas k newinným wyraženjm a k oddechnutj ustanowený trawjwagj. Začjwagj přásdniny podzimnj začátkem měsíce Zářj, a trawjwagj až do 4. Listopadu. A 10. Zářj gezdjwagj schowanci na wozech do čtyry hodiny od Řjma vzdáleného, a paty thory Albánské ležejho Frascati. Tam kde kolebka slawného Řjma stála, kdež geho pastewci pásli, s wlky hornjmi se potýkagje,

kdež na osamělém návrať pod šjrym nebem, lesem a pohan-
kau zarostlé, w hlubokém mlčenj pohřžené zbořeniny Tu-
skulanské geště gsau, u gichž paty klášter Kamalduenský
se swau zabadnělau fortneu stál, tam majwagj synové teli-
kerych národů swau villu, na niž i pozděgi, gsauce we
swé vlasti, an žiwot bjdný a trpký ge swjrá, zagisté welmi
často s potěšenjm sobě zpomjnagj. Tento dwůr půwabaým
položenj a krásaa přjrodnej wyniká; kardinál *Montalto*, sy-
nowec Siksta V. byl geg založil, malby na olegi ze školy
Rubenaké, frescomalby od *Dominichino*, *Hannibala Carracci*,
Zuccani a g. w. ho okrášlugj. Bylť pro propaǵandu r. 1833
za 33,000 škadů od rodiny Odeschálchi zakaupený. Gaký
tam as wedau žiwot? — Po wykonané modlitbě raunj, po
mši swaté a po snjdaaj chodjwagj schowanci, gako w Řjmě
po oddělenjch na procházku, tu hodinu před polodnem se na-
wracugj, by až do času k obědu na studie se oddati mohli.
Po stole hránjm w kuželky a w mič se bawj pod košatými
gawery a gilmy u dworu, a za hodinu pak wespolek čj-
tagj buď knjžku nábožnau aneb se modlj růženec. Na
to gakési mjsto klassické w děgepisu Řjmském na bljzku
nawštěwugj, aneb gakausi villu, aneb klášter, aneb vysoké
hory, s njchž by spatřiti mohli moře a zelené aužlabj pohoří
Albanského a Latinského, a sluncem wypráhlaui Kampanii,
z gegjžto prostředku osamělý kněžský Řjm se swau pře-
wysekau báj na Petrowu chrámě wystupuge, neyzažšj obruba
toho rozmanitého pohledu w nepřestjžné dálece wlny námořské
zahrnugj, a an za gasných dnů lodj, na njchž se wzuášegj,
patrně k poznánj gsau. Procházenj se trwá až do klekánj
aneb do západu slunce, náčež hodina k studium a pak k we-
čeri bige. Wšickni schowanci se potom bez prodléwánj na
mjsta odebjragj, kdež se wečjr hrau w šachy a ginau obwe-
selugj, toliko karty zapowězeny gsau. Střjdagj se we hře
pogediná oddělenj, každé dle pořádku, a geden wečer hra
billard býwá. Ta se pak posléz s společnau modlitbau skon-
čuje, náčež se každý na odpočinutj uchyluge. Gako ale
wšeccko pozemské, tak i tyto utěšené kratochwjle propaǵan-
distůw ku konci docházegj, a tak tedy i oni 20. Zářj se
swau villau rozlaučiti se musjwagj; a nawrátiwše se do
Řjma na těle i duchu posilněnj mjwagj *duchownj cwičenj
swat. Ignácia* z Lojoly, 23. dne měsjece Řjgna, se zapečjma-
gjej a až do 1. Listopadu trwagjej; kteráž gim na nowý
rok školnj za kaupel duchownj slauožiti magj, aby sgedno-
ceně a duchem obnowenj s nowau silau a zmužilostj k wy-
tknutému ejli důtkliwému čerstwě spěti mohli.

Neylaciněšj mešnj záduš.*

..od

Wáclawa Alex. Pohana,

Budřgowského biskupského notáře, a děkana w Poříčj nad Sázawau.

Mešnj záduš stawj buď zakladateli samému, buď wýslovnau wůlj zakladatelowau wytknutým milým geho zbožnau a wěkostáau památku za duše gegich, by někrwawau swato-swátau obětj nowozákonnj, a modlitbau cirkewnj Bůh wprošen, byl gim milostiw, a umjrnil winu gegich; paklihy pro některé poklésky a nedostatky před trůnem geho sláwau wěčnem ozářeným s zbořem Šerafjnským pjsně chwály střjdati gim hned, gak mjle raucho smrtedlnosti swěšky, nebylo dopřjno! Tať křesťana maudrost gest neydušogněgáj, za dne konati djlo dobré (Jan 9, 4.), lnauti se k ctnosti srdcem celým, a spásu duše swé střjot pawezau Berámkowau.

Swrchowaného nebes blaha dosjel, gest neodmluwně úloha ta neyduležjtěgáj a neykrušněgáj, gelikoz králowstwj Božj násilj trpj, rozum lidský obmezený, wůle porušená, četno nepřátel, bog tuhý a wjtězstwj nesnadné; cesta tam uzaunká, powolaných mnoho, wywolených pak málo. Komu plawba k wěčnosti zdá se býti gen hřjčkau, tomu bratrsky radjm ohlednauti se na přjsný žiwot dřewných předků swých, gaktě na pauštjch žigjce, w mrtwenj těla býwali pilní, w postech hognj, na modlitbách dnem a nocj trwagjej, w plněnj swých powinnostj neunawenj, wůboč celau dušj o to se zasazowali, aby denně dokonalegájmi, swětěgájmi a záslužněgájmi se stali, a přede weslugjce k osudnému přjstawu wěčnosti, bázeň swau utagiti nemohli. Plawba dať se, waneti klidný wětrjček. O, kéž s nebes wýše Duch Páně zawjťá k nám, a na perutjch diwotagných swé milosti nás nese k stanowišti blahoslawnému! On wšak wěge, kam chce, Duchu aťe dobrého dá Otec nebeský wšem, genž wraucně zaň prosj. A ten Duch swatý, když přigde, wlěwá w srdce čisté a pokorné dary swé, a usnadňuje plawbu naši duchownj. *Rozdjlnaj gsau darowé a milosti, ale tentýž Duch. Rozdjlná gsau působenj, ale tentýž Bůh, kterýž působj wšecko we wšech; a rozděluge gednomu každému, gakž chce.* (1. Kor. 12, 4. 6. 11.) Gednoho gestitě tedy potřeby, modlití se s neroztržitau myslj a s prawau wraucnostj duše. *Reze mne*

* Toto pouaučenj patj právě do předu mezi pogednauj; ona byla gsau ale gž witi-stěna, a odložiti toto až na přesrok, bylo nám toho ljto, protož game ho zde přisaditi si popjli.

nic nemůže učiniti, wece Pán (Jan 15, 5.), a žádný nemůže přigiti ke mně, jedině leč Otec, kterýž mne poslal, přitáhne ho. (Jan 6, 44.) Šw. Pawel dokládá: Ne žebychom dostateční byli mysliti něco sami ze sebe, jakožto sami ze sebe, ale dostatečnost naše z Boha gest. (2. Kor. 3, 5.) Bůh zágisté gest, kterýž působí v nás i chtění i dokonání podle dobré vůle své. (Filip. 2, 13.) Protož wej: Bez přestání se modlte. (1. Tess. 5, 17.) Šw. Jakub gest nám radau tau: Gestliže kdo z wás potřebuje moudrosti, žádejz ji od Boha, hlerjz dáno všeckněm hojně a ochotně, a neomlawná, a budeš genu dána. (1, 5.) Pak sehwaluge modlitbu spolita, řka: Modlte se za sebe we spoleky, abyste spaseni byli, mnohot zágisté může modlitba spravedlivého ustatičná. (Šw. Pawel se sám modlitbě Řimanů pouučí, řka: Prosjm wás, bratřj, skrze Pána našeho Ježíše Krista, a skrze tu lásku, kteráž gest dar a darce Ducha sw., abyste mi pomáhali na swých modltbách za mne k Bohu. (Řim. 15, 30.) Saudil-li učitel národů modlitbu prawowěřjoch sobě býti prospěšnou, tjm wijce mělibychom celau dušj k tomu se nésti, bychom i my přjmluwy a pomoci gegich došli. Neboť blaho nebes gest swrchowane dobro, a proto k dosažení ho dlužno nám wytečných ctnostj, gakowěz však bez wyššjho působení Ducha sw. nám prawozowati nelze. Neoswěcugeli, neobžiwuge, nešlechtj, a neobčerstwugeli rosau nebeskau Duch swatý duše naše, nehybáli srdcem, nenjli tag nau geho moci wůle naše k ctnému, swatému a blažnému životu kleněna, puzena a wedena; tady nám zholo nemžno mysliti a jednati tak, gak zákon Kristůw kaže, a nám co členům ižse angelské powlnao: *Máme-li gji w zápas smrtedlný, a nechceme-li auzaz wjiti, prospěge cizau pomoci se okraditi. Neytězsj býwá bog, když duše na odchodu k věčnosti posledně s tělom zápasj. Obraz smrti dšj každého i hrdinu neyudatnějšjho. Hodina gegj gest hodina žitj wezdegsjho neydaležtější, ana rozhoduge šťastnam i nešťastnau věčnost naši; neboť gak zdatělawěk dokonal, tak tam počjná; gak zde umřel, tak tam žiw gest. Za tauže přjčinnau pohledáwá umjragjej w osudné té době mezi pozemčany i nebesčany bezpečné útočiště, by modlitba gegich byla mu zástitau, a Duch Boží na přjmluwu špalej zbožný úmysl a dobra wůli w srdce geho wli, duše k Twůro upřjmně se obrátí, a temnau smrtj bránau poznřečt k swětlu neakonalnému wyše zahvězdj. Paklihy záseba skutků gegj w knize života wyznačených na wáhu Božské spravedlnosti wložena saudem Páně nedostatečna se shledala, aby zlatostkwauej brána věčného pokoge gj byla otewřena, a ona za-*

slaužila w slunečnj záři neyswätějšj Bytnosti se konchati; tusjmu, čeby gj modlitby, swaté mešnj oběti, almužny a podobnj skutkowé, an trudný staw duše záwadné negen lewnějšj a snesitelnějšj, nýbrž i gi samau k požíwánj nebes blaha způsobilejšj činj, wysoce prospěli, gešto swaté pjamě zředitelně na paměť nám dáwa, že *swaté a spasitelné myšlenj gast za mrtwé se modlit, aby od hříchů byli xpraštěni.* (2. Machab. 12, 16.) Než, lzeli se na pomoc takau saubratřj zůstawených zpolehnutí? — Radno tedy hned na žiwa obstarati záležitosti swé dušewnj. Tjm duchem nadšeni bohomyslnj předkowé naši záhy prozřali ku spáse swé, bohatě nadawše kostely, fary, školy, chorobnice, chudé ústawy atd., a určiwše wyročné dni, kdeby mešnj swaté oběti se konaly za duše gegich, k blankytu od Cirkwe swaté wracuj za mrtwé modlitby se zasíjaly, a dlah gegich se splácel bogbau almužnau, aby tjm smjřen nebes slitowanj, ge wracugjej se z boge wezděgájhо, wěničil kortunau sláwy. K tomu nahjdl nás sám Pán, wece: *Činitež sobě přátely z mamony naprawosti, aby, kdyžbyste zhymlj, přigali voda do věčných stanů.* (Luk. 16, 9.)

Taže horliwost posud plage w srdcích prawokřestanských, posud zakládaj zbožněgaj katoljci záduš za duše swé na zwjce peněžitým základem často téžce ustrádaným, a negedněm bolno, nemohaucejm uskutečnitj zbožný úmysl swůg, komu spása duše swé na srdci ležj, a gemu nemožno as 20. zl. na stříbře uhladati k zřízenj záduše dle zákonných základů, tomu laciněgaj nawrhugi s mnohými newšednjmi výhodami w *Dědictwj Swato-Janském* w Praze.

Dle základních prawidel ústawu „*Dědictwj sw. Jana Nepomuckého*“ gest každý spoluúd upowiněn mezi oktawem sw. Jana Nepomuckého, kněz-li, gednu mši swatau za žiwé i mrtwé spoluúdstwo slaužitj, swětský-li, w tom témdni za ně se modlitj. An ústaw tento ukončenjm r. 1843. 748 spoluúdu nazwjce duchownjch čjtá, na gewuť ležj, že gednotlávý spoluúd Swato-Janský za žiwa i po smrti, každoročně w dotčeném témdni pro swé duše spasenj mnoho set neyswätějšjch obětj mšj swatých a modliteb účastnjm se stáwa. Gaká to výhoda! an zaň tolik set u Boha zbožně se ucházj, by na mocnau přjnlwu sw. Jana Nepom. působenjm Ducha sw. swětlem prawé wjry oswjcen, k ctnosti a swatosti života weden, a pakli s swětem rozžehnaw se, k odtušenj po práci pryč odebral se, w přeblažené towaryštwj angelské umjstěn byl. Aby se kdo spoluúdem dědictwj sw. Jana Nepomuckého stal, stogj gednau na wždy gen 10. zl. stříbra; kdoby pak celau rodinu swau spasitelně obmyslitj chtěl, sležj 20. zl.

na strýbře. Tak založilo prošlého roku na Morawě tři rolníků, přistupivších s příspěvkem 20. zl. str. k ústavu Dědictwí Swato-Janského, za sebe i rodiny své záduš tuto neylacinějš.

Z židla zádušj tuto schváleného říne sauúdstwu výhoda gíná uwážení hodna. Každému po celé žiwobyťj geho se dostává bez dalšího přjplatku jeden wýtisk téměř každoročně Dědictwím Swato-Janským w českém gazyku wydané a wázané wzdělawatelné knihy darem. Nádawek ten gest djlo gádrné, důkladné a do žiwota mravného sahající, gelikož wždy, než tisku dogde, wysoce důstognau kněžcei arcibiskupskau Konsistoři Pražskau posauzeno a oceněno býwá. Ustaw ten honosj se: „Populární Dogmatikau,“ „Bohumilem,“ „Rodinau Bohowěrných“, s djlem „Pane, zůstaň s námi!“ a giným nápodobným, gichž na 50,000 wýtisků po Čechách, Morawě, Slezku a Slownech rozsčřeno a čjtáno. Ocenjmell i ten duchownj prospěch, gaký spoluúddm i rodinám gegich čjtánjm odtuď plyne, gest to zagisté drahowzácný dodatek k zádušj o sobě laciné.

Slušné aby katolické duchowenstwo dle přjhednosti času a mjsta schwálilo záduš Swato-Janskau i s výhodami blahodatnými podřzeným sobě farníkům, samo pak tjm četněgi k ústavu „Dědictwí sw. Jana Nepom.“ přistau pilo, čjm mocněgi wzorem geho mysl osadnjků se wzdělawá. I nám mělaby přjmluwa a ochrana sw. Jana Nepomuckého, i nám modlitby a obětj máj swatých spoluúdstwa přigiti whod, gelikož i my mnohotwárné mdlehy a nedokonalesti lidské do sebe čjtíme, a s námi Saudce sprawedliwý w poměru giných mnohem přjsněgi aučtowati bude.

Co do kněh, zwe sice ledakdos, že w nich newidj krásy nizádné. Nediwno, an w nich nečjtá a hrubě ze gména ani nezná. Omluwa ta gest toliko špinawý pláštjček, gjmž lakotu swau mnohý ukřýwá. Zdráhá se 10. zl. str. na oltář Swato-Janský k účelu blahoděgnému a k vlastnj spáse své w obětj přinesti, an zatjm we hře w okamžiku tuto desjtku oželj, aneb k giné swětské marnosti bez rozpaku wyhodj. Známe, čjho ducha gsau tito. Byť hned knihy Dědictwím Swato-Janským wydáwány přjmo pro kněžstwo se nehodily, hodj se gisté s mnohým užítikem pro lid obecnějšj; alespoň nám za to důstognj a na slovo wzatj mužowé, posaudiwše ge i sami čtenáři, wzrůst, kwět a rozsáhle účinkowánj ústawa našeho ručj. Toť práwě gest úloha, toť záměr geho, *claudým Ewangeliu se ziwěstuge*. (Luk. 7, 22.).

Komu knihy naše nezdagj se mjtí ceny žádané, nechť nám laskawě podá pokrm zážtwnějšj a djlo dokonalejšj; Dědictwí ho wděčně přigme, a zásluha geho o oswětu a mravné

národní vzdělání nepřijde w zapomnutí. Zatím toho co máme, si vážme, ze zásoby Swatojanské do života uvažujeme, nežistnu horliwosti a služebnosti podáweyme a půgčujeme hogně kněh duchem katolickým psaných swým osadníkům; aby w swátečních dobách místo karbanu a tanek nawykuli čtati w kněhách boho- a mrawoslownjch, a prospjwagjce w prawé wjře a mrawech čistých, vzdělávali se *w lid wzácný, následowný dobrých skutků.*

Záduš Swatojanská i s wýhody swými buď nám tedy welewzácně wjtána, otevřeme gj průchod k životu w osadách swých; zwelebugjce gi ku krásnému kwětu a zdárné úrodnosti; ohradme pod záštitau sw. Jana Nepomuckého nj spásu dušj swých i sobě swěřeného stáda, bychom spolitaui pomocj spoluúdstwj Swatojanského rozhogňowali se w milosti Boží ku poswěcenj, a položili, pokudž den, z maimony neprawosti pewný základ k blahoklidné wěčnosti.

Slawnost při swěcenj základnjho kamena nowého chrámu Páně we Weltrubech w Arcidiécesj, Kolinského vikariátu.

od

Josefa Cwřka,

spráwce duchownjho.

Den 21. zářj r. 1843. byl pro osadu Weltrubskou znamenitý a slawný. Neb po dlouhé tožbě započeti stawěnj nowého chrámu Páně přišlo to šťastné okamženj, že, když giž weškerý základowé položeny, a zde as na loket od země wyhnany byly, od Weledůstogného, slowátného Pána *Josefa Ballatýho*, arcibiskupského, nowokoljnského wikáře w zastaupenj Jeho Knjžecj Milosti, wysoceurozeného Pána, pana *Aloysia Josefa*, Arcibiskupa Pražského, základnj kámen wně zaswěcen byl. To se pak dále následujejm způsobem:

Hned před tjm dnem k wečeru přigel do duchownjho domu we Weltrubech Weledůstogný pan Wikář, prowázen gsa od Důstogného pana děkana Zásnuckého, *Františka Pecky*, a gak takowá osádka toho podatí může, se wšj slawau uwjtán byl.

Ráno dne 21. zářj hned okolo páté hodiny rány z hmoždjřů celému wúkolj ten slawný den oznámily. W 7 hodin ráno byla

we škólnj swětnici, kdez se prozatym dosawádeł služby Božj konagj, prwnj mše sw. slawená, we 8 hodin následowala druhá, a w 9 hodin byla welká mše od Weledástogného pana Vikáře zpjwána, při kteréžto weškeré wúkolnj ctihodné duchowenstwo přislubowalod. Znamenitějšj částky neydražšj Oběti střelba z kmoždjřů oslawowala. Po 4 1/2 hodině šlo se w slawném průvodu weškerého obecnstwa a welectihodného okolnjho duchowenstwa k základům newého chrámu Páně, kde w přítomnosti slawně uwjtaného weleurozeného swobodného pana *Alberta ze Šteyggru a Münsingau*, gakožto pnomocnjka a famjho patrona, wysece urozeného pana hraběte *Ludwika z Pourtales*, a geho welectěné rbdiny mjetnj duchownj následugjčj řeč držel:

Wstaw tehdy Jakob ráno, wzal kámen — a wyzdwihl na znamení, poloiv olegem stvcha. (I. Mojz. 18, 18.)

Gak široká gest země, gak vysoké gest nebe, a gak vysoká gest propast, předce negsau s to Boha noskončene nesmjrného obsáhnutí. Neb, gak čteme w knjze Jobowě 11, 8. *wyššj gest než nebe a hluběj než peklo*. A protož by se to neslušné, a božské welebnosti nedostogné zdáti mohlo, Bohu nesmjrně welikému, chrámy stawěti, a Geg tam řka, gako uzawjratí. Mohlohy se také mysliti, že, př newadž Bůh wsudy přítomeň gest, nenj třeba, k Bohu na zwláštnjm mjestě se modliti, že se to může buď doma, neb raděg kdekoliw pod šjrau oblohan státi. Ale nenj tomu tak. Máme wýslowná swědectwj pjsma sw., že Bůh na zwláštnjm mjestě chce ctěn a wzywán býti, a že tehdy slušno, ano sámým Bohém nařženo, aby se k Geho účtě chrámy stawěli. Tak přikázal Bůh hned Mogžšowi řka: *Alhuz synům Israbelským, a rei gim: eť mi zdělagi swatymi, a budu přebýwati co prostředku gich. (II. Mojz. 25, 1. 8.)* Podobně nařždil Bůh skrze proroka Aggea: *Stawte dům: a wzácny mi bude, i oslawen budu. (Agg. 1, 8.)* Kterýžto dům, když s neamjrným nákladem od krále Šalomauna byl šťastně dokonán, toto slawné swědectwj od wyemohaučjho Boha gest obdržel: *Wywołil jsem sobě místo tato za dům oběti, a kdo by se modlil na místě tomto, wyslyšim ho. (II. Paralip. 7, 12.)* Odtud také čteme o Pánu Ježíšj, že, kdykoliw se nacházel w Jerusalémě, na každý den wšil gen w chrámě, že zastáwal čest chrámu Páně, řka: *Dům můj, dům modlitky gest. (Luk. 19, 46.)* Geho swatj apoštolowé, gmemowitě sw. Petr a Jan, chodili do chrámu, aby se tam modlili; ano i w čas neywětšjho pronásledowánj scházeli se wěrčej na zwláštnjm mjestě w podzemnjch skrejšjch, aby tam neydražšj oběť a modlitby společně kanali.

Když pak ale křesťanské náboženství žádané svobody došlo; tuť chrámy Páně po všech kraginách se nádherně wyzdwihowati počaly.

Stalo-li se, že takowá swatyně buď wěkowitostj neb ginau porobau w zříceniny klesla, tu hned nábožná mysl se wzczopila, by giný dům Božj zase postavila. Tak gest to právě u nás. Auzká prostrannost a nebezpečné rozpukliny w stawbě byly přjčinau, že starý chrámek musel rozebrán býti. Myslelo se hned na giný. A hle! giž tu základowé nowého chrámu Páně k všeobecnému potěšenj ze země powstawagj. Wšak ale mnoho bude to stawenj státi, nežli z něg to bude, až by všemohaucjho Boha dostognau swatynj slauti mohlo. K takowýmto výlohám zdegšjho skromného zádušj nřgakým způsobem nepostačuje. Protož milostiwý pan Patron, Wysoceurozený Pan hrabě *Ludwjk z Pourtales*,* nawrženjm swého plnomocnjka nad panstwji w Čechách, wysoceurozeného Pána *Alberta ze Šteigrů a Münsingů* ostatnj nedůstatek dosaditi milostiwě přisljbil. Za tuto welkodušnau oběť budiž Wám zde we gměnu sw. cjrkwě a zdegšj osady weřegně poděkowáno. Bůh žehney Wám a Wašjm rodinám, aby se wznešená gměna hraběcjhо rodu z Pourtales a swobodných Pánů ze Šteigrů a Münsingů wždy gasněgi a gasněgi stkwěla na pewné obloze cjsarstj rakauského a králowstwj pruského! — Ty pak Rodičko neyswětěgšj wezmi tuto stawbu pod swau mőcnau ochranu; neb Twé swaté gměno ponese; gsauč Twé dobrosrdečnosti, s kterauž gsi twau tetu *Alžbětu* na horách hebronských nawštjwila, zaswěcena. —

Cjrkew sw. ale hned od neystaršjch časů zbožný způsob zachowáwá, že se zwlášť při poswátňjch budowách základnj kámen swětj na památku toho, což někdy sw. patriarcha Jakub učinil na onom mjstě, o kterémž mu Bůh zgewil, že *tu gest dům Božj a brána nebeská*. (I. Mogž. 28, 17.) A co medle učinil Jakuk? — Gak gsem giž řekl: *Wstaw ráno wzal kámen, a wyzdwihl na znamenj, položio olegem sterchu*. (I. Mogž. 28, 18.) A poněwadž gest to wýhradnj práwo důstognosti biskupské: tehdy Waši Welebnost a Weledůstognost, gakožto mjstodržcjhо našeho Neydůstogněgšjho Pána, Pana Knjžete, Arcibiskupa Pražského, a we gměnu milostiwého Pana Patrona a celé zdegšj nábožné osady žádám, by gste tento poswátňj obřad před sebe wzjti ráčili. — Přistupme giž k samému skutku, a Bůh neskončeně dobrotiwý račiž swého přehogného požehnánj na toto sta-

* Totěž se dnes zde konaji bude.

wenj a na nás wyltí, genž gsme žiwými kameny chrámu duchownjho, gehožto uhelnj kámen gest sám Kristus Ježíš; kterémuž budiž čest a chwála s Bohem Otcem a Duchem swatým na wěky wěkůw. Amen.

Po dokonánj této řeči, začalo se swěcenj, gak we welkém ritualu gest předsáno, neydržw u kříže, kterýž hned k wečeru předešlého dne na mjestě budaucjho hlawnjho oltáře byl postawen a krásným wěncem z kwjtj ozdoben, potom při základnjm kamenu. Do základnjho kamena wložil Pan plnomocnjk památnj list na perğameně přewkusně psaný, obsahujcej neyvyššj powolenj k stawbě s připogenými gmény od Cjsařské Gasnosti wšech poslaupných přednostů wlády a statků, i podobně Hierarchie od Swatosti Papežské až do mjstnjho duchownjho. Pak byly geště přiloženy rozličné giné památky. —

Gak obyčegně při slawné hudbě a střljenj z hmoždjřů neywzácněgšj hosté, na základnj kámem kterýž sám pan plnomocnjk na maltu položil, potřikráte uderili; nač slawné *Te Deum* w školnj swětnici cjrkewnj tyto radowánky skončily.

Úwod duchownjho pastýře.

Od

Ant. Řeháka,

vicerektora semináře Litoměřického.

Gak úzce kněžstwo katolické s lidem sobě swěřeným spogeno a takořka srostlo gest, neylépe widěti, když osada gakýmkoli během pastýře swého gsauč zbawena, po čase opět duchownjm zpráwcem obdařena býwá. Těžce doléhá na wšecky osadnjky duchownj siroba; w každém wěřejm srdci ozywá se pak wřelé přánj: by w nedostatku tak citliwě tjžjcjm co neydržwe opět pomóżno bylo, a neyvyššj Pastýř by se rozpomenauti ráčil nad osiřalým lidem swým, dada mu zase kněze podlé srdce swého. A když prosba wyslyšána, když uprázdnněné mjsto vyplněno, když nowý pastýř w čelo stáda wěřejjho opět postawen: welkého tu weselj, welkého tu plésánj. Neginak si tu počjnwáw katolický lid, než gak by osiřelým djtkám zemřelý otec, ze swého opět powstaw hrobu, byl nawrácen. Takým swazkem wjže božský Zakladatel týž i týž cjrkew wučugcej k cjrkwí se učej, gakoby se tak neustále w lůně cjrkewnjm diwotworný prýštil lék, genž cjrkew samu pořád omlazuge a stárnauti gj nedopauštj.

• Při uwáděnj duchownjch pastýřůw w osady, gim swě

řené nalezá gisté každý bystřegšj pozorowatel důkazy, stwruzgjej výrok tento. Pisateli aspoň rádkůw těchto událo se w prázdninách r. b. (1843.) býti svědkem výgewů, každému katolickému srdci nad mjru potěšitelných. —

Úmrtjm w. d. p. *Františka Niřrina, děkana Hradišského*, wikáře a školnjho dozorce w střjdnictwj Turnowském, Litoměřické diéciesj, bylo wjce šesti tisjců osadnjků swého duchownjho otce zbaweno. K prosbám osady opuštěné nakloniw se milostiwě Pán, darowal gj nowého pastýře w osobě důstogného a welebného Pána, p. *Ignacia Franka*, až dosud pěstaua *hraběcj rodiny Waldštýnské*, swěřiw mu tak úlohu we swé winici gisté ne poslednj, aniž mjsto nedůležité. Byw poslednjho srpna od neydůstogněgšj a slawné konsistoře potwrzen a složiw přjsahu wěrnosti, chwátal nadzmjněný p. beneficiat k owčičkám sobě swěřeným, by giž druhého dne gehu přjtomnostj potěšeny a obradowány byly. Bylotě gak gehu přiwjtánj od potwrzenj biskupského z Litoměřic, kde w průwodu — k welikému pohnutj weškerého lidu i swau staričkau máteř sebau wedl, a od schowanců mladých hrabat z Waldštýnů doprowázen byl: tak také gehu uведенj a wykonánj *installacj* wysoce slawné; kde welebné duchowenstwo weškerého okolj, wážené auřednictwo Waldštýnských panstwj a horliwj farnjci swému uwjtanému nowému duchownjmu pastýři práwě wysoce slawné hody pripravili; při čemž panem katechetau *Jindrem* wedená autlá mládež gemnau řečj swau uctiwost a swé tužby u wšecobecném pohnutj gewila. — Že i pjsně ke cti installowaného pana Děkana byly zpiwány a radostiplné poweselj po službách Božjch bylo držané, gak se gen wychowatelj mladých pánů hrabat slawně státi mohlo: domýšleti se wšem wzácným čtenářům lze gest. Řeč, genom uwedeme, kterauž nowý pan děkan, od Libunského weledůstogného pana děkana a wikáře, *okresu Turnowského* pana *Antonjna Marka* slawně installowán, a nábožným farnjkům swým předstawen, poručen a odewzdán byl, zněla následowně:

„Když se otwjralo léto, stál gsem mezi gednjm a mezi wámi tjsjci * a když se nynj léto zawjrá stogjm tuto opět mezi gednjm a mezi tisjci. — Ondy gsem ohlašowal odchod — a dnes ohlašugi přjchod, — ondy gsem rozwáděl a odwáděl, a tuto přiwádjm a uwádjm. Ondy gsem mluwil o ztrátě milowaného pastýře Wašeho, zamlauwage památku mrtwému: a dnes mluwjm o náhradě gehu — wygednávage to, což wšeco w sobě zawjrá — o lásce wašj k pastýři nastupugjcjm. Ano, zde gest náhrada waše za waši ztrátu — zde gest náhrada waše, kterauž wás obmyslil zdegšj milo-

* W měsjci Kwětnu totiž nad Rakwj w. d. pana Fr. Niřrina.

stiwý Patron, wysoce urozený Pán, pan *Christián hrabě z Waldstýnu Wartenbergu*, předstawiw tuto welebného P. *Ignácia Franka* na uprázdněné děkanstwj hradištské. — To gest on, který kljče hradištských chrámů, hradištské cjrkwě přiřal. — Ale obraz kljčů, kterýž geho duchownj plnomocenstwj w sobě zawjratí má, nebylby dobromyslný, nebylby plnomyslný, kdyby se wztahowal toliko na uzavjránj dwěrj chrámowých, kdyby s dwěrmi wašich srdcj neměl co činiti. Ty kljče, podáwané nowému pastýři wašemu, magj se též hoditi k tomu, aby zotwjraly *zámek wašj důwěry* — *zámek wašj lásky*. — Důwěra waše musj gjtí w ústrety tomuto duchownjmu wůdci Wašemu. — Ginak by marně stál w čele Wašem, ginak by bez prospěchu pracowal we swém swatém powolánj. Mohl by k čtyrem wětrům rozhlašowati spasiitelnau radu, ona by se bez Wašj důwěry gako o skalinu odbita wracela bez owoce k němu. Mohlby wšjm úsiljím swoláwati staré i mladé k cestě swatého obcowánj, zlomiloť by se o Waši nedůwěru, neziskawši žádného. Mohlby gakkoli hogně wyléwati balšám útěchy, odtékal by neužitý mino zkormaucená srdce, kdyby důwěra nebyla rýhau žalostným dušem geg prowážegjcj. — Kam Wás powede wůdce, nebude-li důwěry při Wás, že Wás dobře wede, že wede k blahu a štěstj Wašemu? Gaké bude duchownjho pastýře swěřeného stáda pasenj — a gaké owcj w stáde spasenj, pakli se rozpakowati nedůwěrně započnau, magj-li podle hlasu swého pastýře se zprawowati, čili gjtí za hlasem swého někdy nerozumu, swé nerozwážliwosti, někdy ale za hlasem swé nezřízené proti Bohu a swědomj bogugjcj žádosti? Tak by Wašj škodau a geho zármutkem se odměňowala nedůwěra Waše — nedůwěra prawjm. — —

O, gak snadno, gak lehkó důwěřowati se tomu, kdož důwěry gest hoden! — A takowý muž gest předstawený Wám za nowého wůdce, předstawugi Wám a oddáwám wůdce dospělého, kterýž se zásobau swých zkušenosť, nabytých we swém šlechetném a swatém powolánj, k Wám přicházj. Nepřicházj mezi Wás w chudobě swého uměnj, ale giž s welikým a hogným nábytkem; — nebude to prwnj práce, prwnj zkauška geho, ale wěhlasná zběhlost. Zkušenosť sedmnáctiletau přinášj k Wám — přinášj gi ze spolku toho wysokého domu, té wznešené rodiny, genž se we vlasti našj od starodáwna stkwěla swau nábožnostj, swatým příkladem, šlechetným ducha wzdělánjm. — Přicházj doprowázen tauto hraběcj rodinau, gako schwalowán, gako Wám odewzdáwán — a na srdce kladen, — gako přinešen s auplnau důwěrau k důwěře Wašj. — Ale i také k *Wašj lásce*. —

Ano, swazek netoliko důvěry, ale *swazek lásky* má swj-
geti se okolo hlavy a údy gegjmi, okolo pastýře a geho stáda!

Tak často gste dávali důkazy swé wěrné, swé srdečné
lásky k swému předešlému weledůstognému Pastýři! —
On w hradu Wašj lásky žil, — tam měl swé bezpečné
přebýwánj; nynj odstěhowaw se z něho, komu pozůstawił
tam to prázdne mjsto swé, — kdo zagme předešlý geho přj-
bytek? — Ach, kdož pak giný leda ten, kdo bude zastáwati
úrad geho při Wás — kdož pak giný, leč ten, kdo duchownjm
Wašjm Otcem slauti počal, a Wás swými dítkami, syny
a dcerami duchownjmi nazýwá? Kdo má děditi lásku Wašj,
leč ten, komu starost i práce duchownj při Wás připadla;
kdo do chrámů Wašich gest uведен gakožto zpráwce a wůdce
dušj Wašich? Zdali giný leč ten, nad njmž se pronesl bi-
skupský hlas: To gest syn můg milý, w němž i mně se zalj-
bilo, toho poslaucheyte? —

O, gak snadná bude tato poslušnost Waše, když láska
gj bude nápomocná. Ona přenese a odnese každý pahrbek
překážky, každou tu ohromnou horu nechuti a wlažnosti,
zpaury a odboge. Ona ulahodj každý rozkaz, každou radu
geho — tak že bude přjgemněgi, zapjratí sebe samého nežli
zbjhati po cestě hrjšné swéwole; — přjgemněgi nesti krjž
swůg, nežli broditi se w nekázaných rozkošjch. —

A smělby pochybowati tento nowý pastýř Wáš o srdečné
lásce Wašj, že gj nenalezne u Wás w powolánj nowém, an
gi nalezal w tak hogné mjře w powolánj swém předešlém?
Měl by mysliti, že bude laskawý pastýř bez laskawých owči-
ček — že se bude zwáti duchownjm otcem, nemage přjzně
u swých synů a dcer duchownjch?! — Nikoli, takowé okla-
mané naděge se netřeba báti Tobě, we slowůtné osadě
Hradištské. Gá w duchu widjm Tebe wládnaujcho všemi
srdci — widjm Tě w duchu wjtězem, gemuž se podrobugj
mysli dobrých odsadnjků Hradištských; — widjm Tě u po-
wšechné lásce, wydobyté wěrným wykonáwánjm všech pa-
stýřských powinnostj Twých.

Ano, Tys úkol nastaupil nemalý wstaupiw w čelo této
osady rozšjřeně a mnoho početné. — Tys postawen na swjcen
Hradištské osady, a tisjcowé, mladj a starj, chtj se radowati
z twého swětla, — tisjcowé dušj budau se obracetí k twému
paprsku. — Gedni s lačnostj nedospělé mládeže, — druzj
s okem oswjceného člowěčenstwa. Gedni budau žádostiwi,
abys ge sytil mlékem wjry — uwáděge ge ku poznánj prw-
njch počátků: druzj budau očekáwati utwřenj, rozšjřenj roz-
umu nabytého, abys ge uwedl ke všem wětweu nauky
a uměnj, a ke všemu tomu, co člowčka ozdobuge, a krášlj,

a božstwu činj podobna. — Měšťan i rolnjck, wysocej i njzej budau k Tobě útočiště bráti co k ustanowenému pokladnjku složených darů cirkwe, gakožto k studnici wěd neypotřebnějšich, gakožto k srdci a středu rozdáwagjcjmú krew žiwota duchownjho.

O, welmi, welmi se Ti rozšjřil dům Twůg. Ze *sedmera urozených chowanců Twých*, kterjž Tebe až sem na poswátne mjsto doprovázeli, učiněno gest šest tisjců. — S těmi všemi se zasnubgeš: těm všem woljš slauti Otcem a wůdcem, rádcem a přijtelem. — Gako gsi dnes krácel w průvodu, gako gsi w společnosti krácel k chrámu Páně, tak w průvodu a we spolku swých swěřených budeš kráceli na cestě k wěčnosti, — gedni půgdau před Tebau, družj za Tebau, ale všickni k gednomu cjlí, — k Bohu. O, by gsi ge tam mohl rozpočjsti — a řjci, — tu gsau Pane! kterěz gsi mně dal, swau winau neztratil gsem žádného. Amen.*

B o h e m i a

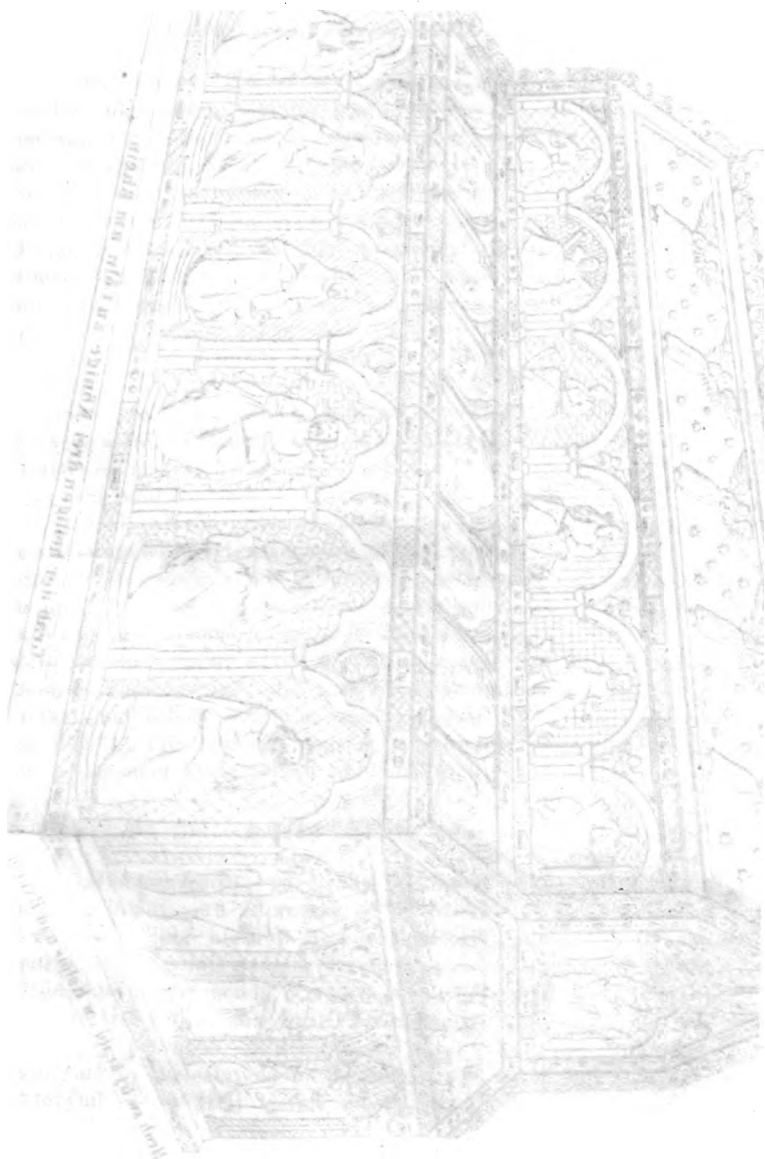
prawj, ode 11. listop. čjso 135. 1842 w Mosaice.

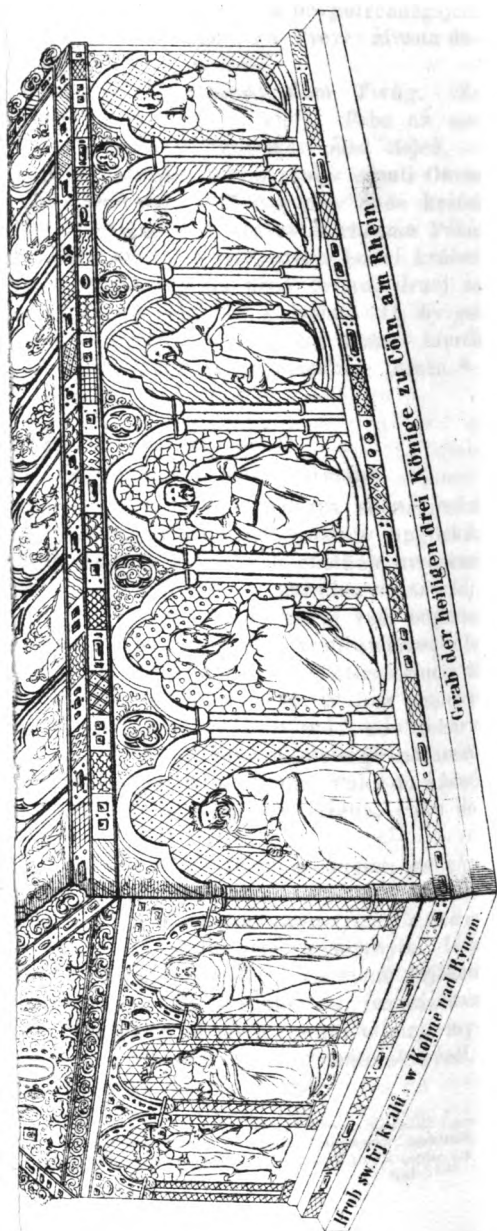
W žádné mjmoněmecké zemi newzděláwá se *německá* literatura a řeč s tau láskau, s tjm zaljbenjm, gako w Anglicku. Negenom, že na všech nowých latinských školách uwedena gest: nobrž i na mnohých starsjch školách pořádně se zawádj.

W Etoně, kdež princ *Oldřich* na nowějšj řeči odpłatú wysadil: byla nedáwno zkauska negenom z mluwnice, ale i z psanj a čtenj; pak i nad Schillerowým Wallensteinem a nad geho Laokonem. Geště horliwěgi sobě w tom paničky počjnagj, neb ten za vzdělaného držán býwá, kdo mistry německé w půwodnj řeči četl. Z toho následuge náramný rozprodeg w Angličanech německých mluwnic. Také do žádné země tolik spisů Schillerowých nebýwá wywáženo, gako do Angličan. —

Kýž se také wně i doma zdařj tak nároólnjzm gazyku našemu! — Odwoláwáme se na pagednánj Smetanowo w tomto swazku: „Slovo o wychowánj mládeže České,” a naděgeme se, gak gsme se geště před nedáwnými léty sami za hlahol mateřské řeči našj styděli: že swau hrjśnau slhostegnost nynj wřelau sice, ale i rozumnau, rozwáženau horliwostj naprawjme. Angličané se cwěj pilně w cizj: my to tehdy tjm úsilněgi čijnme we swě wlastnj mateřské řeči. Ať nás cizinci netupj a nám se neposmjwagj!

* Zkrownost mjsta w listech těchto, an nám popsánj této cirkewnj slawnosti teprw k rukám přišlo, když se poslednj archowé swazku tohoto dotiskowali, nedowolila weškerau slawnost gak uwjtanj geho, tak také usazenj geho zde objárně a aupně dati.
Red.

Hrob sw. tří Králůw w Koljné nad Rýnem.

Od

Wáclawa Peřiny,

kanownjka na hradě Pražském a redaktora Časopisu.

Na žádosti mnohé wyprawowal gsem loňského roku w Časopise našem, čehož gsem na cestách swých předlonj po západnj Německé řjši zpozorowal, a pro welectěné čtenáře naše zagjmwé shledal. Byla gsau to gen obecná pozorowánj Řjše u přirownánj s drahau vlastj našj; tamnjch měst u přirownánj s weleslawnuu Prahau našj, a tamnjch chrámů Páně u přirownánj s našjm přeslawným hlawnjm chrámem Páně swatého Wjta na králowském hradě Pražském. — Tu mi wyklauzlo z péra mého, že bych i o znamenitostech gednotliwých basilik Řjšských něco powěděti wěděl. Uważugi ale, že to w mnohých spisech lehce obšjrněgi a důkladněgi dočjsti se lze gest, wáhal gsem w pokračowánj tomto. Nezapomněli ale čtenářowé wzácnj na slovo dané, a mnohými dopisy a ústnjm přimlawánjm wymáhali, by se gim tu zadost stalo. — Budiz wůle gegich; a mne se podař wšem wděk zde poslaužit.

Mělbych sice s slawným *Bambergem* začjti, kterýž gest na Řjši prwnj weleznamenité město; přibližuge se nám ale *Slawnost swatých tří králůw*: protož přjpadně to bude a gisté to všickni přjznjwcowé Časopisu našeho uwjtagj, když gim předkem *o nejwýš slawném hrobě, w kterémž těla sw. tří Králůw w arcibiskupském chrámu Páně w Rýně-Koljné odpočjwagj*, dle toho co gsem před dwěma roky, vlastnjma očima widěl, od zběhlých lidj slyšel a w knihách se dočetl, tuto obšjrně popsánj učinjm, a *swatý hrob ten* w přiloženém kamenotisku před oči gich předložjm

Koljn nad Rýnem.

Rýnský Koljn, od Praky k západu na 100 a na 120 mjl wzdálený, ku kterémuž se od Mohuče na lewém břehu, buď po silnici, kterauž Napoleon založil, buď po Rýně na parnj lodi (20 mjl gednjm dnem) přigede, ležj po lewém břehu *Rýna* w podobě prwnj čtwrti měsjece, na tak podobné záhybě slawné řeky této zde 1300 střewjců široké; kterauž k naprotěgšj pewnosti Deuzu, lodnj most přepažuge. Zdaleka zaugme to weleslawné město množstwým wěžj swých mezi, kterými — w třetj třetině města, as 100 kroků od břehu

wzdálj, na malém ponáwršj, onen welikán arcibiskupského chrámu Páně, w kterémž těla sw. třj králůw, ležj, vysoko strnj. —

Město toto založil třetj Cjsař Řjmsky *Caligula*, syn řjmského wůdce *Germanica*, kteréhož druhý Cjsař řjmský *Tiberius* za syna přigal, a sice okolo léta 39. po Kristu Pánu, když byl s leģiony swými k dobytj Uberie po Rýně z Řjma w tato mjsta přitáhl; a dal mu gméno dle swé chotě *Agripiny*, kteráž se zde zrodila, *Colonia Agrippina*. Město 19ti bran, po břehu otewřené, gest kolkolem silnau pewnostj obehnáno. Na rozjch strměj náramně pewné. věže, řjmské stawby, a těch po městské zdi kolkolem wjce, a město samé gest stawbami Řjmskými takorka přeplněné. Obywatelů se w něm počtá na 80.000, a mezi nimi na 3.000 nekatoljků a na 400 židů. W křesťanských časech osobilo sobě toto město gména „*Swatého města*“ pro množstwj chrámů Páně, neb se w něm k uctěnj nebeského Hospodina, až do času francouzské rewolucj 11 Collegiálnjch, 19 farnjch, 19 řeholnjch, 38 geptišských, wšech 88 kostelů a 49 kaplj, tehdy 137 poswátnjch mjst nacházelo. — A z těchto přewzácných starobylých bizantických krás města strnj vysoko nade všemi chrámowými věžmi onen w swětě powěstný *dóm swatých třj králů*, před kterým se člověk ulekne, nemoha smyslem obájrnost gehu welikánské stawby obsahnuti. Swatá hrůza obegde člověka, widěti před sebau stawbu chrámu Hospodinowa, který nad náš Pražský sw. Wjta, genž s cela dle Koljnského stawen gest, w délce o 325 str., w šjřce o 154', w výšce o 44', w celé prostrannosti o 49,000 str. gest wětšj; a věže gehu magj, až se dostawj, o 45 sáhů Swatowjtskau, naši přewyšowati, tak že 90 sáhů výšky čjtajjoe, neyvyššj stawbau weškerého swěta budau!

D ó m.

O chrámu Páně samém nemohu mnoho řjci, proto že presbyterium, chor, čili leď chrámowa pro lid, a půl prawé chodby, z přjčiny dostawowánj, bylo zabeďněno, a gen půl druhé chodby čili ambitu, kteráž pro sebe sama gako malý kostel wypadá, bylo otewřeno, a služby Božj w gedné prostranné kaply se odbýwaly. An ale můg aumysl zde nenj *kostela samého* popisowati, tehdy zrowna k popsánj *hrobu swatých třj králů* přikročugi.

Kdo zná náš Pražský králowský chrám Páně, představ sobě kaply, ana gest zrowna za welkým oltářem tak, kdyby

nebylo prostředního obrazu u nás, že by přes tabernakulum prostřední zadní okno gegj widěti bylo. Tak gest w Koljuě přes tabernakulum welkého oltáře widěti z naprotějšj, prostřední zadní kaple, welikánskau pozlacenau hwězdu, kteráž gest nad hrobem swatých třj králů, a ode dweřj tak wypáda, gakoby nad samým tabernakulum stála. Za hwězdau a nad hwězdau tau gde k swrchu okno, na kterémž se pŭlprsně we dwau řadech w barwách we sklo wpálených, wyobrazení swatých patronů Koljuských spatřuge. — Zde gest to poswátne welebné mjsto, kde se u prostřed té kaple ten klénat katolického křesťanstwa, sláwa celé Německé Řjse, a poklad slawného Koljna nacházj, totiž *hrob Swatých třj králůw*, neboliz *rakew*, neb *tumba* gegich, w kteréž ta třj swatá těla odpočjwagj.

Historie swatých těl.

W spisech sw. Jana Zlatoustého shledáwáme tu tradicj, že sw. třj králowé od Apoštola Páně, sw. Filipa, w Perské zemi byli pokřtěni, za biskupy rozličných kragů ustanoweni, a od pohanských kněžj pro wjru Kristowu, kteráž horliwě rozajwali a rozširowali, umučeni. — Swatá Helena, matka Cjsaře Konstantina Welického, (kterýž z Řjmských cjsarů prwnj wjru Kristowau přigal, po němžžj wychodnj hlawnj město Řjmanů *Bizanz*, gméno *Constantinopolis* obdrželo), anaž od Boha nadšena po přetěžkém pátránj, radau a pomocj sw. biskupa Makaria, w Jerusalémě *křjž Krista Pána*, nápis, hřeby, kopy a haubu byla wynašla, i nestrašje se při stárj swém 80 let, žádných obtjznostj, we wšech wychodnjch kraginách po těljch sw. třj králů pátrala a neunaweně gich hledala; Nebes Pán požehnal a wedl snaženj gegj a kroky gegj k tomu mjstu, kde oni po swé mučednické smrti odpočjwali. Bylo tě to 326 let po Kristu Pánu, když swatá těla gich neporušena nalezla, blaženau radostj opogena ge z hrobu wyzdwichla, a s neyhlučnėjšj sláwau do sjdelnjho města swého, do Konstantinopole přiwezla; kde neyskwostnėjšj ozdoba slawně uložena byla. —

Cjsar Konstantin, žádostiw město Mediolán we Wlašjch zwlaště wyznamenati, oslawiti a sobě zawděčiti, když gest Eustorgia, přewelebného kněze, arcibiskupem Mediolánským gmenowal, pro Mediolán tato těla swatá gemu sebau darowal, kdež po několicu 800 let s neywyššj uctiwostj odpočjwala. Neb w tehdegšjch nábožných časech ostatkowé Swatých nad klénaty swěta wáženj byli, a takowá města se za šťastná pokládala, pro něž vlast požehnána; a wěřilo se, ťže přjmluwau těch Swatých, gichž ostatky w zemi se chowaly, wšickni

tjm spíše od Boha vyslyšení budou. Tak se stávalo, že se při vydobývání měst hledělo více na ukořisťení sv. ostatků, než na vydrancování světského zboží.

W saudech Prozířetelnosti Boží nebylo cestování těchto swatých těl do Mediolánu to poslední. Záře křesťanského náboženství přenášela se přes vlášské a šwycarské kraginy, a přes francauzské království po levém břehu Reyna až ku Koljnu, kterýž se byl do těch let tak welice zmohl, že dóžowé benatštj a králowé hraničugiej s měšťany Koljnskými obcowati za čest si pokládali. Giž roku 313 byl zde sw. Maternus,* (kteréhož tělo tu w zvláštním chrámu Páně ležj), prwnjm Koljnským biskupem. Swatá Helena, wystawiwi sobě w *Trieru* palác, genž dosawáde pozůstává, i také w Koljně více chrámů Páně wystawěla; a Karel Weliký zde swůg palác w biskupský chrám Páně přestawiti dal. Agilof byl zde r. 700 prwnjm arcibiskupem, a arcibiskup Heribert, r. 1000 prwnjm říšským wolencem.

I stalo se r. 1159, že se *Mediolán* proti tehdegšjmu německému cjsaři Bedřichowi I. pozdwihl a od něho, pomocj Českého wogska; pod Wratislawem II., za 3 léta zkrocen byl. Když češtj rytjři, kterýž se byli hradeb Mediolánských neyprwnějšj zmocnili, za kořist sebau postavec swjenu z wydobytého chrámu Jerusalemského do Prahy wyzdwihli: ** Koljnský arcibiskup *Rainerd z Daselle* r. 1162 zase od cjsaře pro Koljn těla sw. tří králůw wyžádal, a ge po 800 letém odpočjwánj w Mediolánu přes Šwegcary po Reyně až do města Remagen*** bljže Koljna, slawně přiwelz a tamnjmu proboštowi Filipowi z Heinsbergu, prozajtj k uchowánj odewzdal; k cjsaři s chwatem do Wlach zase se nawrátiw. Odtud přišla ta swatá těla na potěšenj biskupa, bratra cjsařowa, do belgického města Lüttichu, a 23. čerwence 1104 s newýslovnau sláwau do Koljna, do tehdegšjho starobylého, bizantického, Karlem Welikým, pod arcibiskupem Hildeboldem r. 800 založeného a 27. zářj 873 Willibertem wyswěceného arcibiskupského chrámu Páně.

Z ohledu na tento cjrkewnj poklad obdrželi Kolínštj arcibiskupowé, důstogenstwjm cjsařských wolencůw prwé giž powýšení, od papeže *Innocencia IV.* přednost a práwo římského cjsaře korunowati.

Od té chwjle byl *Koljn* městem *swatým a němec-kým Řjmem* gmenován, a w běhu času takowého bohatstwj,

* Pontifikálnj náprsnj geho kříž, z kowu, poklad Swatowjtský dosawáde uchowává.

** R. 62. po Kristu Pánu.

*** Zde se na nawrāj strany města, zrowna nad Řjnem, w kostele sw. Apollináře, tehož swatého geho swatá hlawa uchowává.

sláwy a moci došel, že druhým městem we světě držán byl. Při této slávě zrodila se lehko ta myšlénka, pro přestkwoštný poklad těl sw. tří králů nowý, nákladněgšj a slawněgšj chrám Páně wystawěti; a arcibiskup *Engelbert*, hrabě z Altena a z Bergu, prawý slaup cjrkwě, ozdoba duchowenstwa a podpora řjmské řjše, k tomu cjlj prwnj sbjrkę zawedl, a když starý *dóm* r. 1248 popelem lehl, arcibiskup *Kowrad z Hohstaetten*, podlé rysu Alberta Welkého, z pokory odstaupeného biskupa řezenského, řehole sw. Dominika, muže nadewše učeného, stawitelem *Gerhardem*, nyněgšj nádherný od všekerého swěta obdiwowaný chrám Páně wystawěti kázal; k němu 14. srpna 1248, w hlaubj 50 střewjců, prwnj kámen položil, a základy ty u přjtomnosti cjsaře Wiléma z Hollandu, a množstwj knjžat, biskupů a hrabat celé řjše a všech okolnjch kragin přenesmjrnau sláwau wyswětil; těla ale sw. tří králů prozatjím k uctěnj wěřjcejch w chrámu Marie na stupních Páně uložil.

Roku 1337 byla gsau sw. těla do nowě wystaweného arcibiskupského chrámu Páně, a do té kaple, w kteréž dosawáde ležj, slawně přenešena; 1338 od anglického a 1363 i od krále ostrowa Cypru slawně ponawštíwena. Roku 1390 wyřknul papež Bonifacius IX. odpustky všem, kterýž by do Rýna Koljna přišli swatým tělům těmto počestnost swau proukázati. — R. 1560 žádali Mediolánštj u papeže Pia IV. ale nadarmo, by swatá těla tato gim zase nawrácena byla. — Od roku 1652 do roku 1688 byla kaple tato od arcibiskupa *Maximiliana Gindřicha*, nyněgšjm vysokým zábradljm z černého mramoru s bjlymi podstawky a nadhlawnicemi, a w slaupech s paterem pozlacených mřjžj, přemistrné práce, ozdobena. — R. 1794. byla ta tumba těl swatých před wpádem francauzské rewolucj do Arnsbergu pak do Frankfurtu nad Mohánem a prawj se až do Prahy dovežena, a z papršlku 18 liber těžkých zlatých korun, prodány byly brilanty na zaprawenj wýloh tolikeronásobného pokladu téhož přewáženj před wpádem nepřátelským. R. 1804. 4. ledna dal *Napoleon* městu auplně pogištěnj, že do Rýna Koljna zpět přiwězení sw. ostatkowé na všeccky časy we wáj bezpečnosti odpočjwati magj; kdež pak 23. prosince 1807. do swé, od zlatnjka Wiljma Poláka, mistrné oprawené tumbj opět složeny byli, tumba pak sama byla dne 6. ledna 1808. z nowu poswěcena. — Rok ale 1820. byl pro tento swatý poklad welice truchliwý, byltě w noci 18. řjgna z welkého djlu okraden; zloděg se ale brzo na to wypátral a wětšj djl laupeže té se zase nawrátil, tak že slawné *mausoleum* toto giž opět 6. čerwna r. 1822 nábožnému lidu otewřeno býti mohlo. —

Ukazuje se wzácným cizincům každého dne, weškerému lidu ale gen o slavnostech, otevřenjm *patera* oken mřžových.

Uzawřena gest kaple tato, gak giž řečeno vysokým mramorovým zábradljm. Po stranách spatřugj se zde mramorové sochy koljnských sw. patronů, Felicia a Nábora, pracj Voorsta z Antwerpu r. 1699. Swrchu mřže dráj dvě ženské postawy erb kapitoly s erbem arcibiskupským, nad kterýmž onu welikau pozlacenau hwězdu Swatotrjkrálowau, gak s wrchu řečeno, widěti gest.

Na čele řjmsi tohoto zábradlj gest wytesaný nápis:

Tribus ab oriente regibus, devicto in agnitione verimminis mundo, Capitulum Metropolitanum erexit.

Na zpodku ale:

Corpora Sanctorum recubant hic terna Magorum;

Ex his sublatum nihil est, alibive locatum.

A nad pokladnicemi pro chudé:

Et appertis thesauris suis obtulerunt ei munera.

Wstupme giž po lewé straně dwermi toho zamřženj do kaple samé k *tumbě* té přestkwostné, a shljdněme ten diw starobylého uměnj až k nepochopenj wysoce nákladný, gak se nám w přiloženém wyobrazenj dobře naznačený předstawuge.

Swatý hrob.

Wýška gehu obsahuge $4\frac{1}{2}'$ střewjce, šjřka $3'$ a délka $5\frac{1}{2}'$, podstavek z bjlého mramoru $4\frac{1}{2}$ palce. Celé obloženj gest wypuklé práce.

Předek ge z ryzjho zlata, postrannj tabule z silně pozlaceného stříbra, mimo soch čili postav, wše obložené neywkusnějšjm šmelcem w neysubtilnějšj práci.

Čelnj strana.

Pozorugme giž předek tumbj, kterýž se nám we trogjm oddělenj okazuge. I. W zpodnjm oddělenj spatřugeme we wypuklé litině na trůnu sedjcej *Rodičku Božj* s Ježjškem, z lewé gsau sw. trj králowé, za kterýmž podobizna cjsaře *Otona IV.* (r. 1196.) Z prawé strany ge křest Krista Pána, Jan Kř. s anjelem. Na celé tumbě gsau pod každau postavau latinské nápisy.

II. Nad tauto tabulj, gako w prostředku, gest šikmo hranatá deska, na kteréž se ty neywětšj drahé kameny nacházegj, tak že prostřednj topas 3 palce dlauhý a $2\frac{1}{2}$ široký gest. Po straně ge ohniwý hlazený jaspis a pak z druhé strany *Sardonis*, oba $3\frac{1}{2}''$ dlauzj a $3''$ širocj.

Když se tato deska odemkne, spatřj se mřžka z pozlaceného drátu, w kterauž gsau z rubjnů w zlatě wyložená gména sw. třj králů, *Casparus*, *Melicharus* a *Balthasarus*. — A tu se widj na čerwených, aksamitowých, zlatem krumplovaných polštářch *třj lebky těch swatých třj králů*, očima do polštářů položené. Na těch lebkách spočjwagj tři krásné pozlacené koruny, Dawidowských gehel, w nichžto, mjsto dáwných brillantů, české křišťály zasazeny gsau. Sw. těla ležj do wnitřku, a nenj widěti, gak ozdobena gsau. — Nad tauto deskau gest pošpicatělé přjstřešj, s obrazem božského saudce mezi dwěma angely, a wýš gsau archangelé Gabriel a Rafael, nad kterýmiž 2 palce welký topas w brillantowých zářich. — Na celém tomto předku se počjtá 587 drahých kamenů a perel! —

Popatřme nynj na swatý hrob podlé geho délky, a padne nám hned do očí, že prawidla gothického slohu, t. g. třj, pět, sedm a dewět tuto nenj zachowáno, neb tu gen šestero polj widjme; to se stalo tjm, že zlaté desky po stranách laupežnau rukau r. 1820. tak byly wylámaný, že se celé obloženj o gedno pole zkrátiti musilo.

Prawá strana.

Strana, k oku našemu obrácena, okazuge nám dle wydlabaných podpisů, wypodobněnj *Mogšjše*, *Jonáše*, *Davidu*, *Amose* a *Abdiáše*. W lisiň každého wyklenutj gest nápis z pjsma téhož proroka po obau stranách, a mezi oblauky gsau w těch gothických rámečkách podobizny: welikomyslnosti, opatrnosti, autrpnosti, dobromyslnosti, maudrosti a střzliwosti. Lisiny wodowážně běžcej, a tak ostatnj až do swrchu, ozdobeny gsau samým šmelcem (Email) neymistrněšjho djla, s drahými kameny, kterýchž se na této straně 297 počjtá.

Střjška šikmo se pnaucj obsahuge osmero polj, w kterýchž následugcej wyobrazenj se nacházj:

1) Narozenj Páně pastýřům zwěstowáno, 2) Sw. třj králowé před Herodesem. 4) Titěž Mudrcowé w Betlemě se klaněgjcj. 5) Titěž pohanům Krista kázagjcj. 6) Wynalezenj těl sw. třj králůw od sw. Heleny. 7) Přiwezenj swatých těl do Rýna Koljna. 8) Uctěnj sw. třj králůw od cjsaře Ottona IV. ku korunowánj do Caach gedaucjho.*

Střjška tato wypjuá se w njzkau stěnu, také gen w šestero wyklenutj rozdělenau, w kteréž se obsahugj wyobrazenj sw. apoštolů, sw. Pawla, Jana, Filipa, Tomáše, Judy a Matěge. Mezi kterýmiž Serafinkowé wloženi gsau.

Nynj zase wpřjč běžj emailovaná lisina, drahými ka-

* Aachen.

meny proložena; nad kterauž všickno běžj přjstřešj, kteréž před okradenjm záleželo také z výklenku symbolických wyobrazenj: nynj ale položeno gest tu *patero* angelů, mezi kterýmiž po šesti hvězdách spatřugeme.

Pozlacený hřeben, na němž čtyry weliké modré, listovými korunkami ozdobené kaulé unjstěny gsau, uzawjrá výšku celé této tumbj.

Lewá strana.

Nynj překročugeme k lewé straně, kteráž oku našemu gest nepřístupná, prawé straně se ale zcela podobá.

Zde se také dole, w hlawnj tabuli *šestero* výklenků nebolíž polj nacházj, w kterýchž opět dle podpisu wyobrazenj: *Aarona*, *Joele*, *Šalomauna*, *Nahuma*, *Jeremiáše* a *Ezechiele* widěti lze gest.

Zde gsau mezi gothickými oblauky zase symbolické podobizny: střjdmosti, čistoty, sprawedlnosti, tichosti, poslušnosti, pokory, mjrnosti a pokognosti.

Nad nimi, na šikmé střjšce představugj se w *osmeru* výklencjch: 1) Abraham s třemi angely, 2) Keř před Mogžjšem hořcej, 3) Mogžjš před Faraonem, 4) Kore, Dathan a Abiron ohněm zachwáceni, 5) Sesutj zdj w Jerichu, 6) Archa Božj w domě Obededoma, 7) Dawid před archau poskakugcj, 8) Králowna z Saby před Šalemaunem.

Nad tjmto přjstřešjm wypjnná se také njzká stěna s šesterem apoštolů w gothických výklencjch, mezi kterýmiž Cherubinkové sedj: a sice wypodobněnj sw. *Petra*, *Jakuba staršjho*, *Onďrege*, *Jakuba mladšjho*, *Matauše* a *Bartoloměje*.

Na šikmém přjstřešj zde gest také, gako na prawém, *patero* angelů mezi šesterem hvězd.

Tato strana obsahuge 296 drahých kamenů.

Zadnj strana.

Zadnj strana, kteráž k onomu oknu gest obrácena, na kterémž všickni Koljnšj sw. patronové w barwách we skle wpáleni gsau: ta se od přednj přepodiwně ljšj. — Wšcko ge zde wloženo do té neyautlegšj nitkowé práce (*filigran*) gako by to zlaté kragky byly. Celá zadnj stěna dělj se na dwj. Zpodnj půle záležj z dwau výklenků na trogátých podlaubjch. W prwnjm gest předstaweno bičowánj Páně, w druhém ale Kristus Pán na křížj mezi Pannau Marij a Janem Ew. Swrchu gsau tři angelské poprsj, z kterýchž prwnj slunce, druhé nápis sw. kříže, a třetj měsje držj.

Mezi těmito výklenky stogj prorok Jeremiáš, a nad

njm vyobrazenj arcibiskupa *Rainolda*, kterýž swatá těla z Mediolánu přiwezl, mezi dvěma angelskými poprsjmi.

Swrchnj polowice záležj také ze třj oblauků, w kterýchž se sochy neysvětěgšjho *Spasitele*, a z obau geho stran sochy sw. *Felicia a Nábora*, patronů koljnských w brněnj spatřugj. Nad těmi oblauky gsau tři ženské poprsj w okrauhlých skřjnkách.

Tato strana gest 313 drahými kameny wyložena; mezi kterýmiž gsau dvě orientálské perly, welikosti ořecha, geden *Tirkis* také obzwláštnj welikosti.

Wšech okras, čili rozličných wypodobněnj z bágeslowj na drahých kamenech wyřezaných, nesmjrné ceny, počjtá se tu 226. Mohl bych ge gménem udati, saudjm ale, že to pro čtenáře nenj tak zagjmawé.

Zpočjtegme nynj drahé kameny zde wesměs: 1540 gich nagdeme; a když se po ceně celého swatého hrobu poptáme, summy 2,340,000 zl. na stř., gistě se ulekne! —

Až sem popsal gsem *hrob swatých třj králůw*; z kteréhož popsánj poznati lze gest, že se podobné stkwostnosti w celém swětě newynacházj. To gsau nálezy a wywedenj oněch časů, kteréž oswěta nyněgšj co *zatmělé* tupj, a kteréž gsau w mnohých pracech tak nedostjhlé, gako Koljnský chrám Páně sám; před kterýmž bychom se zardjti měli, když k němu našj malichernost přirownáme. — Kde bylo při lidech mnoho nábožnosti, tu bylo při nich také mnoho zdárnosti.

Kaple samá.

Dřjwe nežli zde popsánj swé skončjm, chci geště o kapli samé, w kteréž ten diw lidské mistrnosti stogj, něco podotknauti.

Gak se skrze mramorowé umřjženj do kaple wstaupj, kteráž našjch kaplj u sw. Wjta gest mnoho prostraněgšj, ulekne se oko a mysl člowěka nad welikostj, stkwostnostj a mistrnostj swatého hrobu, kterýž u wehodu k prawé ruce zůstane, okolo kteréhož kolkolem obegjti se může, neb zde i krátké stolice pro pobožný lid gsau.

Na lewé tu stěně zřjme tabuli ze zwonowiny, 8' wysokau a 4 $\frac{1}{2}$ ' širokau s latinským nápisem, arcibiskupowi, cjsařskému wolenci, *Arnoštowi z Bawor*, na památku do zdi wloženau.

Naproti, z prawé strany spatřugeme zase 8 $\frac{1}{2}$ ' wysokau a 4 $\frac{1}{6}$ ' širokau tabuli z bjlého mramoru s erbem pěti

arcibiskupů a knížat Baworských, na kteréž památka gegich zwěcněná gest; a sice: *Arnošta*, † 17. unora 1612; *Ferdinanda*, † 13. zářj 1650; *Maximiliana Gindřicha*, † 3. čerwna 1688; *Josefa Klimenta*, † 12. listop. 1723; a *Klimenta Augusta*, † 6. unora 1761.

Gest tu také zazděna $4\frac{1}{6}'$ vysoká a $4\frac{1}{3}'$ široká bjlá tabule, na kteréž přemistrně dlátem wytesáno gest přenešenj swatých těl do tohoto chrámu Páně; pracj ale tak wkusnau, že by člowěk záhyby rauch těch postav a kragky komžj duchowenstwa a koberce za tkané makati chtěl!

Přjmo proti sw. hrobu, pod onjm kolinskými sw. patrony okrášleným oknem, stogj bělo - mramorowý oltář, nad kterým obraz z pozlaceného kowu $3\frac{1}{2}'$ vysoký, $2\frac{5}{6}'$ široký, s přemistrným architektonickým raubenjm z *van Orlegské* školy, představugjej, gak sw. třj králowé zrozenému Messiášowi se klanj. W středu klenutj sedj na trůnu Neyswětěgšj Rodička Božj, s Ježžskem na kljně. Z prawé strany klečj sw. *Kaspar* s dary swými, za njm sw. *Melichar* a *Balthasar*, dary swé podáwagjej. Z lewé strany stogj sw. *Jakub*, an dárce toho pomnjka *Jakuba z Croy*, wýwodu z *Chambery*, a probšta hlawnjho kostela sausednjho města *Bonni na Rýně*, 1616 zemřelého, na klekátku klečejcjh, Rodičce Božj představuge; za kterýmž sw. Josef se swjčkau stogj.

U znalců gest geden hlas, že se sotwy kde nacházj djlo, kteréž by gak w rysu osob, celého gich sestawenj a obraubenj, tak též w čistotě, mistrowstwj a gemnosti celého wypracowanj co wýborněgšjho nad sebe mělo.

A u tohoto oltáře gsem dne 13. zářj 1841. mši swatau slaužil, při kteréž, pamětliw gsa wšech duchownjch bratrj našjch, Pána Boha gsem wraucně prosil, aby gím wšem na přjmhawu swatých třj Králůw hogně požehnati ráčil.

Redaktor.

Obrácenj na wjru katolickau.

Sebráno od

Antonjna Slawjčka,

duchownjho administratora u sw. Jana Křitele, w sirotčjm domě w Praze.

(Pokračowanj.)

Penelope Smith, choť prince z Capuy, wstaupila do lůna Cjrkwe katolické.

P. James Weble, poslednj wrchnj Sheriff w Berkshire, uwádj počet osob, genž každoročně w Angličanech katoljky se stáwagj, na 2000.

W Dánsku přigal před nedávnem na slovo wstát a welmi wážený lékař náboženstwí katolické.

Mimo to přistoupilo toliko w jednom ze čtyř chrámů katolických, w též městě, roku 1829, sedm protestantů k církwi katolické; čtyři jiní se cwičením připravují.

Podobně se to také děje w ostatních 3 chrámech katolických w Dánsku.

Nalezá se také w Pelplíně ginech, pln schopnosti, w seminárium duchovenském (katolickém), genž byl dříve kandidátem nekatolickým úřadu kazatelského, nyní ale z čistého námuřu a přesvědčenj w luno swaté a jedině prawé církwe katolické se nawrátil.

Též roku zlešil p. Eduard Buller Lamont, *Esquire*, syn zesnulého Normána Lamonta, Parlamentního auda, gsa náboženstwí reformowaného, w kapli katolické, města Mortwooda w Angličanech, s welikau wraucností katolické wyznánj wjry.

Učený a nábožný biskup Purcell Cincinnati w Americe, durnamuge w listu swém, že wycíl tam náboženstwí swátému „*duces quendam Carolum de Lentulus dictum*“, kalwinistu, a že geg w luno Církwe swaté katolické přigal. Neynypše náležj ten samý k kmenu oněch Lentulů, genž pesházegje z Helwecie, udatností swau wznošených důstojenstwí došli.

Gakýsi mladík z Moschima, w diocesi Cambraiské, byl wychowán w náboženstwí protestantském. Zachewaw ale powědy žiwet chwalný a bezuhonný, nemohl dlouho zadržti prawdě zraku swého. Bralš urážku w nesgednocenj akatoljka, w prázdnoti a negistotě gegich učenj; což w něm i přánj wzbudilo, nawrátiti se w luno církwe katolické. Muselš však dříve mnoho snášeti, než námuřu došel. Hnanu ano i bítj musel přetrpěti, a konečně byl mezi spanjím i šatů zbawen, by namohl vycházeti a w cwičenj pokračowati. Neyposlaze byl i wyhnán z onoho domu, kdežto se až panud byl zdráwal; on však tozruto hanobným nakládánj nemohátedlna trpěliwostj wzderowal. —

Od té doby, co se zalešil w hrabstwí Loicetru klášter Mont St. Bernard, za 4 léta, stalo se asi 200 chywoteli tožně okolj katoljky.

P. Lukas, sekty Quakerianaké, Angličan, stal se katoljcem, a oznámil důwody swé w zvláštnjím spisku, kdežto oswětluge zvláště ony lžiwe popisy, genž se o církwi katolické roznášegj.

Abbe Anzen, an od wjry katolické odpadl, opět se w luno gegj nawrátil, a bludy swé 12. srpna 1829. w zvláštnjch

dosahly na p. arcibiskupa Pařížského a biskupa Versaillského veřejně odvolal.

Joel Jacobí přestoupil 20. srpna 1839. v Bráňdanech z náboženství židovského k církvi katolické. Gestit to má vlohami nad nju nadaný a spisy svými proslulý.

Téhož měsíce, na nebewzetí Panny Marie, byla v Algjře od p. biskupa pokřtěna Aísa, bywší dříve w Harému Beyowu, w městě Konstantině, odkudž gi geptišky do onoho města přigali.

Filipp Wilém Rohrdorf, měšťan, reformowaného wyznání w Borchu, sležil w Einsiedelu též katolické wyznání wjry.

Panj Rosalie, rozená baronka z Seofriedu, ohoč nevyššího celního dozorce p. z Sauer, wyznala w Memmingu wjru katolickau.

Farnj okrsek Moorfields w Londýně, w neylidnatějšj části města, počítal w roku 1800. sotwy 5—6000 katoljků; nynj gich má přes 30.000. Gako w Moorfieldsu, tak i w ostatnjch okrscjch wždy wjce se rozmáhá počet katoljků. —

Když se asi před 20. lety počal stawěti chrám Páně w Moorfieldsu, přistoupil gistý mladík, gegž zwědawost tam wvedla, k dělnjkům, z nichžto část náležela k anglické, část k katolické církwi. I počalo se rekowati o náboženstwí, a obě strany uwáděly mjsta z písma swatého. Onen mladík se vzdálil, a potkaw přítele swého, wyprávuge mu, že s welikým obdivem slyšel, gak katolík welmi obrátě písma swatého užjwal. Od toho času se zamádel tau myšlenkama, že náboženstwí katolickému častě se křiwda činj, a že není tak zlé. Ano on nawštěwowal nynj i chrám katolický, a brzy sobě počal wážiti naše náboženstwí. Po několik letech pegal za manželku gistau akatoljku, a starostmi wenzegjmi dokonu zaponněl na onu lásku k náboženstwí katolickému. Po smrti však swé manželky powelaly geg obchědnj záležitosti do půlnočnj Ameriky. Zde shledal, že społawěci jeho welmi nespokojeni byli s swým duchowenjm, a nepřijímajm žiwotem wjw vážnosti se zhlawil. I ušnělo se gich několik, že požádaj biskupa katolického, by ustanowil w gegich prospech schůzky, kdežby se náboženské, a zwlastě differenceálnj předměty wyswětlowaly a porównávaly. Letať se dle prání gegich, biskup sám onu úlohu na sebe wzal, a sotwy několik schůzek drženo, gíh nalezala społčnost oblibu w uđenj katolickém; a ti, genž před tjm byli geho odpůrcowě, sležili nynj před biskupem wyznání wjry našj. Mezi těmito obrátcenci byl i onen kupec z Moorfieldsu, an poslégi opět do Angličan se nawrátíl, kdežto i syn geho wjru katolickau přigal.

A však ne toliko laikové, alebrž i duchovní cizích vyznání nawracují se w lůno církve sw. katolické. Tak wyznał Girj Spencer, muž oswjcený a na slovo wzatý, duchovní w církwi anglické, wjru samospasitedna, a gest nynj knězem katolickým w Staffordshire.

(Pokračovánj.)

Oznamenj od redakcj.

Slavnost 25tiletého auřadowánj.

Den 13. listopadu l. r. byl pro vikariát Nowo-Koljnský weleslawný. Swětíl totiž arcibiskupský přednosta duchownjho střídnictwj tohoto, *wysoce důstogný* pan *Josef Ballatý*, čestný kanownjk Staro-Boleslawský, farář Swogšický a spoluzad *Dědictwí Swatojanského*, den 25 let, což gakožto *knjžecj arcibiskupský vikár a školdoxorce* duchownj dohljdu nad okresem *Nowo-Koljnským* a tu k *Neywysšj spokojenosti* weđe.

Podřízené Duchowenstwo spogilo se gako w gédnoho muže, den ten dozorec swému zvláště zwelebiti. Sešli se tehdy dwogiotihodnj we Swogšicích, a před službami Božjmi předstaupili slawně před *Wysoce Důstogného*, a řečj důst. děkana Plaňanského a tagemnjka vikariátu téhož, *Wogtěcha Kinzla*, gewili Gemu radost swau nad dožitjm tak řjdké slawnosti, uctiwost swau k výborné osobnosti geho, a wděčnost swau k pravé laskawé péči a pravé otcowskému wedenj geho; podawše Gemu na důkaz prawdy, slowy gēwené, welenákladný prsten na památku. W slawném průvodu gawkový se na takowém mjestě státi může, wyprowázeli *Neywysšj poknutého a potěšeného* do farnjho chrámu Páně, kdež geg nowé radostné překwapenj očekáwalo, an Gemu podán byl s cěla nowý nákladný mešnj *apparát*, gakyž byl k té slawnosti farnj patron, wysoce urozený pan hrabě *Michael Josef z Althanu* darem obětowal. W témž nynj slaužil — gakyž ho byl wyswětíl, — *Wysocedůstogný* obět své pokorné wděčnosti Bohu swému, po boku obstaupen wysš gmenowaným děkanem Plaňanským, a *Františkem Peckau*, arcibiskupským notářem a děkanem Zámuckým, pak obstaupen od weškerého podřízeného duchowenstwa swého. Po slawném *Te Deum* do farnjho domu doprowázen častowal srdečně

bratři svých. Ale tu nové radostné překvapení stalo se Gemu na dovršení radovánek připravených, než počtli pohostinského stolu jeho, welewzácným ponawšťwenjm svým, i *wysoce urozený farný pan Patron s wysoce urozenau hra-běcj chotj swau*; a přijgelo se *Wysoce Důstognému* na zdawj, zdar a blaho při *podánj nákladné střjbrné čjše* od duchowenstwa Geho střjdnictwj w druhau památnj oběť Gemu wěnowané. — Plesem srdečným, přánjm upřjmným a žehnánjm mnohým skončil se den tento řjdké slawnosti, kterauž Duchownj Otcowé střjdnictwj tohoto na čest swému přednostewi a samým sobě na chwalnau památka způsobili.

R o r á t e.

Giž se nám poštětilo, k dáwné přjpowědi dostáti. Přjpowjdalej gsme, k odkaupeňj powzbuzowali a žádali gsme welectihodné Duchowenstwo o rozšjřenj přentěšené *Karlo-Arnoštské Rorátnj* pobožnosti, gak gi nám Králohradecký biskupský chrám Páně proti wšj záhubě šťastně zachowal, s tau přjpowědj, že se o *Generátnj bas* k nj postaráme. Náklad ale postavil se proti nám tak weliký, že nelze bylo při wšem násilj k slowu našemu dostáti. Tu gsme nagednau giž bljzko před letošnjm adwentem, potěšeni byli nakladatelem, kterýž wše w sobě spoguge, by wěc wybórně byla wywedena a welectihodnému obecenstwu k wděku bylo poslawženo.

Přjloha, gak w zadu následuge, w tom auplně poučuge.

Z mnohých stran žádani, bychom na wědomj dali, gak se tato od nás před *sedmí* léty zde opět zawedená slawnost w arcibiskupském chrámu Páně Pražském wede, popsánjm tuto slaužjme.

W kapli Swato-Wáclawské, na oltáři hrobu sw. Patrona našeho, gest nákladně wzdělaný oltář *Zwěstowáňj* Neyblahoslaweněgšj Panny Marie, a oltář a kaple mimo swětla nábožného lidu 36 swjcemi a 45 lampami se ozdobuge. We třech stolicjch řjdj zpěw na 30 w zpěwu zběhlých ochotnjků, mezi kterýmiž někteřj z neyprwněgšjch w městě. Giž o 4té rannj oswětlený přjchod před chrámem Páně ukazuje, že se w něm slawné pobožnosti chystagj a držj.

Roráte toto w I. neděli Adwentnj giž o půl šesté rannj hodině otwjrá a w IV. neděli zawjrá slawně mšj sw. sám *Neydůstogněgšj* *Knyža Pán Arcibiskup*; kterýž si w této pobožnosti welmi libuge, a gi *swau pobožnostj* zwýšuge, an po celau hodinu s horliwým lidem spolu zpjwá, a tjm duchownj radost weškerých dowrřuge.

První kanovnícká mše sv. držj se denně giž o $\frac{3}{4}$ na 5ta u při zpěvu obyčejném adventním bez warhan, s klekáním a s zvláštními modlitbami k Rodičce Božj, a požehnáním Ney-swětěgájho w *ciborium*. Po této úvodnj pobožnosti wygde o půl šesté druhá kanovnícká mše sv. a tu se počne zpěw našeho *Rorate* s prováděním warhan, a trwá až do sedmé hodiny; při kterémž o hodině šesté zase kanovnícká třetj, a o půl sedmé čtvrtá mše sv. konána býwá. Gak se o *sedmé* zpěwem „*Eyhle Hospodin přigde*“ *Rorate* toto skončilo, wycházj hned weškerá *metropolitnj kapitola* k welkému oltáři, bytě každý den od giného z w. d. pánů kanownjků slaužené řádnj mši sw. přítomná byla; kteráž pobožnost zase s latin-ským „*Ecce Dominus veniet*“ se končj.

Úvodnj *figurálnj Rorate* w I. neděli adventnj, držj pod *infulau pontifikaliter* wysoce důstogný pan probost, poslednj pak, na štědrý wečer, zase wysoce důstogný kapitolnj pan děkan, při kterýchž celá kapitola pod infulami přítomná gest. — Při těchto slawných službách Božjch gest weškerý chrám Páně slawně oswětlen, tak gak i celá hornj chodba 68 rubinowými lampami oswětlena býwá; pohled na toto oswjcenj gest půwabný a krásný; duši to mocně pohybuge, pozdwihuge, a mysli člověka opravdu do stanů nebeských powznášj.

Schůzka se sem i z těch neyzažájch djlu Prahy, ba i z okolj města stává, a žádná powětrnost nemůže horliwosti zdržeti, by se denně četným shromážděním negewila.

Po šest let gest tato pobožnost také w naprotěgšjm konci města we farnjm chrámu Páně u sw. Petra slawně zawedena; a gsme té naděge, gak na wenku, bljže Prahy, sobě *Winař* letos tuto přentěšenau pobožnost wzdělal: že tak od roku k roku, dál a dál zawedena bude, a ten žehnaný čas přigde, kdež w Čechách nebude farnjho chrámu Páně, w němž by se *Karla IV.* neyslawněgšj paměti, a *Arnošta* prwnjho arcibiskupa *přentěšené Rorate* nedrželo.

P o w ý š e n j.

Aunrtjm wysoce důstogného pana *Františka Dřewěného*, 14. března l. r. wywolen byl 17. řjgna na toto uprázdněné mjsto za *kanownjka starožitné kapitoly Wyšehradské*, welctihodný pan *Wogtěch Ruffer*, dosawádnj vikarista, proboštský ceremonář a katecheta při této wysoce důstogné kapitole, spolu-ud Ihé řjdy *Dědictwj Swatojanského*, a w důstognost tuto 5. listopadu slawně byl installowán.

Bohomila druhé vydání.

Oznamujeme, že po vyprodání prvnjho vydání *Bohomila* (3000 wýtisků) na všestrannau žádost k druhému vydání se přikročilo, kteréž netoliko rozmnoženo, anobř zcela přepracováno a náležitě zdokonaleno gest. Vydání gest 2000 wýtisků silné, a prodává se we všech kněhkupectwích po 30 kr. str. Toto vydání stalo se jedině k prospěchu kasy *Dědictwí Swatojanského*, neb wzácnj pánj spoluaudowé prwnjm vydáním giž podělení gsau. — Kdo sebe *Jirsjkowau Doğmatikau* a geho *Bohomilem* opatřil, — směle můžeme říci, že se prawým dušewnjm klénotem opatřil, kterýž každého prawowěrného utwrdj, potěšj a oblažj: newěřcjhq ale o prawdě, wýbornosti a spasitedlnosti katolické wjry, a ejrkwé poučj, přeswědčj a celau duši geho k nj naklonj. To gsau knihy, na kteréž by duchowenstwo i wrchnosti, kteréž rády poddaných a djtek poděluj, měli zwláštj zřetel bráti, a gich co možná rozšiřowati, kterýmiž by gak dárce, tak i obdarovaný welmi zjiskali.

I *Doğmatika* giž gest wyprodána, a starati se nám gest také o nové gegj druhé vydání.

Životy všech Swatých.

Gest tomu několik let, co *Dědictwí Swatojanské* wzácným spoluaudům a ctihodnému obecnstwu připowědlo, *Životy všech Swatých* wydáwati, a tak nedostatek, kterýž gsme w gazyku českém posud trpěli, odstraniti. Domluwil se tenkrát o tom brněnský pan profesor *František Sušil* s Teplským panem podpřeworem *Hugonem Karlíkem*, kterýž tuto náramnau práci na se přegal. Djlo tak důležité potřebowalo mnoho dnj a nocj, a bude gestě mnoha času k přepilowánj potřebowati, než náš pan spisowatel cakem tjmto nás obdarj. Gitřenka ale giž wzešla, neb gsme měsíc *Leden* právě dnes (12. pros.) od něho obdrželi, a naděj tau kogeni gsme, do konce roku, také gesta *Unor* a *Březn* obdržeti. Radosti nášj nemůžeme tagiti; a protož piljme, sděliti gi raděgi hned našjm pánům čtenářům. — Čehož ale obecnstwo katolické z tohoto welewzácného péra nadjti se může, uzawře samo z následugjcjhó wýtahu z geho psanj.

„Něco o této mé práci předeslati sotwy zbytečno bude, když powážjm, že to má prwnj práce gest, kterauž obecnstwu předkládám. Historický základ wzat gest z Bolandistů; gá gsenu hleděl sem a tam i řeči mnohých Swatých u wý-

tak u předsadit; protož dle toho mohu zaručiti; že historická pravda gist gsem. Zdali se mi podařilo, té historické směšce se zmocniti, a zdaž mé wypracowánj za podařenémohu držeti, newjm. Dle mého zdánj, gest to nad mju snadnějš historické udalosti w skrowném smyslu s gegich wnitřnjmi přewahami popisowati, nežli wyššj dokonalost žiwotů Swatých patrně předložiti. Tam patřj wše i se swými neytagnějšjmi důwody tomuto swětu; tyto dagj se předce dle swých šťastných neb nešťastných aučinků poněkud poznati. Zde ale stogj wše smyslnému člověku co nepochopitelné; nepochopitelné celé žiwobyťj, nepochopitelná wšecka snaha, a nepochopitelné přjčiny wšeho gednánj. Kdo chce žiwot wyššj dokonalosti Swatých popisowati, ten musj sám gím podobně gednati; a nad to při tak weliké stegnosti mnohých Swatých, gak na myšlénkách tak na řeči neywyš bohatým a obratným býti, aby se wždy gíným způsobem mohl wygádřiti. Gen tenkrátě když se nám poštěstj Swatého w geho wnitřnjm žiwotu prohljdnauti, geg w geho tagném objránj se s Bohem pozorowati, a wraucnost geho milowánj Boha uwážiti, slowem, s tjm Swatým také swatě žiwu býti: tenkrátě odpadne spisowatell onen pancjř „*aes triplex circa pectus*“ od prsau, srdce se rozhrge láskau, plápol tento rozwlňuje kagcej slzy, swět nám umjrá, a mý swětu, duch zapoljtá k Bohu, potápj se w patřenj welebności geho, gazyk rozpaután býwá, a co nám dosawáde bylo nepochopitelného a tmawého; to se nám nynj ukazuje srozumitelné a gasné. Gá gsem sobě toho z cela wědom, že gsem úkol na se přigal, kterémuž nelze mi dokonale dostáti. Gá gen mohu se tak daleko přičiniti, gak daleko slabost a hrjšnost má zde mně dowolugj; a wždy oněm německým legendistům wděčen zůstanu, kterjž mně při práci mé wyborně poslauszili, a při mé hrjšné slabosti se swau dokonalejšj osobnostj, kteráž z gegich spisu wšude vyniká, mně welikau pomocj byli a t. d.

Z tohoto pokorného a skromného wyznánj sauditi lze gest, že se můžeme těšiti z nowého klénotu, kterýmž *Dědictwj Swatojanské* obohaceno, a pobožné čtenářstwo české potěšeno bude.

Sbjrka homiletická.

Slušno gest, aby redakcj o *homiletické sbjrce* této w listech swých podotkla, že, ačkoliw ne přjmo panem redaktorem, předce powěstj, a poslanými psanjmi na pány aučastnjky, také o nj wj. Gest to podniknutj welmi chwalitebné ale obrowské;

a přegeme panu redaktoru upřímným srdcem, aby we všem podnikánj swém šťasten byl.

Sbírjá totiž Raudnický welectěný kaplan w. p. *Josef Hochmann*, horliwostj a pilj neobyčejnau pravidelně sepsaně kázanj po celó vlasti, ku kterýmž sám rozwrhy rozeslal, a hedlá ge po ročnjcjch wydáwati. Proto, že ale tolika set pozvánj a *Nacyrozuměnj* swých rozeslal, že gich počet, počet odběratelů Časopisu našeho dosahuge: za zbytečné uznáváme, zde o tom slow šjriti. Gen weřegně na wědomj dáti chceme, že o tom podniknutj wjme, gemu zdar přegeme, a z restaucjho prospěchu se gen těšiti budeme. Pracuge w gedné odwětwi našj; tehdy spolu s námi, k wzniku ejrkwe Božj, a k rukám duchownjch bratřj našjch.

Skladný prawopis.

Z mnohých stran docházj na nás doptáwánj, zdaž Časopis náš w tak řečeném skladném prawopisu wydáwán bude, w kterémž giž i některá *pogednánj* nás dochážej.

Saudný člověk uzná, že co si gednotliwý spitowatel dowoliti může, že nelze wydawateli duchownjho Časopisu, geden rok w tom, druhý rok w onom prawopisu knihy wydáwati; obzwláště an spisowatelowé o tom negsau geště sgednoceni, (w gednom roce troj prawopis nawržen byl!) ano gedn z wlastenců chystá na rok 1845 docela nowau abecedu, při kteréž se žádných znamjek užjwati nemá; a co neyhlawnějšjho gest důwodu: c. k. dworská komissj w studiich dala teprwa před nedáwnem normálnj knihy do *analogického prawopisu* přeložiti: tu tedy nemůžeme nagednau se zase z dráhy té, do kteréž k nám wstaupila, od nj se odtrhnauti? Gak w té věci lze bude důsledně pokročiti, nebude ani wysocedůstogná arcibiskupská konsistoř proti tomu, prawopis změnit; neboť před 16ti lety proklestila sama cestu prawopisu analogickému, a sama se tu stala wzornjm příkladem. Dočekegme tedy druhého *desjtileť Časopisu* bohoslownjho: a pak se s wěšj rozwahau poradjme, gakým prawopisem w něm pokračowati budeme. Až se celá wěc mezi přednjmi spisowateli rozhodne, dogista držeti se bude wysoce Důstogná arcibiskupská konsistoř neymaudřějšj strany.

Ž á d o s t

posíláme na dobré přátely, kteříž nám w tom posloužití mohau, bychom pro přjstj ročnj obdrželi žiwoto-pisy † wysoce důstojného pana scholastika buděgowického *Františka Gabriela*; a w Gindřichowě Hradci † pana probošta *Woglěcha Juhna*.

Quorum memoria in benedictione est. Syrach. 45, 1.

Časopis 1844.

Na vědomj dáváme, že *Časopis* náš, kterýž gisté letos každému požádánj dostál, w přjstjm roce zase tak vycházeti bude, gak dosawáde. Kdoby ale u swého neyblížšjho poštownjho auřadu 3 zl. předplatiti chtěl, obdržowati bude swazky gehu neyprwněšj poštau, gak právě w Praze vycházeti budau. — Gestli wděčnost i dalšj prosbu w sobě uzawjrá: nezištným pánům spisowatelům našjm wřelé djky zde skládáme, prosjce, by i w přjstjm roce plody učenosti a wzdělanosti swé *Casopis* náš ozdowowati, a wzácnými dary těmito duchownjch bratřj swých i dále těsiti sobě obljbili. Kdoby se ale z nich w recensowánj nám propůgčiti chtěl, toho opět a opět o to žádáme; k čemuž ochotně nowě wyslých kněh gemu k ruce poskytowati chceme. — Tak i pražským pánům kněhkupcům posloužití chceme, když nám u sebe wyslé knihy k tomu aučelu předkládati budau. — Kdož by sobě obljbil nám zpráwy dáváti, co se kde paměti-hodného stalo, nepohoršiž se, když malichernosti, gak se při wšech weřegných cjrkw-njch slawnostech udáwagj, neuwedeme, a gen co zwláštnjho na wěci gest, k tisku předložjme; neb powědomými nepatrnostmi žádnému wděk neposlaužjme, a důležitěšj wěci neradi pro takowé odkládáme. Co ale znamenitého gest, w tom ochotně poslaužjme.

O p r a w e n j.

W III. letošnjm swazku, na stránce 482, w 3. řádku, postaw: „*pak vikářowé, mocj biskupskau splnomocnění, uděliti práwo magj.*

Red.

Obsah swazku čtvrtého.

Pogednánj.

	Strana
1. Že gediná kat. cjrkew prawá gest cjrkew Krist.	569
2. Saustawa Učenj Ježjše Krista	582
3. Láska a maudrost Kristowa	565
4. Apoštolské cesty swatého Pawla	616
5. O cjrkewnjch odpustecjch	631
6. Případ z manželského práwa	679
7. Slovo o wychowáwánj mládeže české . . .	685
8. Báseň wánočnj.	
9. Mocnost modlithy. (Báseň.)	

Oznamowatel.

a) Literatura.

1. Pastwa duchownj pro owce z owčince Kristowa .	706
2. Obraz smjšeného manželstwj	711
3. Literárnj návěštj	714

b) Rozličnosti.

1. Wšeučeliště řjmské, (Propaganda.)	717
2. Neylaciněgšj mešnj záduš	721
3. Slawnost chrámů Páně we Weltrubech	725
4. Úwod duchownjho pastýře	728
5. Hrob sw. třj Králůw w Koljně nad Rýnem. . .	738
6. Obrácenj na wjra katolickau	742
7. Oznámenj od redakcej	745

Redakcej Wáclawa Pešiny, kanownjka na hradě Pražském, kons. rady.

Obsah

wšech čtyř swazkůw šestnáctého ročnjho běhu.

I. Dogmatiky.

Krista Pána matdrost we swátostech	I. str. 3. II. 231. IV. 565
O lásce k Bohu, z dogmatické strany	II. 307
O odpustech, od Poimana II. 256. od Hawránka III. 387. IV. 631	
Cjrkew katolická gest slaup a utwřenj prawdy	III. 410
Gedina katolická Cjrkew gest prawá Cjrkew	
Krista Pána	IV. 569

II. Z cjrkewnjho práwa.

Gakého panstwj swěta hledá Cjrkew	III. 446
-----------------------------------	----------

III. Z morálky.

Slušj-li wáhati proti pálení	I. 28
O honosenj se duchownjho pastýře	I. 132
Swadebnjků, mnoholi takowých nalezneme	II. 325
O weřejné uctě Božj	III. 435
Wznešenau důstognost kněžkau kterak hágiti lze	III. 461

IV. Z cjrkewnj historie.

Wýgimky z žiwotopisu Pána Jezjše	I. 46
S. Jgnác z Loyoly	III. 449
Apoštolské cesty sw. Pawla	IV. 616

Z biblického studium.

O čtenj swatých Otcůw	I. 66. II. 277
Saustawa učenj Jezjše Krista dle Ewangliam Sw. Matusě	IV. 582

VI. Z pastýřského úřadu.

Noc před nowým rokem	I. 89
Rada w záležitosti smjšeného manželstwj	I. 128
O kázanjch polemických	II. 294
O uspořádánj farnj listowny	II. 332
Primičnj kázanj	III. 503
Případ z manželského práwa	IV. 679

VII. Z vychovateľstwj.

O káznicjch	I. 87. II. 307. III. 486
Slowe o vychováwanj mládeže české	IV. 695

VIII. Básně.

Chrám sw. Wjta w Praze	I. 132
Odpustěnj	II. 340
Kde domow můg	III. 522
Báseň Wánočnj	IV. —
Mocnost modlitby	IV. —

IX. Literatura, recenzj.

Thomas von Kempis	I. 135
Historischer Ehrentempel Societ. Jes.	I. 137
Heilliger Berg in Böhmen	I. 140
Jahrbuch v. Jaksch	II. 341
Nedělnj kázanj od Hawránka	III. 524
Pastwa duchownj	IV. 706
Obraz smjšeného manželstw	IV. 711
O stereotypném wydánj Tomáše Kempenského	IV. 619

X. Rozličnosti a cirkewnj spráwy.

O kněžských titulech	I. 141
Líst o moci papežské	I. 149. II. 364
O chrámu sw. Pawla w Rjmo	I. 159. III. 552
Dědictwj swatojanské	I. 167
Propaganda	II. 353 IV. 717
Ustaw nowý w Lwowě	II. 357
Jesuité	II. 371
Napoleonůw usudek o katol. a nekatoljcjch	II. 373
Obráčenj na wjru katol.	II. 374 IV. 742
Wolenj opata w Oseku	II. 377
Čenkůw nekroloğ	II. 381
Přehled přistaupenj ke kat. cirk. r. 1842.	II. . . .
Oratia in coena Domini	III. 529
Hexastichon	III. 547
Slawnost w Rychnowě	III. 548
Zázračné uzdrawenj	III. 561
Neylaciněgšj mešnj záduš	IV. 721
Slawnost we Weltrubech	IV. 725
Slawnost w Hradišti	IV. 728
Slawnost w Koljnském vikariátu	IV. 745
Hrob swatých třj králůw w Rýně Koljně	IV. 732
Bozličné zpráwy a oznámenj od redakce	IV. 745

Pozvánj

welebného duchowenstwa a ctihodného učitelstwa
t odkupování

generálního basfu

fu

Karlo = Arnosttškému Koráte,

pod titulem:

K o r á t e

na každý den w týdnu času adwentního

s Antifonami a Officium

na

střed r y w e č e r,

s průvodem maršan.

Ducha t nebesům wznésti, a w něm, ge-li šťasten, blahostný cit radosti a wděčnosti t Bohu, a ge-li nestřasten, důvěrnau naděgi w smilování Boží w něm wzdělati, gest gedna z těch nejkrásnějšich úloh cirkewního zpěwu a hudby, a když ho tak pomznáš, dosahuge swého slawného aučelu.

Gedna odměten, kterau hudba a zpěw kostelnj cile swého dosahuge, gsau gisté pjsně adwentnj, které přede-
wšim t tomu určenj gsau, by w nás neymrawcnějši wdě-
nost wzbudily t tomu, genž přissel na swět, aby hrjssně spasil,
t Synu Božimu, a t přeblažené Nodičce geho. — Slawnost
adwentnj zůstává wždy neyznamenitějši dobau w cirkewnjm
roce, která taté po wšechy časy ty neyslowútnejši zasmě-
cence vlastenecké hudby t neyljbeznejšim a neputěšenějšim
wytworům zbožné muzy gegich rozněcowala.

Toho gsau nám důkazem tak nazvané Karlo=Arnoštstvé
r orátnj zpěwy, a ty samé, ta neymwácněgšj památka dáw-
ných wěků a wšelé zbožnosti nassjch přeslawných předků.

Wěhlasný wlastenečý spisowatel Frantisek Balbin, z to-
warýšstwa Pána Jezisse, rodem Králowé=Hradečý, ugíšťuge
nás w spisu swém: Vita Ernesti, r. 1664, že tyto rozma-
nité, utěšené zpěwy — gať libezněgšjch nenj — nařizenjm
Karla IV., pěji Arnošta z Pardubic, prwnjho arcibiskupa Pražského, sebrány a zavedeny gsau; tehdy gať dle
flowa, tať dle nápěwu do 600 let staré počítány býti mo-
hau. — Nemhodám ale, kterým cirkew katolická w Čechách
sfrze tolika set let podléhala, podarilo se, že we weliké části
wlasti nassj, ano i w samé slawné, nábožné Praze, umlkl
hláhol těchto rozkossných cirkewnjch zpěwů. Ale na wzdor wšsemu
gittenj proti nim udržely se předce gestě w Králowé=Hradci,
w tamnjm biskupském chrámu Páně, kdež w překrásném opisu,
r. 1585, na pergamené, přemistrnými malbami okrášleném,
se nacházegj, a odtamtud w mnoha mjstech, a sice w prawo
až po Turnow a Mladau Woleslaw, a w lewo až po Pra-
chatice zavedeny byly, a i dále sem tam po wlasti, ačkoliw
w některých zpěwjch se lissicj, každoročně zpjwány býwagi.

W nowěgšjim čase zjšťal sobě o pobožnost tuto wýteč-
ných zásluh měšťan a kněhtlačitel Králowé=Hradečý, Jan Host.
Pospjssil, kterž se r. 1823 na swau sřkodu odwázil tyto
zpěwy dle tamnjho fencionálu s notami (ale žel! bez Ge-
nerálnjho basfu) wydati, čím se stalo, že po Čechách dál
a dále se rozšřřřily, ano giž roť na to i do samé Morawy
se dostaly.

Sedmý bude ale teď giž roť, co i w Praze, w arcibiskupském chrámu Páně sw. Wjta, pať roť na to, totiž 1838,
i we farnjm chrámu Páně sw. Petra z nowu zase uwezeny
byly, což giž čtwté wydánj zpěwů těch (ale bez nápěwů)
obljbenj nad nimi mezi lidem rozmnožuge.

Reyhkrubššj ale přetážkau rozššřrenj gegich žůštává ne-
dostatek tak zwaného Generálnjho bašfu (průwod na war-
hany); neb není každému warhanjškowi snadno, w tom sobě
samému pomoci.

W tom w hōd a na ždar poslaužitj, složil kapelnj mistr
metropolitnjho chrámu Páně Pražského Robert Führer, tento
potřebný Generálnj baš (průwod na warhany), a tiskem ho
wydati gž přitročil, řdyž neočekáwaná lhostegnost w před-
placenj geg ob tohoto nákladného wybánj odstrassila.

Z wlastenecké horlivosti na wděčnost cjsari a králi Kar-
lowi IV. nesmrtebné paměti, a na wděčnost wysoce slaw-
nému knjžeti, arcibiskupowi Arnostowi, a ze zbožné žádosti,
by tato přentěšená pobožnost, toto wzácné dědictwj slowůt-
ných předkůw nassich, udržena, a co možná, po celé wlasti,
po těch na 1000 Čestých a na 600 Morawských kosteljch opět
zawedena byla, lid nábožný nj byl rozpoteššowan, a zbožný
duch mezi wlastenci — a wyššj gemnost citů byla wyděla-
wana: odhodlali gsme se nijepodepsanj, zprowáženj těchto
pisnj s warhany (s generálnjm bašsem) wydati.

Wybánj toto bude welice auprawné, na 80 stran we
folio silné, dle wzoru Mozartowské msse do F. wysazené,
a tak laciné, že každý uzná, že při něm žádného žisku ne-
hledáme.

Prwnj swazeť hōdláme pánům předplatitelům ke konci
měsjce Řigna podati, a s druhým si ke konci Listopadu po-
spřisiti, — musila-li by ale celá práce do třj swazků rozdě-
lena býti, w běhu adventu msse dokončiti.

Cenu stawjme 2 žl. 30 kr. na stř., a žádáme, aby prwnj
polowice ceny při odkupowánj prwnjho swazku a druhá při
odebjránj druhého položena byla.

Powěst nasse ručj každému, že podniknutj dostojime.

A dostánj bude w nassém sfladě, w Praze, w Jezuitsté ulici, w tak nazwaném Čermeném domě, pať we wssěch kněhs-
tupectwých. Přigjmáme ale i předplacenj sřze wysoce dů-
stogné konsistore a sřze redakci Časopisu pro katolické duchow-
enstwo.

Jsme giž přichystáni, horlivosť nassí pro wěc wybornau
oswědčiti; — oswědčiž gi ale i také welebné duchowenstwo
a ctihodné učitelstwo hogným odkupowánjm swým, a po ně-
kolika letech budau se rozljhati křage nasse zase rorátnjmi
utěšenými zpěwy tak slawně, gako bychom zase žili w časech
Karlo=Arnoštowých.

W Praze, dne 15. Zářj 1843.

Marco Berra, Jan Hoffmann,
nařladatelé w musikalijch wssěho druhu, w Jezuitsté ulici.

Tiřt knjžecj arcibiskupsté knihtiřárny w Praze.

